

815

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

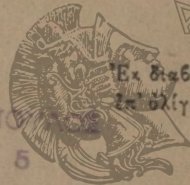
ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Δ. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφόρου αὐτῆς.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος
ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἀπεμαράνθη.
(ΘΕΟΦΡ.)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΣΤΟΥ
ΟΔΟΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 5
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1881

MEL

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Δ. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφόρου αὐτῆς.

ΑΝΑΠΩΤΗΣ Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΟΔΟΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 8
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος
ἐπ' ὀλίγον ἰσχυρὰν ἀπεμαράνθη.
(ΘΕΟΦΡ.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

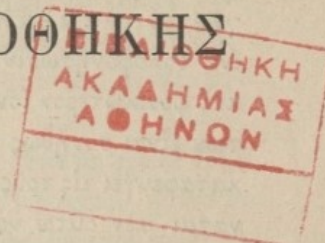
ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1881

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος
ἐπ' ὀλίγον ἰσχύσαν ἀπεμαράνθη.
(ΘΕΟΦΡ.)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Ὑπάρχουσιν ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ καὶ μάλιστα ἐν κοινωνίᾳ ἀρτιπαγεῖ ἄνθρωποι ζῶντες διὰ τοῦ σκανδάλου καὶ διὰ τοῦ σκανδάλου δυνάμενοι μόνον νὰ ζήσωσιν.

Οὗτοι εἰσὶν ἐκ τῶν κακῶν τῆς κοινωνίας στοιχείων. Ἀνίκανοι νὰ μετέλθωσι τὸ καλόν, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐνασμενίζουσιν ἢ εἰς τὸ εὐρίσκειν εἴ τι ψεκτὸν ἐν αὐτῷ, ὅπως τὸ ἀδιόρατον σημεῖον παραστήσωσι κηλῖδα. Εἶναι ἱκανοὶ νὰ ψέξωσι τὸ ἄσμα τῆς ἀηδόνος, νὰ εὕρωσιν ὅτι ὁ ἥλιος τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἀρκούντως λαμπρός, καὶ εἰς αὐτὸν δὲ τὸν Παρθενῶνα δύνανται ν' ἀνακαλύψωσιν ἀτελείας. Προσποιοῦνται τὸν ἀπαισιόδοξον τὸν δῆθεν ὀπαδὸν τοῦ Léopardi καὶ τοῦ Schopenhauer καὶ βεβαίως θὰ ᾔσαν συγγνωστοὶ ἂν τοῦλάχιστον ᾔσαν εἰλικρινεῖς. Ὁ φθόνος καὶ ἡ μοχθηρία προδίδονται ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας των, καὶ ἐξ αὐτῶν κινούμενοι τολμῶσιν ὅτι οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οὐδὲ κἂν νὰ διανοηθῶσιν ἐτόλμησαν. Θρησκείαν, ἠθικήν, κοινωνικοὺς θεσμούς, ἱερότητα αἰσθημά-

των, θεόν, πατρίδα, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης διαφερόντως τιμᾷ καὶ σέβει, ἐκεῖνοι ἀγωνίζονται νὰ χλευάσωσι, νὰ ἐξευτελίσωσιν, εἰ δυνατόν. Ὅπως ὁ ὄφις κρυπτόμενος καταδοκεῖ τὴν στιγμὴν ἵνα δῇξῃ τὸν διαβάτην καὶ ἐκχύσῃ τὸν ἰὸν τοῦ ἐπὶ τῆς πληγῆς, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐνεδρεύουσι τοὺς χρηστοὺς ἀνθρώπους, ἵνα δολοφονήσωσιν αὐτοὺς ἐκχέοντες τὸν πολλῷ μισητότερον καὶ φονικώτερον ἰὸν τῆς κακίας καὶ συκοφαντίας. Ἡ εὐφυΐα των εἶναι συνήθως ὀθνεῖα καὶ νόθος. Στεῖρα ἐν τοῖς λοιποῖς, καταφεύγει εἰς τοὺς σατυρισμοὺς προσώπων, χαίρουσα ὅτι δύναται μὲν οὕτω νὰ θεραπεύῃ τὰ ἴδια πάθη νὰ κινή δὲ τὸ ἐνδιαφέρον των πολλῶν. Ζητοῦσι μὲν ν' ἀπομιμῶνται τὸν Βολταῖρον ἢ τὸν Σουίφτ, ἀλλ' ἐπιτυγχάνουσι περὶ τὴν μίμησίν των ἐκείνην ὅσον ὁ ψιττακὸς ἀπομιμούμενος τὴν ἀνθρωπίνην λαλίαν. Καὶ εὐρίσκοντες μὲν ἀνετον τὸ κοσμεῖσθαι διὰ τοῦ στολισμοῦ των ἄλλων, μετὰ χάριτος πάσης καὶ προθυμίας λαμβάνουσι τὸ πνεῦμα ἐκείνων ὡς ἴδιον, καὶ διὰ στρεβλώσεως των συγγραφέων φιλολογικὰς κρίσεις ἢ μᾶλλον λογοκρισίας ἐπιτηδεύοντες, καὶ δεινοὶ περὶ τὸ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ διδάσκειν πράγματα ἄγνωστα αὐτοῖς, θρασεῖς προβαίνουν των ἄλλων κριταὶ καὶ κατήγοροι, τέλεον ἀδιαφοροῦντες ἂν αὖριον ἐλεγχθῶσι λογοκλόποι γελοῖοι ἢ των κειμένων δόλιοι δασυτροφεῖς ὡς ἔργον δὲ ἔχοντες τὸ ψέγειν, τὸ διαβάλλειν τοὺς πάντας, καὶ τὴν ἀλήθειαν διαστρέφειν, οὐδαμῶς ταραττονται ἂν αὖριον ἀποδειχθῶσι ποταποὶ συκοφάνται. Τί πρὸς αὐτούς; Ἀπέβλεπον εἰς μόνον τὸ προσωρινὸν effet.

Ἀνθρώπων τοιούτων, ὡς φαίνεται, ἐζήλωσε τὴν οἰκτρὰν δόξαν ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι ὅτε τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμέτερος προκάτοχος. Μὴ δυνάμενος νὰ οἰκοδομήσῃ τι ἐπεχειρήσῃ νὰ καταστρέψῃ. Ἦρξατο δὲ πρῶτον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν θρησκείας. Διὰ σκανδαλώδους βιβλίου, διὰ τὴν συνον-

θύλευσιν τοῦ ὁποίου ὀφείλει χάριν πολλὴν τῷ Byron τῷ Heine τῷ Casti (1) καὶ ἄλλοις των ποιητῶν καὶ σατυρογράφων, ἐν πάσῃ ἀφελείᾳ περισυληθέντων, κατεχλεύασε καὶ πρόσωπα καὶ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, προσέβαλε τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ ἐξήγειρε τὴν συνείδησιν οὐ μόνον παντὸς χριστιανοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς Ἕλληνος πολίτου, ὥστε τὸ βιβλίον ἐκεῖνο κατεδικάσθη εἰς ἀφορισμὸν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (2).

Ἀφοῦ δὲ τοιαῦτα ἐτόλμησε κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν θρησκείας οὐδὲ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ποίησιν ὁ ἰὸς αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ἀφήσῃ ἄσπilon. Διὰ τὴν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν Ἑλλάδι ποιηταὶ δοξαζόμενοι καὶ τιμώμενοι ὡς οἱ πατέρες τῆς φιλολογίας καὶ τῆς γλώσσης, ὡς οἱ δαδούχοι τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τοῦ ἔθνους; Μὴ τολμήσας μόνον ν' ἀμαυρώσῃ τὴν δόξαν τοῦ Σολωμοῦ, ἐζήτησε νὰ καταδικάσῃ καὶ Σούτσους καὶ Ῥαγκαβὴν καὶ Ζαλακώσταν καὶ Ὀρφανίδην καὶ Δ. Βερναρδάκην καὶ Δ. Παπαρρηγόπουλον καὶ Σ. Βασιλειάδην εἰς τὴν ἀφάνειαν, ἐκ των ζώντων τότε δύο μόνον ἐξαιρέσας, τὸν Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτην καὶ τὸν Ἀχιλλέα Παράσχον, νο-

(1) Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου πρὸς ἐμπέμπομεν τὸν ἀνγνωστὴν εἰς μακρὰν σημείωσιν, Παπίσσης Ἰωάννης πατέρες ἐπιγραφομένην, ἣτις ἔπεται ἀμέσως τῇ πρὸς μακρὰν ταύτη.

(2) Ἡ περὶ τούτου ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, φέρουσα τὰς ὑπογραφὰς των νῦν Συνοδικῶν Ἀγίων Κκρυστίως καὶ Νκυπκίτις ἀριθ. 5688 καὶ ἐπιγεγραμμένη τὴν 4 Ἀπριλίου 1866 ἀποκρῦπτει καὶ παραδίδει αὐτὸ τῷ ἀναθέματι ὡς βλάσφημον ἀντιχριστιανικὸν καὶ κηκόθηδες, γέμον πάσης ἀσεβείας, κκοδοξίας καὶ αἰσχρότητος», καὶ πρὸς ἐγγέλλει ἂν ἀποστρέφονται πάντες αὐτὸ ὡς ἔκφυλον ἀποκύημα καὶ μισμνηστικὸν νόσημα, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τῷ πυρὶ παραδίδωσιν, ὅπου ἂν αὐτὸ εὐρίσκωσιν».

μίζων, φαίνεται, ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἐθνικοὶ ἀοιδοὶ εἶχον ἀνάγκην τοῦ ἐπαίνου αὐτοῦ, ἐνῶ βεβαίως ἤκιστα μέλει εἰς τὰς ἀηδόνας ἂν ἐπαινῶνται ὑπὸ βατράχων. Ἐν δυσὶν αὐτοῦ περὶ συγχρόνου ἐν Ἑλλάδι κριτικῆς καὶ ποιήσεως φυλλαδίοις πρὸς ὑποστήριξιν θέματος ψευδοῦς καὶ πρὸς ἐξευτελισμὸν πάσης ἐν Ἑλλάδι ποιητικῆς ὑπάρξεως, ἐνόμισεν ἐπιτετραμμένον νὰ περικόψη καὶ διαστρέψη οὐ μόνον τὰ χωρία ξένων συγγραφέων ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ τοῦ γνωστοῦ λογίου Κ. Ἀγγέλου Βλάχου· ἠλέγχθη δ' ὑπ' αὐτοῦ δόλιος συζητήτης καὶ τῶν κειμένων διαστροφῆς. Ἡ συζήτησις ἐκείνη οὐκ ὀλίγον ἔτερψε τὸ κοινὸν τῶν Ἀθηνῶν κατέδειξε δὲ ὅποια ἢ ἐν ταῖς φιλολογικαῖς συζητήσεσι πίστις τοῦ ἡμετέρου ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ προκατόχου.

Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἀπώκησεν οὗτος νὰ ἐκδράμῃ εἰς ὁμοίας περὶ ἄλλα κρίσεις καὶ δημοσιεύσεις, ἐπικυρῶν τὸ Γαλλικὸν λόγιον «chassez le naturel, il revient au galop.». Διότι μόλις παρῆλθεν ἔτος ἀφ' οὗ ἐξητυέλισε τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν ὡς ἀναξίαν τοῦ ὀνόματος, καὶ κατεχλεύασεν ἄνδρας εἰς οὓς ἡ Ἑλλάς ὀφείλει ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας τροφεῖα, ἐζήτησε νὰ διαβάλλῃ πολιτικούς παρ' ἡμῖν ἄνδρας, διαστρέφων πολιτικά γεγονότα καὶ μονονοῦ τὴν χροιάν προδοσίας εἰς αὐτὰ δίδων.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου, παρ' ᾧ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κ. Κουμουνδούρου εἶχον διορισθῇ οἱ Κ. Κ. Θ. Δηλιγιάννης, τότε ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ Α. Ραγκαβῆς πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ, ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις φυλλάδιον Γεννηθῆτω φῶς ἐπιγραφόμενον, ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου προκατόχου κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, γραφέν, ἐν ᾧ οὐδὲν ἄλλο ἐσκοπεῖτο ἢ πῶς νὰ συκοφαντηθῶσιν ὅτε Κουμουνδούρος καὶ

οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὡς προδόντες Ἑλλάδα καὶ ἑλληνισμὸν καὶ παραδόντες αὐτοὺς τῇ ἐχθρᾷ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς Ῥωσσίᾳ.

Ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἐκείνῳ τοσούτῳ σκανδαλωδῶς διεστρέφετο ἡ ἀλήθεια, ὥστε χωρίον τι τοῦ λόγου τοῦ Λόρδου Βήκονσφηλδ, ἔχον οὕτω· «Their minds were to another quarter» καὶ ὅπερ πᾶς εἰδὼς τὴν ἀγγλικὴν ἤθελε μεταφράσει «ὁ νοῦς τῶν ἤτον ἀλλαχοῦ» ὁ συντάκτης αὐτοῦ μετὰ θρασύτητος ἀνηκούστου ἐτόλμησε νὰ μεταφράσῃ «οἱ ὁ φθαλμοὶ τῶν ἤσαν ἐστραμμένοι ἀλλαχοῦ!» ἵνα δείξῃ ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος εἶχον τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ῥωσσίαν· ἐνῶ κατὰ τοιαύτης μεταφράσεως διεμαρτύροντο οὐ μόνον τὸ γράμμα τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ ἡ προηγουμένη καὶ ἡ ἀμέσως ἐπομένη περίοδος τοῦ λόγου τοῦ Βήκονσφηλδ, δι' ὧν ἐλέγετο ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι δὲν ἤρκοῦντο εἰς Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν, ἀλλ' ἐζήτουν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ἐξηλέγχθη ἡ διαστροφή, οὐδὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὁ δόλιος μεταφραστὴς καὶ τοῦ φυλλαδίου ἐκδότης. Ἐν αὐτῷ ὡσαύτως ὁ πόθος τῆς ἐνώσεως Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, τὸ ἱερὸν τοῦτο ὄνειρον παντὸς ἀληθοῦς Ἕλληνας, κατεχλευάζετο καὶ ἀπεκαλεῖτο «ὄρεξις τεμαχίου γῆς», γελοία δέ, ἀντεθνικὴ καὶ εἰς μόνους τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος προσφιλῆς ἀνεγράφετο θεωρία περὶ ἑλληνισμοῦ, καὶ κατηγοροῦντο οἱ Ἕλληνες ἐπίτροποι καὶ ἡ τότε Κυβέρνησις ὅτι δὲν ἐγκατέλιπον τὴν Ἡπειρον, Θεσσαλίαν καὶ Κρήτην, ἵνα ζητήσωσι διοικητικὰς μεταρρυθμίσεις ἐν Τουρκίᾳ! τὰς γελοίας δηλ. ἐκείνας πρόνομίας, ἃς μόνον τῆς Τουρκίας οἱ φίλοι ἐπρέσβευσαν καὶ ἐκήρυξαν ὡς τὸ μόνον τῆς λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος μέσον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ἀληθῶς δὲ προδόται ἡδύναντο νὰ ὀνομασθῶσι καὶ ὁ Κουμουνοῦρος καὶ οἱ ἐπίτροποι τῆς Ἑλλάδος ἂν ἠκολούθουν ἐν Βερολίνῳ τοῦ Γεννηθῆτω φῶς τὴν θεωρίαν (1).

Τοιαῦτα ἦσαν μέχρις ἐσχάτων τοῦ δημοσίου βίου τοῦ προκατόχου ἡμῶν τὰ γνωρίσματα. Ἀλλ' ἀφότου, ἀπολυθέντων ἡμῶν, διωρίσθη ἐκεῖνος ἑφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἄλλο τρόπαιον ἐφαντάσθη.

Ἐάν, — εἶπε καθ' ἑαυτόν, — ἡδυνάμην νὰ δείξω ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐφορεύσαντες ἀφῆκαν αὐτὴν ἔρμαιον πάσης διαρπαγῆς καὶ καταστροφῆς, ποῖον δι' ἐμὲ κατὰ πάντα λόγον τὸ ὄφελος! Καὶ ἐάν ἡδυνάμην νὰ συκοφαντήσω τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ μάλιστα τὸν ἀμέσως προκατόχον μου, ἐάν ἡδυνάμην νὰ δείξω ὅτι ἐγὼ μόνος εἶχον ἀγάπην πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην, ποίου βραβεῖου θὰ ἠξιούμην παρ' ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι τοσαύτην ἀπλότητα νοὸς ὥστε τοὺς ἐκ πυροτεχνημάτων ἀστέρας νὰ ἐκλαμβάνωσιν ὡς ἀληθεῖς ἢ τοὺς κοινοὺς καὶ ἀχρήστους τῶν ὑέλων ὡς ἀδάμαντας!

Τοιαῦτα, φαίνεται, διανοήθη αὐτὸς καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον. Ἡ συνειδήσις τοῦ εὗρισκε τὸ πρᾶγμα ἀπλούστατον, ἔχει δὲ εὐτυχῶς δι' ἑαυτόν τὴν συνειδήσιν ἥκιστα ἀπειθῇ εἰς τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας του.

Μετ' ἐλαφρᾶς λοιπὸν τῆς καρδίας καὶ μετὰ πάσης ἀφελείας ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ παντὸς ὅστις εἶχε πατήσσει

(1) Τοῦ «Γεννηθῆτω φῶς» μίξ περίεργος ἐξήγησις ἐδόθη. Αὕτη δὲ ἦτο ἐπιστολὴ τοῦ συντάκτου τοῦ φυλλαδίου ἐκείνου ὑπάρχουσα ἐν χερσὶ τοῦ Κ. Θ. Δηλιγιάννη δι' ἧς εἶχε ζητηθῇ ἀπ' αὐτοῦ, ὑπουργοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς Παιδείας, ἡ ἐφορεῖα τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης. Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν δ' ἐκείνην ὁ Κ. Θ. Δηλιγιάννης εἶχε κρίνει καλὸν ν' ἀπαντήσῃ ἀρνητικῶς.

τὸν πόδα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἢ εἶχεν ἐλθεῖ εἰς σχέσεις πρὸς αὐτήν. Πρωθυπουργοί, ὑπουργοί, ἀρχιερεῖς, στρατηγοί, γερουσιασταί, ἑφοροί, πρυτάνεις, καθηγηταί, φοιτηταί, δικηγόροι, ἰατροί, οἰοιδήποτε ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι, πάντες οὗτοι ἦσαν ἀμαρτωλοί, ἢ ἀμελεῖς φύλακες ἢ ἀσυνείδητοι λησταί καὶ ἄρπαγες τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης. Ὀλόκληρον, ὡς εἶπεῖν, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀφιλόπατρι, ἀνάλητον, ἀσυνείδητον, ἐλυμαίνετο τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην καὶ ἐνοσφίζετο ἀναισχύντως τὸν ἐθνικὸν πλοῦτον, μόνος δὲ εὐρέθη σωτὴρ αὐτῆς ἐξ ὕψους ἐπιφανεῖς τῆς Παπίσσης Ἰωάννας καὶ τοῦ Γεννηθῆτω φῶς ὁ συγγραφεύς!

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁ ἐκδότης «τοῦ περὶ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐν ἔτει 1880» φυλλαδίου ἐγίνωσκεν ὅτι ἂν ἐξετίθεντο σοβαρῶς οὐδὲ κἂν ἤθελον ἀναγνωσθῇ. Διὸ κατέφυγεν εἰς τὴν σάτυραν χάριν ἐκείνων οἵτινες τὴν ἀθλίαν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἀφορῶντες, ἀποβλέπουσι μόνον εἰς τὴν χαρίεσσαν μορφήν, εἰδῶς ὅτι κατὰ τὸν Λουκιανὸν «τοιούτός ἐστιν ὁ πολὺς λεώς, χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδοροῦμένους» καὶ ἐλπίζων, ὅπως οἱ ἐμβάλλοντες τὸ δηλητήριον εἰς πῶμα γλυκύ, ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ φαρμακεύσῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν.

Σάτυρα ἀληθῶς οὐ μόνον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς τὰς σπουδὰς ποιησαμένων, ἀλλ' ὀλοκλήρου τοῦ ἑλλην. ἔθνους ἡδύναντο νὰ ὀνομασθῇ τὸ φυλλάδιον αὐτοῦ. Εὐνόητον εἶναι ὅπως ἤθελον χαρῇ, ἐν τῇ παρούσῃ μάλιστα ἔθνικῇ κρίσει, οἱ τῆς Ἑλλάδος ἐχθροὶ ἀναγινώσκοντες ἢ μαυρίζοντες τὰ ἐν αὐτῷ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας γεγραμμένα.

Ἀλλ' ἐνῷ τοὺς πάντας ὁ γράψας αὐτὸ διασύρει, φροντίζει ὅμως νὰ ἐπαινέσῃ μόνον ἑαυτόν. Διὸ τὸ φυλλάδιόν του ἐνῷ εἶναι σάτυρα τῶν πάντων εἶναι ὅμως ὕμνος αὐτοῦ καὶ μόνου.

Εὐθὺς δ' ἐν ἀρχῇ τῆς σατύρας αὐτοῦ, ὡσανεὶ ἐφιλατιμεῖτο

νὰ θέσῃ ἀξίαν προμετωπίδα εἰς τὸ ἔργον καὶ εἰκόνα, ἄρχεται δι' ἐνὸς ψεύδους. Λέγει δηλ. «ὅτι οὐ μόνον δημοσιογράφοι ἀλλὰ καὶ ὑπουργοὶ καὶ πρυτάνεις καὶ ἔφοροι πολλάκις ὠνόμασαν τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην ἐν ἐπισήμῳ ἐκθέσει ἐθνικὸν αἶσχος, σαπρίαν, σταῦλον, κλπ.». Μεθ' ὑπομονῆς ὅ,τι πλείστης καὶ προσοχῆς μεγάλῃς, (καὶ τοῦτο διότι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ φυλλαδίου ἐκείνου, καίπερ καθ' ἡμῶν ἰδίως γραφέντος, ἐπεχειρήσαμεν νὰ γράψωμεν ἐν πάσῃ εὐσυνειδησίᾳ καὶ ἐν πνεύματι ἄκρας φιλαληθείας) διεξελθόντες ἀπάσας τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως τῆς ἑθν. Βιβλιοθήκης λογοδοσίας πρυτάνεων καὶ ἐφόρων ἐκθέσεις, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι οὐδαμοῦ ἡδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν τὰ τιμητικὰ ταῦτα ἐπίθετα, ἅτινα βεβαίως οὐδ' ἐν προφορικῷ λόγῳ ἐκεῖνοι ὧν αὐτὸς μνημονεύει, ἄνθρωποι σεβόμενοι ἑαυτοὺς καὶ τὸ κοινόν, ἡδύναντο νὰ ἐκφέρωσι κατ' ἐθνικοῦ ἰδρύματος.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν δὲ τῶν ἀβρῶν αὐτῶν ἐπιθέτων πρὸς τὴν ἑθν. Βιβλιοθήκην ὀφείλει τις νὰ θαυμάσῃ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ πρώην ἐφόρου, ὅστις συγκατανεύει νὰ παραβάλῃ ἑαυτὸν πρὸς τὸν Κ. Φρεαρίτην, λέγων ὅτι ὅπως ἐπὶ τοῦ Κ. Φρεαρίτου οὕτω καὶ σήμερον μετὰ δώδεκα καὶ ἐπεκεινα ἔτη ἀποφασίζει ἡ Ε. Βιβλιοθήκη νὰ ζητήσῃ καὶ πάλιν τὰ ἑαυτῆς, ὡς δεξιὸς κυνηγὸς διὰ μίας βολῆς δύο θηράματα θηρεύων, πρῶτον μὲν τὴν σύγκρισιν πρὸς τὸν ἀξιότιμον καθηγητὴν, δεύτερον δὲ τὸ ὠφέλιμον εἰς αὐτὸν ψεῦδος, ὅτι ἐπὶ δωδεκαετίαν ἡ Ἑθν. Βιβλιοθήκη ἦν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἐμερίμνησε περὶ αὐτῆς.

Ἐχει δὲ ὁ ἀξιάγαστος ἀνὴρ πολλὰς καὶ σπανίας ἀρετάς. Ἐάνειναι τοσοῦτον μετρίοφρων, ὥστε νὰ παραβάλῃ πρὸς τοῦ Κ. Φρεαρίτου τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐξ ἄλλου ἐπιθυμεῖ νὰ πείσῃ τὸν

κόσμον περὶ τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ λεγομένων. Συνάπτει δηλ. ἐναρμονίως τὴν μυθιστορίαν μετὰ τῆς μαθηματικῆς, καὶ εἰς τῆς φαντασίας του τὰ ἰνδάλματα ἢ τῆς διαστροφῆς τὰ προϊόντα προσπαθεῖ νὰ δώσῃ χροιάν ἀκριβείας. Λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὰς εὐθύνas τοῦ Κ. Φρεαρίτου, εὐρίσκει ἐν αὐταῖς ὅτι κατὰ τὰς πρυτανικὰς ἐκθέσεις εἰσῆχθησαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1838 μέχρι τοῦ 1865 εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τόμοι 118,881, ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔτους 1866 δὲν ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ πλείονες τῶν 75,645, ἥτοι ἐν διαστήματι 26 ἐτῶν ἐξέλιπον 42,000 τόμοι. Λαμβάνει ἔπειτα τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1875 ἐκθεσιν τῆς τριμελοῦς ἐκ τοῦ Πρυτάνεως καὶ δύο καθηγητῶν ἐπιτροπείας καί, — ἂν καὶ δὲν παραδέχεται τὴν ἀρίθμησίν της ὡς ἀκριβῆ — παραδέχεται τὰ συμπεράσματά της ὡς τοιαῦτα, δηλ. νέαν ἔλλειψιν 15,000 τόμων ἐντὸς ἐτῶν ἐννέα. Ὡς ἄνθρωπος τότε εὐσυνειδήτος προβαίνει εἰς τὴν διανομὴν ὅλης αὐτῆς τῆς ἀπωλείας μεταξὺ πάντων τῶν ἀπ' ἀρχῆς τῆς Βιβλιοθήκης μέχρι τοῦ 1865 ἐφορευσάντων, καὶ διὰ τῆς διαιρέσεως δεικνύει ὅτι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ κλοπὴ αὕτη ἦν «1600 περίπου τόμων κατ' ἔτος, ἥτοι 133 τόμων κατὰ μῆνα, 4 1/2 τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τι πλεον τοῦ ἐνὸς διὰ πᾶσαν ἐργάσιμον ὥραν.»

Καὶ τίς δύναται νὰ μὴ θαυμάσῃ τῶνόν τι τοσοῦτον πνεῦμα ἀκριβείας καὶ δικαιοσύνης!

Ἀπορίας μόνον ἄξιον εἶναι πῶς ἡ τοσαύτη εὐσυνειδησία δὲν τῷ ὑπηγόρευσε νὰ ἐξετάσῃ τὰς πρυτανικὰς ἐκθέσεις ἐκεῖνας, ἃς εἶχεν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ προχείρους, ἵνα πληροφορηθῇ ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατ' ἐκείνας εἰσαχθέντων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην βιβλίων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ μετρηθέντων. Ἄλλ' ἐφοβήθη ἵσως μὴ ἡ διαφορὰ αὕτη ἀποδειχθῇ οὐχὶ τοσαύτη ἀλλὰ μικρά, καὶ

διὰ τοῦτο ἀπέσχε. Διότι θὰ ἐσπερεῖτο τότε τῆς ἀφάτου ἡδονῆς τοῦ νὰ δυσφημήσῃ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν βιβλίων οὐ μόνον τοὺς κατὰ καιρὸν ἐφόρους, εἰς οὓς μετὰ τῆς αὐτῆς εὐθιδικίας τὴν διανέμει, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης σπουδάζοντας, τὴν μᾶλλον πεφωτισμένην τοῦ ἔθνους μερίδα. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἄξιος βιβλιοφύλαξ τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης Κ. Δέφνερ εἶχε τὴν ἀπλότητα νὰ μὴ σκεφθῇ οὕτω. Ἀφότου ἤδη ἔγραφε τὰ περὶ τούτου ὁ προϊστάμενος αὐτοῦ καὶ συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου χαίρων διότι ἀπεδεικνύετο ἡ ἑλλην. κοινωνία συγκειμένη ἐκ κλεπτῶν τοῦ δημοσίου πλούτου, λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον ὁ Κ. Δέφνερ καὶ μετὰ ζήλου ἐργασθεὶς κατείδεν ὅτι σχεδὸν πᾶσα ἡ διαφορὰ αὕτη προήρχετο ἐκ τῆς κακῆς ἀριθμήσεως ὡς τόμων τῶν φυλλαδίων καὶ περιοδικῶν καὶ τῶν φύλλων πινάκων ἀκόμη, ἐκ τῶν χονδρῶν σφαλμάτων κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν αὐτῶν, ἐκ τῆς διπλῆς μνείας τῶν αὐτῶν δωρημάτων, ἐκ τῶν γενομένων δωρεῶν ἐκ τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους καὶ εἰς ἀπόρους μαθητάς, καὶ ἐκ τῆς μὴ μνημονεύσεως τῶν ἐξ αὐτῆς δοθέντων πρὸς ἀνταλλαγὴν πολλαπλῶν ἁτινα θὰ ἦσαν πιθανῶς μάλιστα διπλάσια τὸν ἀριθμὸν καὶ τοιαῦτα (1).

(1) Λυπούμεθα διότι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντιδοξοῦμεν πρὸς περισπούδαστον φίλον, ὅστις εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰργάσθη πρὸς ὀργάνωσιν τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης, πικρὴς, ὡς μὴ ὠφελε, ἀντὶ εὐγνωμοσύνης ποτισθεὶς. Ἀλλὰ πᾶς τις ἀναγινώσκων τὰς εὐθύνas τοῦ Κ. Φρεκρίτου καὶ τὴν α' Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην ἐν ἔτει 1880 ν' δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς μεγίστης διαφορᾶς κίσθημάτων, ἅπερ ἐνέπνευσεν εἰς ἐκάτερον τὸ πρᾶγμα. Ὁ μὲν Κ. Φρεκρίτης, περὶ δεχθεὶς τὴν διαφορὰν ἐκείνην, ὁμιλεῖ

Ἀξίαν λόγου κρίνοντες τὴν διατριβὴν τοῦ Κ. Δέφνερ, καταχωρισθεῖσαν πρὸ τινος καιροῦ ἐν τῇ Ἐφημερίδι καὶ συνάπτουσιν τὴν χάριν τοῦ ὕφους μετὰ τῆς ὀρθότητος τῶν συλλογισμῶν, ἀναγράφουσαν αὐτὴν ἐν τέλει τῆς ἡμετέρας πραγματείας, ὅπου παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην.

Καὶ ὅτι μὲν κατὰ καιροὺς ἐγένοντό τινες ὑπεξαίρέσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνωμάλους χρόνους τῆς μεσοδυναμίας, ἡ καὶ ἀπώλειαι τινες βιβλίων ἐκ τοῦ δανεισμοῦ, τοῦτο εἶναι ἀληθές· ὅτι ὅμως ὁ ἐκ τούτων ἀριθμὸς ἀπολωλότων βιβλίων ἀναβαίνει εἰς χιλιάδας πολλὰς ἢ δεκάδας μάλιστα χιλιάδων βιβλίων τοῦτο εἶναι ἥκιστα πιστευτόν, ὡς καὶ ἐκ τῆς διατριβῆς τοῦ Κ. Δέφνερ καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων δεικνύεται. Διότι πρῶτον μὲν δὲν ὑπάρχει καθ' ἡμᾶς ἀσφαλὲς διδόμενον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τόμων τῆς ἀρχαίας δημοσίας Βιβλιοθήκης· δεύτερον δὲ ἀρκεῖ μόνον, ἵνα ὁ πρὸ εἰκοσαετίας ἢ δωδεκαετίας ἔτι ἐπισκεψάμενος τὴν Βιβλιοθήκην ἐπισκεφθῇ αὐτὴν καὶ σήμερον, ὅπως πεισθῇ ὅτι, ἐὰν 1600

περὶ αὐτῆς ὡς ἄνθρωπος καλλίστης πίστεως καὶ ὡς Ἕλλην ἀκριφνῆς λυπεῖται καὶ προτείνει πρὸς ἀποφυγὴν ἀπωλείας ἐν τῷ μέλλοντι διάφορα θεράπειas μέσs, ἀλλ' οὔτε τοὺς προκκτόχους αὐτοῦ ὑβρίζει οὔτε τὴν κοινωνίαν ζητεῖ νὰ δισχύρῃ· ὁ δὲ συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου μετ' ἀγαλλιᾶσεως δυσκόλως καλυπτομένης καὶ οἶονεὶ θριαμβικῶς προβάλλει εἰς τὸ μέσον καὶ διὰ μικρῶν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ φυλλάδιον στηλιτεύει καὶ κατασπιλοῖ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν γελῶν σαρκόνιον ἡμεφιστοφηλικὸν γέλωτα καὶ σκτανικῶς ὀρχοῦμενος καὶ σκιρτῶν. Τὸ κακὸν ὅμως εἶναι ὅτι ἡ κοινωνία ἐγέλασε τελευταία καὶ μάλιστα ὅσοι ἔμαθον ὅτι ἀπέστειλε μὲν πρὸς τὴν Ἐφημερίδα ἀντίρρσεις τῆς διατριβῆς τοῦ Κ. Δέφνερ, ἀλλὰ φρονίμως ποιῶν ἔσπευσε νὰ τὴν ἀποσύρῃ καίτοι τυπωθεῖσαν.

τόμοι, ὡς λέγει ὁ ἡμέτερος προκάτοχος, ἔχانونτο κατ' ἔτος ἐξ αὐτῆς, ἀδύνατον ἦτο, καὶ λογιζομένων 3000 τῶν κατ' ἔτος εἰσερχομένων εἰς αὐτὴν τόμων, (ὡς παραδέχεται αὐτὸς οὗτος), ἀδύνατον ἦτο, λέγομεν, νὰ αὐξήσῃ τοσοῦτον καταφανῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων. Διότι οὐχὶ μόνον τὸ ἀναγνωστήριον κατέκλυσαν μέχρις ὁροφῆς τὰ βιβλία, ὅπου πρότερον ὀλίγα ὑπῆρχον, ἀλλὰ καὶ τέσσαρες σειραί, ὡσαύτως μέχρις ὁροφῆς διήκουσαι, εἰς ἕκαστον τμήμα προστεθήσαν, καὶ ἔνεκα ἐλλείψεως χώρου τριάκοντα δύο διάμεσοι νέαι στήλαι ἐδημιουργήθησαν, ὅλαι σχεδὸν πληρωθεῖσαι.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις καὶ ὑπερβολικὸς περὶ τῶν ὑπεξαίρεσεων αὐτῶν καὶ ἀπωλειῶν ἐγένετο λόγος καὶ κατηγορήθη ἡ καθ' ἡμᾶς κοινωνία ὡς ἡ μόνη ἐν ἣ τοιαῦτα διαπράττονται, διότι δυστυχῶς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν τὸ ἐλάττωμα τοῦ τὰ ἴδια ἐλαττώματα μεγεθύνειν, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναγράψωμεν ἐκ τοῦ μεγάλου λεξικοῦ τοῦ Larousse τὸ ἐξῆς χωρίον, ἐν ᾧ ἐκτίθενται τὰ συμβαίνοντα ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ τῆς Γαλλίας.

«Τὰ βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης, λέγει (ἄρθρ. Αὐτοκρ. Βιβλιοθήκη σελ. 693) εἶναι βιβλία ἀνήκοντα εἰς τοὺς πάντας, ὁ δὲ πλοῦτος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ᾔναι ἱερὸς ὡς τὰ μνημεῖα τῶν ἀρχαίων δρυῖδων. Καὶ ὅμως τὰ βιβλία αὐτὰ γίνονται ἀφαντα καθ' ἐκάστην αἰ δὲ ἀπωλείαι εἰσὶ πολλάκις ἀνεπανόρθωτοι. Καθ' ἐκάστην ἀκούομεν τὸν βιβλιοφύλακα λέγοντα· «Αὐτὸ τὸ βιβλίον δὲν εὐρίσκεται· αὐτὸ τὸ χειρόγραφον μᾶς ἐκλάπη. Ἡ πληγὴ αὕτη πρέπει νὰ ἐκλείψῃ διὰ παντός κλπ.».

Καὶ τοσοῦτον δεινὸν θεωρεῖ τὸ πρᾶγμα ὁ συντάκτης τοῦ ἀρθροῦ ὥστε προτείνει—τί νομίζει ὁ ἀναγνώστης;—Οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Γαλλίας νὰ

ἀποβάλλωσι τὰ ἐνδύματά των, καὶ χάριν ἀσφαλείας ἀπὸ τῆς κλοπῆς νὰ περιβάλλωνται ἰδίον χιτῶνα! Καὶ ἐὰν ἐν τῇ μεγάλῃ Βιβλιοθήκῃ τῆς μεγάλης Γαλλίας τοιαῦτα καὶ τοιαῦτα συμβαίνωσι (1) καὶ τοιαῦτα προτείνωνται πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν βιβλίων, πρέπει νὰ ᾔναι τις ἀδυσώπητος πρὸς τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, καὶ τὰ σχετικῶς ἐν αὐτῇ ἐλάχιστα νὰ μυριοπλασιάσῃ καὶ νὰ τὴν διασύρῃ σατυρίζων ἀσυνειδήτως;

Ἀλλὰ δὲν ὑβρίζει ὁ γράψας τοὺς ἀνθρώπους μόνους, δηλ. τοὺς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπηρετήσαντας καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ αὐτὴν τὴν ἄψυχον Βιβλιοθήκην τέρπεται συκοφαντῶν καὶ διασιλλαίνων. Καὶ δὴ ὁ αὐτοχειροτόνητος οὗτος δεινὸς βιβλιονόμος, ὁ ἐφάμιλλος κατὰ τὴν ἰδίαν γνώμην τοῦ Molbech καὶ τοῦ Schleiermacher, χλευάζει τὸ ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ τμήμα τῆς νεωτέρας φιλολογίας, διότι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐκδόσεις τοῦ Βολταίρου, τοῦ Δάντου, τοῦ Βαλτερσκότου καὶ ἄλλων, καταδεικνύων οὕτως ὅποσον ἐννοεῖ τὸν σκοπὸν μεγάλης Βιβλιοθήκης. Εἰς ἡμᾶς τοῦτο δὲν ἦτον ἐκπλήξεως πρόξενον, διότι ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑθνικὴν

(1) Ὅτι οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ ἀλλὰ καὶ ἀλλοχοῦ τοιαῦτα συμβαίνουσι, καὶ ἀνακαλύπτονται κλοπαὶ μεγάλου μάλιστα ἀριθμοῦ βιβλίων δημοσίων, ἀποδεικνύει ἐκτὸς ἄλλων ἡ ὑπὸ τοῦ περιβοήτου Πίχλερ, βιβλιοφύλακος τῆς ἐν Πετρούπολει Αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης, γενομένη κλοπὴ χιλιάδων πολλῶν βιβλίων, καταδικασθέντος διὰ τοῦτο εἰς ἄειφυγίαν ἐν Σιβηρίᾳ. Ἐσχάτως δὲ οἱ πάντες ἀνέγνωσαν ἐν ταῖς ἐφημερίσι κλοπὴν μεγάλην γενομένην δι' ἀμαξίων μάλιστα ἐκ δημοσίων Βιβλιοθήκης τῆς Ἰταλίας. Ἀλλ' οὔτε Γάλλοι, οὔτε Ῥώσοι, οὔτε Ἰταλοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ ἐπιβρίψωσι μῶμον εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα.

κὴν Βιβλιοθήκην, ἐξ οἴκου βεβαίως πρὸς αὐτὴν καὶ ἵνα τὴν σῶσιν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς; ἡγνῶει ὅτι ἡ τοῦ Πανεπιστημίου Βιβλιοθήκη ἦν ἠνωμένη μετὰ τῆς Δημοσίας, ἀνεμιμνήσκετο δὲ μετὰ θαυμασμοῦ τῶν λαμπρῶν χρωμάτων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἣν πάνυ φιλοτίμως ἐδημιούργησε καὶ προάγει ὁ κ. Φιλήμων (1).

Καὶ οὐ μόνον χλευάζει ἀλλὰ καὶ καταδικάζει τὸ δυστυχὲς τοῦτο τμήμα εἰς τὴν πυρὰν διότι, λέγει «συνίσταται ἐξ ὀκτῶ περίπου χιλιάδων τόμων καὶ δὲν περιέχει τίποτε» καὶ διότι «πλὴν τοῦ Σχίλλερ καὶ κολοβοῦ τινος Γκαϊτε οὐδένα περιέχει τῶν κορυφαίων τῆς Γερμανίας ποιητῶν καὶ λογογράφων, οὔτε Ρίχτερ, οὔτε Ρούκερτ, οὔτε Αἶνε, οὔτε Tieck οὐδ' ἄλλον τινὰ τῶν καὶ τὴν πενιχρότεραν κοσμούντων Βιβλιοθήκην». Ἀλλὰ τί θέλει ἄρα γε σκεφθῇ ὁ ἀναγνώστης, ὅταν μάθῃ ὅτι οὐ μόνον οἱ κορυφαῖοι ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Πορτογαλλίας, Ἀμερικῆς ὑπάρχουσιν ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ὀνόματα Corneille, Racine, Molière, Malherbe, Voltaire, Rousseau, Mme de Staël, Chateaubriand, Lamartine, Béranger, Victor Hugo, Dante, Petrarca, Ariosto, Tasso, Metastasio, Alfieri, Leopardi, Manzoni, Calderon, Lope de Vega, Cervantes, Camoëns, Ossian, Milton, Shakespeare, Swift, Byron, Cooper καὶ ἄλλα πολλά, καὶ οἱ κορυφαῖοι δὲ τῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων τῆς Γερμανίας, δηλ. αἱ ποιήσεις

(1) Ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ δ' ἐκείνου, ἀνελκδὼν τὰ καθήκοντα τοῦ ἐφόρου, παρήγγελλε τοῖς βιβλιοδέταις νὰ θέτωσιν εἰς τὰ βιβλία λαμπρὰ χρώματα ὡς τῶν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ὑποσχόμενος ὅσιν ἤθελον ζητήσῃ ἀμοιβήν.

Niebelungen, ἡ Ἰλιάς αὐτὴ τῆς Γερμανίας, καὶ ὁ Klopstock, καὶ ὁ Goethe καὶ ὁ Schiller ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσι, καὶ ὁ Herder, καὶ οἱ Schlegel, καὶ ὁ Lessing καὶ ὁ Voss, καὶ ὁ Wieland; τί θέλει εἰπεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅταν μάθῃ ὅτι καὶ τοῦ Ρίχτερ καὶ τοῦ Ρούκερτ καὶ τοῦ Αἶνε καὶ τοῦ Tieck καὶ ἄλλων δευτερευόντων τῆς Γερμανίας ποιητῶν καὶ λογογράφων ὑπάρχουσι πονήματα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ; Ἀλλ' ἄς μὴ ἐξαντλήσῃ τὸν θαυμασμόν του· ἄς φυλάξῃ αὐτὸν δι' ἄλλα ἀξιοθαυμαστότερα ἔτι.

«Αἱ πολῦτοιμοι, λέγει, καὶ πολυδάπανοι σειραί, ὁ Dalloz, ὁ Sirey ὁ Glucks εἰσὶν ἀσπλάγχχνως ἠκρωτηριασμένοι καὶ ἔνεκα ἐλλείψεως τόμων ὅλως ἄχρηστοι κλπ.». Λυπούμεθα λέγοντες πρὸς τὸν πρῶτον ἔφορον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι μέγα καὶ ἀσπλάγχχνον ψεῦδος· διότι καὶ ὁ Dalloz καὶ ὁ Sirey καὶ ὁ Glucks οὐ μόνον δὲν εἶναι ἀσπλάγχχνως ἠκρωτηριασμένοι, ἀλλ' εἰσὶ πλήρεις, καὶ περὶ τούτου πᾶς νομικὸς δύναται νὰ πεισθῇ ἐπισκεπτόμενος τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην καὶ ζητῶν νὰ ἴδῃ τὰς συλλογὰς ταύτας. Εἰς τὸ ψεῦδος αὐτὸ συνετέλεσεν ἴσως ἐκτὸς τῆς κακῆς πίστεως καὶ ἡ περὶ τὴν ἐξέλεγχιν τῶν βιβλίων ἄγνοια τοῦ γράψαντος· ἀλλ' οὐχ ἥττον τὸ πρᾶγμα δὲν μεταβάλλει φύσιν. Καὶ ὅμως αὐτὸς ἔσπευσε νὰ δυσφημήσῃ διὰ τὸν δῆθεν ἠκρωτηριασμόν τῶν νομικῶν ἐκείνων σειρῶν οὐ μόνον ἀπαξάπαντας τοὺς τετρακοσίους ἐν Ἀθήναις δικηγόρους ἀλλὰ καὶ ἅπαντας τῆς σχολῆς τοῦ δικαίου τοὺς φοιτητάς, οἵτινες «δὲν διδάσκονται, λέγει, ἀρκούντως πόσον ἄδικος εἶναι ἡ κατακράτησις ξένης περιουσίας».

Ἀλλὰ περὶ πάντων ἀποφαίνεται ὁ θαυμάσιος ἀνὴρ μετὰ θαυμασίας τόλμης. Καὶ δὴ λέγει ὅτι καὶ τὸ ἱατρικὸν τμήμα ὁλόκληρον εἶναι σχεδὸν ἄχρηστον, διότι κατὰ τὴν

ὑπ' αὐτοῦ δημιουργουμένην πρωτοφανῆ θεωρίαν τὰ ἱατρικὰ συγγράμματα «μετὰ μίαν πενταετίαν ἀποβαίνουνσιν ἄχρηστα, τότε δὲ ἡ ἀγοραία αὐτῶν ἀξία ὑπολογίζεται κατὰ κυδικὸν πῆχυν ἢ στατῆρα! »

Ὅτι ἔλλειψις ὑπάρχει νέων βιβλίων ἐν τοῖς τμήμασι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ δὴ τῆς ἱατρικῆς, τοῦτο ἀναμφίλεκτον· διὸ κατιδόντες ἡμεῖς τὴν ἀνάγκην ἣν εἶχον αὐτῶν καὶ καθηγῆται καὶ ἐπιστήμονες καὶ φοιτηταὶ τῆς ἱατρικῆς ἡσυχολήθημεν ἵνα πορίσωμεν τῇ Βιβλιοθήκῃ τὰ πλεῖστα καὶ ἄριστα τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκδοθέντων τοιούτων συγγραμμάτων (1). Καὶ πᾶς μὲν ἱατρός θέλει βεβαίως γελάσει διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἐκείνην τοῦ πρώην ἐφόρου, ἣν ἐκφέρει μάλιστα μετὰ πάσης τῆς αὐθεντίας τῆς ἀγνοίας· ἐὰν δὲ ἡ θεωρία αὐτοῦ ἐλογίζετο ἀληθής, τότε μωροὶ καὶ ἀνόητοι θὰ ἦσαν οὐ μόνον οἱ ἡμέτεροι καθηγῆται τῆς ἱατρικῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν μεγάλων Πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης οἱ ἀενάως σπουδάζοντες Ἱπποκράτην καὶ Γαληνόν, ἄχρηστοι δὲ καὶ ἀπορριπτέοι εἶναι οὐ μόνον ὁ Broussais καὶ ὁ Bouillaud καὶ ὁ Trousseau, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Rookitansky καὶ αὐτὸς ὁ Virchow καὶ ὁ Claude Bernard οἱ ἀναπλάσαντες τὴν ἐπιστήμην καὶ δόντες εἰς αὐτὴν ὀρίζοντας νέους διὰ τῶν ἀνακαλύψεων τῶν.

(1) Οὐ μόνον ἱατρικῶν καὶ περὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν νεωτέρων βιβλίων ἀλλὰ καὶ νομικῶν καὶ πολιτειολογικῶν νεωτέρων ὑπῆρχε μεγίστη σπάνις, διότι ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν εἶχεν ἀμεληθῆ ἡ κτῆσις τοιούτων συγγραμμάτων. Ἡμεῖς δὲ ἐθεωρήσαμεν ἀπκαίτητον νὰ θεραπεύσωμεν κατὰ τὸ ἐνὸν ἐκ τῶν γλίσχρων πόρων τῆς Βιβλιοθήκης τὴν ἔλλειψιν ταύτην καὶ τοῦτο μαρτυροῦσι σὺν τοῖς κατὰλόγοις τῶν κτηθέντων βιβλίων οἱ ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης σπουδάζοντες ἐπιστήμονες.

Καὶ ἐπειδὴ μωρίαν τοιαύτην δὲν δύναται τις βεβαίως νὰ καταγνώσῃ οὔτε τῶν ἡμετέρων οὔτε τῶν ξένων καθηγητῶν καὶ ἱατρῶν, εἰς τὸν ἀναγνώστην ἀπόκειται νὰ χαρακτηρίσῃ δεόντως τὴν θεωρίαν ἐκείνην τοῦ ἡμετέρου προκατόχου.

Ἄλλ' ἴσως τὸ ἐν τούτῳ ἁμάρτημα αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐκ τῶν καταλογιστῶν· ἀφοῦ τὰς ἐξ ἀγνοίας ἁμαρτίας καὶ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία συγχωρεῖ. Ὁ οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης μύστης δύναται βεβαίως νὰ ὁμιλῇ ἄνευ καταλογισμοῦ περὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ περὶ πάντων τῶν πραγμάτων.

Ἐὰν δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν νεωτέρων βιβλίων ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἀσχάλλει ὁ σατυρογράφος ἔφορος, δὲν δύναται ὁμως καὶ ν' ἀποκρύψῃ τὴν χαρὰν τοῦ διὰ τὴν ἔλλειψιν νεωτέρων θεολογικῶν συγγραμμάτων, λέγων ὅτι «τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν δὲν θεωρεῖ ὡς μειονέκτημα ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι ὡς ἐπιστημονικοῦ ἔργου ἡ ἀκρίβεια καὶ ἀληθεία οὕτω καὶ θεολογικοῦ πρώτον καὶ μόνον ἀναγκαῖον προσὸν εἶναι ἡ ὀρθοδοξία» καὶ διότι «ἡ θεολογία πρέπει νὰ σπουδάζεται ἐν τοῖς μνημείοις τῆς ἀκμῆς καὶ οὐχὶ τῆς φθίσεως τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος». Διὰ τούτων δὲ δεικνύει μὲν ὅτι ὀλόκληρον τὴν θεολογίαν θεωρεῖ ὡς μὴ στηριζομένην ἐπὶ τῆς ἀκρίβειας καὶ τῆς ἀληθείας ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ψεύδους, βεβαίῳ δὲ ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα εἶναι ἐν τῇ φθίσει αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἀκμῇ, ἐκ τοῦ ἰδίου αἰσθήματος καὶ περὶ τοῦ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος κρίνων. Ἄλλ' ἐὰν χαίρει μᾶλλον διὰ τὴν ἔλλειψιν νεωτέρων θεολογικῶν συγγραμμάτων, θρηνεῖ διὰ τὰς ἀπωλείας, ἃς αὐτὸς βεβαιῶν, μεσαιωνικῶν θεολογικῶν τευχῶν, λέγων μετ' εἰρωνείας προφανοῦς ὅτι «οὐδὲ τὰ ἱερὰ ταῦτα τεύχη ἐσεβάσθησαν αἱ ἀρπακτικαὶ χεῖρες»· διότι «ἐκ τῶν βιβλίων ἐκείνων ἀντέγραψε περικοπὰς τυπωθεῖσας ἐν τέλει νεανικοῦ αὐτοῦ ἔργου»· ὥστε τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα τεύχη

μετεχειρίσθη εἰς συγγραφὴν τοῦ γνωστοῦ ἀνιέρου βιβλίου. Καὶ εἰ μὲν πολλά, ὡς αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του, εἰσὶ τὰ ἐκ τῶν θεολογικῶν τευχῶν ἀπολωλότα, ἀπόκειται νὰ κρίνωσιν οἱ θεόντως ἐκτιμῶντες τὴν ἀξιοπιστίαν του· πιστεύομεν ὅμως ὅτι οἱ πάντες θέλουσι παραδεχθῇ μᾶλλον ὅτι ἐκ πνεύματος δικαιοσύνης ἀξιεπαίνου αὐτὸς ὁ τὰ ἱερά τοσοῦτον σεβόμενος κατηγορήσεν ἱερόσυλον κλοπὴν καὶ τῶν ἡμετέρων κληρικῶν, ὅπως μὴ τὸν αἰτιαθῶσιν αἱ ἄλλαι τῆς κοινωνίας τάξεις ἐπὶ μεροληψίᾳ ὑπὲρ ἐκείνων.

Ἀπόδειξις δὲ τοῦ πράγματος εἶναι ὅτι κατηγορεῖ τῶν δυστυχῶν κληρικῶν ἱεροσυλίαν, καὶ προσποιεῖται ὅτι θρηνεῖ διὰ τὸν ἀκρωτηριασμόν τῆς τριακοσιοτόμου πατρολογίας τοῦ Migne, ἐνῶ ἡ πατρολογία αὕτη οὐδέποτε ὑπέστη ἀκρωτηριασμόν, ἀλλ' ἔχει ὅπως εἶχεν ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Τούτου δὲ μάρτυς εἶναι οὐ μόνον τὸ ὑπάρχον δελτίον, ἐκτοτε γραφέν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τότε βιβλιοπώλης Κ. Περρὴς ὁμολογῶν ὅτι οἱ 5 ἑλλείποντες ἐκ τῆς Πατρολογίας τόμοι οὐδέποτε εἰσῆλθον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, διότι ὅτε ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Κ. Κόμνου εἶχε παραγγελθῇ αὐτῷ ἡ προμήθεια αὐτῆς, ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσιν οἱ 5 ἐκεῖνοι τόμοι, καθὸ πυρποληθέντος τοῦ ἐκτυπώσαντος αὐτὴν τυπογραφείου.

«Τῆς Βρεταννικῆς ἐπιθεωρήσεως, τῆς Γερμανικῆς, τῆς Συγχρόνου καὶ τοῦ Deutsche Rundschau ἀπέμειναν, λέγει, ὡς δείγματα εὐάριθμοί τινες τόμοι ἡ ἄδετα φυλλάδια» ἐνῶ ἡ μὲν σειρὰ τῆς Βρεταννικῆς Ἐπιθεωρήσεως ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τοῦ 1850 εἶχε δωρηθῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἑλλειπεστάτῃ ἤδη κατὰ πλείστους τόμους καὶ τεύχη, ὑπὸ τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Δομνάνδου, ὡς τοῦτο ἐξάγεται ἐξ αὐτῶν τῶν Πρυτανικῶν ἐκθέσεων· ἐκ δὲ τῶν τευχῶν τοῦ 1865 (ὅτε

τὸ Πανεπιστήμιον εἶχε ζητήσῃ πρῶτον ἤδη συνδρομὴν εἰς τὸ περιοδικὸν ἐκεῖνο διὰ τοῦ Κ. Wilberg), μέχρι τοῦ 1879 ἐλλείπουσι μόνον τινὰ τεύχη τῶν ἐτῶν 1870 καὶ 1871. Τῆς Συγχρόνου ἐπιθεωρήσεως τοσοῦτοι ἀκριβῶς τόμοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσιν ὅσοι εἶχον δωρηθῇ εἰς αὐτήν, δὲν εἶχε δὲ ληφθῇ ποτὲ συνδρομὴ εἰς τὸ περιοδικὸν αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου· τῆς δὲ Γερμανικῆς ἐπιθεωρήσεως ὡσαύτως τοσοῦτους ἀκριβῶς τόμους εἶχε λάβει τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ ὅσοι ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ. Τὸ δὲ Deutsche Rundschau πλῆρες ὄν εἰς τὸ πείσμα τοῦ φιλαλήθους ἐφόρου, διαμαρτύρεται καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν ἄλλων κατ' αὐτοῦ, ἀποροῦν τί παθὼν οὕτως μαίνεται κατ' αὐτῶν ἐκεῖνος.

Εὐτυχῶς, ἐὰν ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι λογοκλόποι, βιβλιοκλόποι ὅμως εἶναι σπάνιοι, σπανιώτεροι ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ κόσμου.

Καὶ ταῦτα εἵπομεν περὶ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἄλλων σειρῶν οὐχὶ διότι ὑπέχομεν ἡμεῖς εὐθύνην τινὰ ἐπὶ τούτοις, ἀλλ' ἵνα καταδείξωμεν τὴν πρὸς δυσφημισμὸν ὀλοκλήρου τοῦ παρελθόντος τῆς Βιβλιοθήκης ψευδολογικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπειδὴ δὲ λέγει ὅτι «ἐν τῇ Ἑθνικῇ τῆς Ἑλλάδος Βιβλιοθήκῃ μάτην ἤθελέ τις ζητήσῃ τοὺς ἑλληνικοὺς κώδικας, τὴν συλλογὴν νόμων καὶ διαταγμάτων τοῦ Κ. Δηλιγιάννη, πλῆρες ἀντίτυπον τῶν ἔργων τοῦ Κ. Καλλιγᾶ ἡ ἀνελλιπὴ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἡ τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς σειράν», ἐπιτρέπεται νὰ ἐρωτήσωμεν ποίαν αὐτὸς ἔλαβε μέριμναν περὶ κτήσεως ἡ συμπληρώσεως τῶν συγγραμμάτων ἐκείνων. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς Κώδικας ἐπορίσαμεν τῇ Βιβλιοθήκῃ, καὶ τὴν συλλογὴν τοῦ Κ. Δηλιγιάννη ὡς καὶ τὰ

ἔργα τοῦ Κ. Καλλιγᾶ καὶ ἄλλων καθηγητῶν συνεπληρώσαμεν, τὸ δὲ ἀρχεῖον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἡ ἐφορεία τῆς Βουλῆς καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου πρόκεινται ἀψευδεῖς μάρτυρες τῶν περὶ καταρτίσεως πλήρους σειρᾶς τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς ἡμετέρων ἀγώνων, καὶ τῆς περὶ τούτου ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων μακαρίας ῥαστώνης τοῦ ἡμετέρου προκατόχου.

Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος καὶ πόρους βεβαίως δὲν ἔχει ἐπαρκεῖς καὶ τὴν δύναμιν ἐκείνην ἣν ἀλλαχοῦ κερτνται ἐθνικαὶ Βιβλιοθήκαι. Διὰ τῶν γλίσχρων αὐτῆς πόρων καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων προσπαθεῖ νὰ πληρώσῃ τὰς ἐλλείψεις αὐτῆς, ὅτι δὲ πολλῶ σπουδαιότεραι καὶ ἀληθῶς κινουῦσαι τὴν ἀπορίαν ὑπάρχουσιν ἐλλείψεις ἐν Ἐθνικαῖς Βιβλιοθήκαις ἄλλων κρατῶν μεγάλους κεκτημέναις πόρους καὶ δύναμιν δεικνύει τὸ ἐξῆς χωρίον ἀρθροῦ τῆς Westminster Review τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1870 περὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῆς, ὅτε ἰσχυροτάτη ἦν ἡ ἐξουσία ἐν Γαλλίᾳ.

«Οἱ ἀναγνώσται τῆς Βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως δὲν θέλουσι δυσαρεστηθῇ μανθάνοντες ὅτι πολλὰ συγγράμματα ἐκ τῶν συχνότερον ζητουμένων εἶναι ἀγγλικά, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐγκυκλοπαιδεῶν ἀπαύστως ζητεῖται ἡ English Cyclopaedia τοῦ Knight ἢ ἡ Encyclopaedia Britannica· καὶ ὅμως οἱ διεύθυνται τῆς αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης δὲν ἔχρναν ἀκόμη καλὸν νὰ ἀποκτήσωσι τὴν τελευταίαν ἐκδοσιν τοῦ ὠφελίμου αὐτοῦ συγγράμματος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχικὴ ἐκδοσις in folio τοῦ λεξικοῦ τοῦ Johnson δὲν εἶναι ἡ καλλίστη, καὶ τὰ τελευταῖα λεξικά τῆς ἱατρικῆς ἐδημοσιεύθησαν πρὸ εἰκοσαετίας, ἐνῶ εὐκολον βεβαίως ἦτο νὰ εὐρεθῶσι νεώτερα, εἴτε ἐν Ἀγγλίᾳ εἴτε ἐν Γερμανίᾳ. Πολλοὶ ἀναγνώσται

θα προετίμων ἀναμφιβόλως τῶν Acta Sanctorum μίαν συλλογὴν Φιλολογικῶν Ἐπιθεωρήσεων καὶ ἡ ἱστορία τῆς Γαλλίας ἡ ὑπὸ Henri Martin ἢ ἡ ὑπὸ Michelet θὰ ἦτο χρησιμωτέρα τῆς συλλογῆς τῶν Bulles des Papes ἢ τῆς γενικῆς ἱστορίας τῶν Συνόδων».

Χλευάζει δὲ καὶ τὴν περὶ τῶν περιοδικῶν ἐκ καθηγητῶν ἐπιτροπεῖαν «ὡς ἐξορίσασαν τοῦ ἀναγνώστη τοῦ Revue des deux Mondes, τὸ Saturday Review καὶ τινὰ ἄλλα ὡς ἐπιπόλαια καὶ περιττά, » ἐνῶ ἐγίνωσκεν ἡ ὠφελεῖ νὰ γινώσκῃ ὅτι ἡ ἐπιτροπεῖα ἐκείνη ἢ συσταθεῖσα ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἐκ καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐντολὴν εἶχε νὰ ὀρίσῃ τὰ ἰδίως ἐπιστημονικὰ περιοδικά, διὰ τὰ ὅποια ἔμελλε νὰ δαπανᾷ τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ τοῦτο ἔπραξε κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ἐφορείας ἡμῶν ἡμέρας. Ἡμεῖς δὲ θεωροῦντες ἀναπόφευκτον τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἄλλων σπουδαίων περιοδικῶν, οἷα μάλιστα ἡ Revue des deux Mondes, τὸ Saturday Review κτλ. εἶχομεν συγκατανεύσει νὰ ἀγοράζωμεν ἐκ τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ αὐτά, ὁ δὲ διάδοχος ἡμῶν καὶ τῆς ἐκθέσεως συντάκτης ἐνόμισε μὲν καθῆκον τοῦ μόνου νὰ χλευάσῃ τὴν περὶ τούτου ἐπιτροπεῖαν καὶ τοὺς καθηγητάς, ὡς μηδεμίαν ποιουμένους χρῆσιν τῶν περιοδικῶν ἐκείνων καὶ ἀποδίδοντας ἄκοπα αὐτά, καὶ νὰ θρηνήσῃ τὸν ἀκρωτηριασμὸν καὶ τὴν ἑλλειψιν αὐτῶν, ἀλλὰ μηδεμίαν πρόνοιαν περὶ προσκλήσεως ἢ συμπληρώσεως αὐτῶν νὰ λάβῃ.

Ἀλλ' ὁ ἀστεῖος αὐτὸς Ὀρφεὺς ἀφίνων τὰ ἐπὶ γῆς, ἀποφασίζει νὰ καταβῇ εἰς τὰ ὑπὸ γῆν, εἰς τὸν «ὑπόγειον κευθμῶνα» τῆς ἀποθήκης, ὡς τὴν ὀνομάζει. Καὶ τονίζει καὶ δι' αὐτὴν λυπηρὰ ἄσματα, διότι «ἐνῶ προορισμὸς αὐτῆς ἦτο νὰ δέχεται τὰ πολλαπλὰ καὶ ἀχρηστὰ τεύχη, κατεδικάσθησαν ἐν

τούτοις ἐν αὐτῇ εἰς τοὺς σκώληκας καὶ τὴν σῆψιν πλεῖστα οὐ μόνον μὴ πολλαπλᾶ ἀλλὰ καὶ ἐν οὐδεμιᾷ ἐκδόσει ὑπάρχοντα βιβλία». Μόνον ὁ συντάκτης τῆς ἐκθέσεως ταύτης καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων αὐτῇ σεμνογραφῶν ἠδύνατο νὰ βεβαιώσῃ ὅτι οἱ σκώληκες καὶ ἡ σῆψις ἐνέμοντο τὰ ἐν τῇ ἀποθήκῃ βιβλία. Ἡ δ' ἀλήθεια εἶναι ὅτι πολλάκις ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας καὶ ὀλίγον πρὸ τῆς ἡμετέρας ἀπολύσεως εἰχομεν ἐπισκεφθῇ τὴν ἀποθήκην, καὶ εἶχε ληφθῇ φροντίς περὶ τῆς ἐν αὐτῇ καθαριότητος καὶ ἐξασφαλίσεως τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων ἀπὸ πάσης ἐπηρείας. Τὰ δὲ ἐν τῷ φυλλαδίῳ αὐτοῦ «περὶ καταγγελίας ἐπιληψίμων ἔργων τελεσθέντων ἐν τῷ σκότει τῆς ἀποθήκης καὶ λαθραίας ἐκεῖθεν χιλιᾶδων τόμων ἐξαγωγῆς καθὼς καὶ περὶ ἐκάστοτε καταβιδάσεως ἐκεῖ ὄντων ἀχρήστων τόμων πρὸς χρησιμοποίησιν αὐτῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ» δι' ὧν πλαγίως ἐπιρρίπτεται ὑπόνοια ἐπὶ ὑπεξαίρεσει κατὰ τῶν ἐπὶ πεντηκονταετίαν ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης, μνημονεύομεν μόνον ὅπως δεῖξωμεν ὁποία εὐσυνειδησία βασιλεὺς παρὰ τῷ πρώτῳ ἐφόρῳ, ὅστις δὲν ἐδίστασε τὰς τοιαύτας ἀορίστους φήμας νὰ ἀναγράψῃ, ὑποδεικνύων μάλιστα ὅτι πιθανὸν νὰ συνέβησαν ταῦτα, καὶ δυσφημῶν ὁλοκλήρους ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης γενεάς, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ἐν τῷ ὑπομνήματι ἐγγράφῳ τοῦ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον θεωρεῖ ψευδεῖς τὰς διδόσεις ταύτας. Ὅτι δὲ ὑπάρχουσι μετὰ τῶν ἐν τῇ ἀποθήκῃ πολλαπλῶν βιβλίων καὶ βιβλία μὴ πολλαπλᾶ τοῦτο δὲν ἦτο πρᾶγμα καινὸν εἰμὴ μόνον εἰς τὸν πρώτῳ ἐφορὸν τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης ἢ τοὺς ἀγνοοῦντας ἐντελῶς τὰ κατ' αὐτήν. Δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο, ὅπως ἐξελεγχθῶσι τὰ ἐν τῇ ἀποθήκῃ βιβλία εἶχε γείνει κατὰ τὸ προπαρελθὸν φθινόπωρον ἑναρξίς καταγραφῆς αὐτῶν ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει ἡμῶν εἰχομεν μνημονεύσει (σελ. 15). Ἡ δὲ καταγραφή

αὕτη διακοπεῖσα ἕνεκα τῶν ἄλλων ἐργασιῶν καὶ τοῦ ἐπελθόντος δριμέως χειμῶνος, ἐπαισθητοῦ ἰδίως ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἐμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ παρελθὸν θέρος, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπόλυσις ἡμῶν.

Οὐδὲ πρὸ τῶν ἀντιφάσεων ὑποχωρεῖ ὁ βέλτιστος τοῦ φυλλαδίου συντάκτης. Οὔτε τοῦ Ἀριστοτέλους οὔτε τοῦ Βάκωνος οὔτε τοῦ Ἀμιλτωνος ἡ λογικὴ ἔχει τὸ ἐλάχιστον δι' αὐτὸν κῦρος. Διότι ἐνῶ λέγει ὅτι προορισμὸς τῆς ἀποθήκης ἦτο νὰ δέχεται τὰ πολλαπλᾶ συγγράμματα, ἐξανίσταται διότι πολλα συγγράμματα πολλαπλᾶ ἀλλ' ἔχοντα ἀξίαν, κατεβιδάσθησαν ἐκεῖ, ἐνῶ ἐκεῖ κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε ν' ἀποτεθῶσι καὶ ἐκεῖ ἀποτίθενται δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο ὡς ὄντα πολλαπλᾶ.

Ἄλλ' εὐγνώμων πρέπει νὰ ᾔῃ ὁ ἀναγινώσκων εἰς τὸν συντάκτην τοῦ φυλλαδίου. Ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἀποθήκης χωρίου ἀποκτᾷ τὴν ἀγνωστον φυσικοῖστορικὴν γνῶσιν ὅτι εἰς τὰ ἔλη ἀλιεύονται οἱ μαργαῖται.

Πλὴν αἱ δυσφημίαι μόναι κατὰ τῶν πρώτων ἐφόρων καὶ ὑπαλλήλων τῆς βιβλιοθήκης δὲν ἤρκουν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ γράψαντος τὴν σάτυραν ἐκείνην· ἔβλεπεν ὅτι ὁ θρίαμβος αὐτοῦ θὰ ἦτον ἀτελής, ἂν μὴ ἠδύνατο νὰ δείξῃ ὅτι κατέχει πάντα τὰ περὶ βιβλιοθήκης, ὅτι εἶναι τέλειος καὶ αὐτοφυὴς βιβλιονόμος.

Εἰτέρχεται λοιπὸν μετὰ θάρρους καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ταξινομήσεως καὶ περιβαλλόμενος ἦθος ἀνθρώπου πολυῖδμονος καὶ πολυπείρου περὶ ταύτην, δὲν διστάζει ν' ἀποφανθῇ καὶ περὶ τούτου ὡς ἄλλος τις Μόλβεχ ἢ Πανίτζης. Καταφαγὼν δὲ τὰς Εὐθύνas τοῦ Κ. Φρεαρίτου προβαίνει ὡς ὑπέρμαχος τοῦ ταξινομικοῦ συστήματος τοῦ ἀξιοτίμου καθηγητοῦ καὶ πρώτῳ ἐφόρῳ τῆς Ε. βιβλιοθήκης ὅστις καὶ μετὰ σπανίου ζήλου καὶ ἀνευ ἀγυρτικῆς ἐπιδείξεως ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ

ἐθνικοῦ ἐκείνου ιδρύματος, καὶ διὰ μακρῶν μνημονεύει τῶν ὑπερμαχούντων τοῦ συστήματος ἐκείνου λόγων. Ὁ ἀναγινώσκων τὸ περὶ τούτου χωρίον τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ ἤθελε πιστεύσει ὅτι μεγάλην περὶ τὰ ταξινομικὰ συστήματα πείραν ἔχει καὶ ἰδιαζόντως ἐμελέτησε τὰ κατ' αὐτὰ ὁ γράφων· διότι ἐν τῇ εὐσυνειδησίᾳ αὐτοῦ ἐνόμισε περιττὸν νὰ μνημονεύσῃ ὅτι ταῦτα πάντα ἠρύσθη ἐκ τῆς σπουδαίας ἐκείνης περὶ βιβλιοθηκῶν πραγματείας τοῦ Κ. Φρεαρίτου.

Πολλοὶ εἰσὶν οἱ ὑπὲρ τοῦ συστήματος τοῦ Κ. Φρεαρίτου συνηγοροῦντες λόγοι, περὶ δὲ τούτου ἡμεῖς ἄλλοτε ἀνενδοιάστως τὴν ἡμετέραν ἀπεφηνάμεθα γνώμην. Ἀλλὰ βεβαίως οὔτε ὁ κ. Φρεαρίτης ἐδημιούργησε οὔτε ἡμεῖς παραδεχόμεθα τὸ σύστημα ἐκεῖνο ὡς καταλληλότερον διότι «διαρπάζεται, ὡς λέγει τῆς ὑβριστικῆς σατύρας ὁ συγγραφεύς, ἡ ἐθνικὴ βιβλιοθήκη καὶ ἔχει πρόχειρον τὸν ἑλεγχον τῆς ὑπεξαιρέσεως» ἢ διότι «ἐν Ἑλλάδι μᾶλλον ἢ ἀλλαχοῦ ἡ ἀένναος τῶν ὑπαλλήλων μετακίνησις ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον κηδόμενον τῆς σωτηρίας τῆς βιβλιοθήκης νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ταξινόμησεως ὑπὸ ἔποψιν οὐχὶ κυρίως ἐπιστημονικὴν ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀσφαλιστικὴν» ἢ διότι «πολὺ ἀρμεδιώτερον εἶναι εἰς τὰ ἡμέτερα πολιτικὰ ἢ θηρῶς ἀσφαλιστικόν, καὶ ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ οἰκοδομοῦνται αἱ οἰκίαι ὅπως ἀνθίστανται κατὰ τῆς χιόνος, ἐν Ὁλλανδίᾳ κατὰ τῆς πλημμύρας, καὶ ἐν Μεξικῷ κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς ἀνεμοζάλης, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι πρέπει νὰ κατατάσσωνται αἱ βιβλιοθήκαι ὅπως κάλλιον ἀντέχωσι κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς πολιτικῆς» ἐν ἄλλαις λέξεσι τῆς διαρπαγῆς. Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην καί, καθόσον δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν εὐθυνῶν τοῦ κ. Φρεαρίτου, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀξιοτίμου καθηγητοῦ, τὸ ἀσφαλιστικόν εἶναι

δευτερεῦον πλεονέκτημα τοῦ συστήματός του· διότι ἐν Ἑλλάδι πολλῷ σπανιώτερον ἢ ἐν ἄλλαις χώραις συμβαίνουσιν αἱ ὑπεξαιρέσεις ἐκεῖναι ἅς τοῦ φυλλαδίου ὁ συντάκτης ρίπτει εἰς τὸ πρόσωπον ὑπαλλήλων τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἐλληνικῆς κοινωνίας. Τὰ κυριώτερα αὐτοῦ πλεονεκτήματα εἰσὶν ἡ οἰκονομία χώρου καὶ χρόνου καὶ κόπου ματαίου καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ συμφυῆς πληρεστέρα τάξις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. Καὶ μετὰ τὴν γενομένην μὲν κατὰ τὸ κατ' ὕλην σύστημα ταξινόμησιν, μὴ ἄλλως τε κατεπείγουσα ἀποβαίνει ἐν γε τῷ παρόντι δύσκολος ἡ εἰσαγωγή ἄλλου συστήματος· ἔξεστι δέ, νομίζομεν, νὰ ἐρωτήσωμεν ἂν ἐπιτρέπεται εἰς οἷονδήποτε μετὰ πεντάμηνον ἐν τινὶ κλάδῳ ὑπηρεσίας διαμονὴν ν' ἀποφαινηται περὶ τῶν κατ' αὐτὸν ζητημάτων μετὰ στόμφου ἀστείου, παρουσιάζων τὴν πείραν καὶ τὴν μελέτην τῶν ἄλλων ὡς ἰδίας ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ αὐτοχειροτόνητος κριτικὸς δύναται νὰ γείνη καὶ αὐτοχειροτόνητος βιβλιονόμος.

Τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα Jérôme Paturot, λέγει οὗτος ἐν τῇ ἐκθέσει του, ἄξιός τις ταξινόμος κατέταξε ἐν τῇ νομικῇ καὶ τὸν ἀστυνόμον Παρισίων Duchatel μετὰ τῶν ἱατρῶν. Καί τοι δὲν πρόκειται περὶ πράγματος γενομένου ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας, νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπώμεν ὅτι τὸ μυθιστόρημα Jérôme Paturot à la recherche de la meilleure des Républiques, ἔργον τοῦ γνωστοῦ γάλλου συγγραφέως καὶ πολιτικοῦ L. Reybaud, δὲν κατετάχθη ἐν ἰδίᾳ αἰθούσῃ τῆς νομικῆς (ὅπερ ἐπίτηδες λέγει ὅπως προκαλέσῃ τὸν γέλωτα ἐκ τῆς ἀντιθέσεως μετὰ τὸ μυθιστορίας καὶ νομικῆς) ἀλλ' ἐν τῇ κοινῇ αἰθούσῃ τῆς νομικῆς καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὅτι ἡδύνατο μὲν νὰ καταταχθῇ ἐν τῷ τμήματι τῆς νεωτέρας φιλολογίας, ἀλλ' ὡς πραγματευόμενον κοινωνικὰ καὶ

πολιτικά ζητήματα ὑπὸ μυθιστορικὴν ὄψιν, ἡδύνατο ὡσαύ-
τῃ ταχθῇ καὶ ἐν τῷ τμήματι τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ δὲ ἀστυνόμος Παρισίων Duchatelet ὁ καταταχθεὶς ἐν
τῇ ἱατρικῇ τίς εἶναι, νομίζει ὁ ἀναγνώστης; Εἶναι ὁ γνω-
στὸς τοῖς ἐπιστήμοσι ἱατρὸς Parent-Duchatelet μέλος τῆς
ἱατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, τοῦ ὁποῦ το ὄνομα
διέστρεψε καὶ ἡκρωτηρίασεν οὕτως, ὅπως ἐξαπατήσῃ μὲν τοὺς
εἰδότας, προκαλέσῃ δὲ τὸν γέλωτα τῶν μὴ εἰδότων διὰ τῆς ἀν-
τιθέσεως μεταξὺ ἀστυνομίας καὶ ἱατρικῆς. Τὸ δὲ σύγγραμμά
του ἐπιγραφόμενον *De la prostitution dans la ville de
Paris considérée sous le rapport de l'Hygiène publi-
que de la morale et de l'administration* πᾶς ἀνθρω-
πος ἐπιστήμων ὁμολογήσει ὅτι πολλῶ ὀρθότερον κατατα-
κτέον ἐστὶ ἐν τῷ τμήματι τῆς ἱατρικῆς ἢ ἐν τῷ τῶν πολι-
τικῶν ἐπιστημῶν (1).

Καὶ κατακρίνει τὰς κατατάξεις ἐκείνας ἐνῶ ἐν σελίδι 22-24
τοῦ φυλλαδίου τοῦ λέγει ὅτι «πλεῖστα βιβλία δύνανται ἄνευ
ἐπιστημονικῆς ἢ ἄλλης ζημίας εἰς τρεῖς ἢ τέσσα-
ρας θέσεις αὐθαιρέτως νὰ καταταχῶσι» καὶ «ὅτι ἀπολύτως
ἀδύνατον εἶναι εἰς τέσσαρας τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς σύστημα ἀπο-

(1) Τὰῦτα δὲ καὶ ὡς λάθῃ ἐὰν ἡδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς καὶ
τὸ ἀναφερόμενον λάθος πρὸ δεκαετίας βιβλιοφύλακος, δέσσαντος
ὁμοῦ ὁμοῖα ἀντίτυπα συγγραμμάτων, οὐδὲν ἀποδεικνύουσι περὶ
κακῆς κατατάξεως, μάλιστα ἐν τῷ παρόντι, τῆς ἐθνικῆς βι-
βλιοθήκης· οἱ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Εὐρώπης σπουδάζοντες
καὶ ἐν αὐταῖς ἐνδιατρίψαντες γινώσκουσιν ὅτι ὁμοῖα καὶ δε-
νότερα λάθῃ διχράττονται ἐκεῖ ὑπὸ ὑπελλήλων, ἀναπόφευκτῶς
ἐνίοτε κλησιώμενα ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ἐν αὐταῖς ἐρ-
γασίας.

λουθούσας βιβλιοθήκας νὰ κατατάσσωσιν εἰς τὰς αὐτὰς τῶν
τμημάτων θέσεις τοὺς αὐτοὺς τόμους ἄνευ συνεννόησεως με-
ταξὺ αὐτῶν καθημερινῆς».

Χλευάζει δὲ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφικῷ τμήματι κατάταξιν
τῆς ὑπερωτομαχίας τοῦ Πολυφίλου, τῆς Λογικῆς
τοῦ Στούαρτ Μίλλ τῶν ἔργων τοῦ Ἰησοῦτου Σουαρέζ, τῆς
Φυσιολογικῆς τοῦ Λαβατέρου, τῶν λόγων τοῦ Μιραβώ
καὶ τοῦ Συμβολικοῦ Κόσμου τοῦ Πάτερ Πικινέλλη. Εἰ
καὶ οὐδεμίαν ἡμεῖς ὡσαύτως ὑπέχομεν εὐθύνην περὶ κατατά-
ξεως γενομένης πρὸ δεκάδων ἐτῶν, παρακαλοῦμεν ὅμως πάν-
τα ἅμα δακτύλῳ φιλοσοφίας γευσάμενον ἵνα ἐπισκεψάμενος
τὴν βιβλιοθήκην κρίνῃ ἂν ἀρμοδίως ἐκεῖ κατετάχθησαν τὰ
βιβλία ἐκεῖνα. Πλὴν καὶ ἐν τούτῳ ἴσως ἄδικος εἶναι πᾶσα
κατὰ τοῦ ἀνθρώπου μομφή. Ὅταν οὐδεμίαν ἔχῃ τις γνῶσιν τῆς
φιλοσοφίας δύναται τοιαῦτα νὰ φιλοσοφῇ. Τί δὲ θέλει εἰπεῖ ὁ
ἀκούων ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Μιραβώ, οὐς ἀναφέρει τῆς ἐκθέσεως
ὁ συντάκτης ὡς κακῶς καταταχθέντας ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, δὲν
εἶναι λόγοι τοῦ Μιραβώ, ἀλλ' εἶναι τὸ γνωστὸν εἰς
τοὺς περὶ τὴν πολιτειολογίαν διατρίβοντας σύγγραμμα τοῦ
ἐξόχου ἐκείνου ρήτορος *Essai sur le despotisme*,
ὅπερ δύναται μὲν εὐλόγως νὰ καταταχθῇ ἐν τῷ τμήματι τῶν
Πολιτ. ἐπιστημῶν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐν αὐτῷ φιλοσοφικὰς θεω-
ρίας περὶ ἐξουσίας καὶ δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου δύναται ἐ-
πίσης εὐλόγως νὰ καταταχθῇ ἐν τῷ τῆς φιλοσοφίας!

Ἀλλὰ τῆς τάσεως ταύτης πρὸς τὸ παραποιεῖν καὶ γεγο-
νότα καὶ κείμενα καὶ τίτλους βιβλίων πρόκειται ἐν ἀφρονίᾳ
καὶ ἄλλα περιφανῇ τεκμήρια. Ἐν σελ. 21 τῆς ἐκθέσεως αὐ-
τοῦ λέγει ὅτι «πρὸ τοῦ 1866 ἔκειντο οἱ τόμοι ἀναμῖξ, ἡ δὲ
ἀνέυρεσις ὠρισμένου συγγράμματος ἀπῆται οὕτως ἐπιπόνους
καὶ πολλάκις ματαίως ἀνασκαφάς, ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν προ-

σερχομένων ἤρκοῦντο ζητοῦντες παρὰ τοῦ ἀγαθωτάτου Ἀποστολίδου ἐν λεξικὸν τῆς Γραφῆς, μίαν μαθηματικὴν Γεωγραφίαν γαλλιστί, μίαν βιογραφίαν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ οἰανδήποτε ἔκδοσιν τοῦ Σενέκα». Συχνότατα φοιτῶντες τότε εἰς τὴν βιβλιοθήκην δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν συνήθων ψευδῶν δι' ὧν πρὸς τέρψιν τῶν ἀναγνωστῶν του ἐποίκιλε τὴν ἑκθεσὶν του ὁ πρῶην ἔφορος. Ἀποδείξεις δὲ τοῦ πράγματος ἀναντίρρητος εἶναι οὐ μόνον ἡ ὁμολογία τῶν φοιτῶντων τότε εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἀλλ' αὐταὶ αἱ ἀποδείξεις ἃς ἐν σελ. 32 τῆς ἐκθέσεώς του ὁμολογεῖ ὅτι ἀνεῦρεν ἐν 30 φακέλοις καὶ αἵτινες μαρτυροῦσιν ὅτι οὐχὶ τὴν φυλλάδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ τοιαῦτα ἐζητοῦν οἱ τότε σπουδάζοντες ἐξ αὐτῶν ἀλλὰ τὰ σπουδαιότατα συνήθως τῶν βιβλίων. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ βιβλιοθήκη ἦν τότε ἐν τάξει, δὲν διετέλει ὅμως καὶ ἐν ἡ καταστάσει θέλει νὰ παραστήσῃ αὐτὴν τῆς ἐκθέσεως ὁ συντάκτης, κατὰ τὸ εἰωθὸς τὰ πλημμελῶς ἔχοντα διαστρέφω καὶ ἐξογκῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτὰς ἐνόμισε καλὸν ἐφόδιον ὅπως προξενήσῃ γέλωτα, διότι περὶ τὸ γελοῖα ποιῆν λίαν ἐνασμενίζει καὶ ἐξέχει, λαβόντες ἐκ περιεργείας τὴν ὑπομονὴν νὰ φυλλομετρήσωμεν αὐτὰς εἶδομεν ὅτι τινὲς μὲν τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ φυλλαδίῳ του δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, ἡ δὲ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ «διὰ νὰ μὴ σᾶς ἐνοχλῶ κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας τοῦ Πάσχα» καὶ εἰρωνικῶς μνημονευομένη εἶναι — τίνος νομίζει ὁ ἀναγνώστης; τοῦ αἰοιδίμου διδασκάλου τοῦ γένους Ἀσωπίου! ὅστις ἐλέγχεται ὡς ἀφήσας κληροδότημα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην πεντῇ

κοντα τρεῖς ἀποδείξεις (1). Ἀναμιμνησκόμενοι μετὰ σεβασμοῦ τῆς πολιᾶς κεφαλῆς τοῦ διδασκάλου ἐκείνου, ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ὁποίου μετὰ χάριτος πολλῆς ἐξήρχοντο ἐπὶ πλείστας γενεὰς νάματα ποικίλης πολυμαθείας καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, σκεπτόμεθα ὅτι, εἰ καὶ ἐν ἰδίαις διαλέξεσιν ὁ σεβασμῖος γέρων ἐξέφραζε λύπην βλέπων ἐν τῇ νεωτέρᾳ γενεᾷ σημεῖα παρακμῆς, δὲν ἐφαντάζετο βεβαίως ἐκεῖνος ἀφοῦ τοσαῦτα ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ γένους διδάσκων καὶ συγγράφων, ἀφοῦ καὶ δι' εὐρωπαϊκῆς ὑπολήψεως ἐτιμήθη, δὲν ἐφαντάζετο, ὅτι ἐπέπρωτο μετὰ θάνατον νὰ χλευασθῇ!

Ἐὰν δὲ τὸν Ἀσώπιον δὲν ἐσεβάσθη οὐδὲ τοῦ μακαρίτου Κόκκινου ἤθελε φρεισθῇ ὁ σαρκαστής· ἐνῷ ὁ Κόκκινος ἐὰν εἶχε παρ' ἑαυτῷ βιβλία τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης, ἀφῆκεν ὅμως (ἐκτὸς τῆς περιουσίας του, ἣν ὡς καταπίστευμα ἐκληροδότησε τῷ Πανεπιστημίῳ) καὶ τὴν ἀξίαν λόγου βιβλιοθήκην του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, πλουσίαν ἐν νομικοῖς καὶ φιλολογικοῖς βιβλίοις ἣν αὐτὸς ὁ συντάκτης τοῦ φυλλαδίου παρελάμβανεν ὅτε τοιαῦτα ἔγραφε. Ἦγνόρουν ὅμως ἀμφότεροι ὅτι ὑπάρχουσι σαρκασταὶ καὶ μὲ τὰ ἱερώτατα παίζοντες καὶ μὲ τὸν θάνατον γελῶντες.

Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων τοῦ νέου τού-

(1) Ἐπειδὴ ἐκ τῶν πλαισίων ἐκείνων ἀποδείξεων αἱ πολυκριθμότεραι, σχεδὸν 45 τὸν ἀριθμὸν, φέρουσι τὴν ὑπογραφὴν τοῦ σεβαστοῦ ἐκείνου γέροντος, δικαιοῦμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖ τῆς ἐκθέσεως ὁ συντάκτης. Ὁ δὲ ἀξιότιμος υἱὸς του Κ. Εἰρηναῖος Ἀσώπιος ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς ὅτι ἅπαντα τὰ βιβλία ταῦτα εἶχον ἀποδοθῇ ἑκτοτε, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ἐφορείας τοῦ Κ. Φρεαρίτου, δὲν εἶχε δὲ ληφθῇ πρόνοια περὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἀποδείξεων· περὶ τούτου δὲ καὶ ἡμεῖς ἐπέισθημεν ἐκ τῆς γενομένης ἀκριβοῦς ἐρεῦνης ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ.

του Ἡρακλέους, ὅστις ἐκλήθη ἵνα καθαρῶς τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην. Οἱ ἀναγνώσται θέλουσι θαυμάσει τοὺς ἄθλους τούτους ἐνώπιον τῶν ὑποκρίνων ὡχρίᾳ καὶ αὐτὴ ἡ ἀληθὺς τεράστιος ἐργασία τοῦ Κ. Φρεαρίτου.

«Πρώτη καὶ μᾶλλον πάσης ἄλλης κατεπεΐγουσα ἀνάγκη ἐφάνη ἡμῖν, λέγει, ἡ ἀκατάπαυστος ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα χρῆσις ὕδατος σπόγγων καὶ σαρώθρων καὶ ἡ διὰ μετακινήσεως καὶ συσφίξεως τριφυρίων τόμων ἐξοικονόμησις ἰδιαίτερου δωματίου, ὅπως περιορισθῶσιν ἐν αὐτῷ αἱ δεόμεναι ἀλευροκόλλης λιπαρᾶς μελάνης, χρωσθήρων τυπογραφικῶν στοιχείων καὶ ἄλλων ἀκαθάρτων πραγμάτων ἐργασίαι».

Ἡς βεβαίως ὁ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας ἐπισκεψάμενος τὴν Βιβλιοθήκην θέλει αἰσθανθῆ ἀγανάκτησιν καὶ οἶκτον διὰ τὴν τερατώδη ταύτην τῶν πραγμάτων διαστροφὴν. Ἀληθῶς ὁ ἡμέτερος διάδοχος, ἀπλῶς καὶ μόνον ἵνα φανῇ πράττων τι καὶ διορθῶν καὶ μὴ εὐρίσκων ἄλλο τι νὰ πράξῃ, ἀπεφάσισε νὰ κλείσῃ παρανόμως (1) καὶ αὐθαιρέτως τὴν Βιβλιοθήκην ἐπὶ δύο σχεδὸν μῆνας, κατὰ δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα χάριν δῆθεν καθαρισμοῦ ἐτιμώρησε τὰ τμήματα διὰ μεταθέσεως. Μετεκίνησε δηλ. τὸ τμήμα τῆς Θεολογίας εἰς τὸ τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν, τὸ τῶν

(1) Κατὰ τὸν περὶ Βιβλιοθήκης ΣΜΗ' νόμον (ἄρθρ. 6) μόνη ἡ ἐξωτερικὴ τῆς Βιβλιοθήκης χρῆσις διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος, ἐξ οὗ κατὰφίνεται ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις οὐδέποτε δύναται νὰ διακοπῇ. Περὶ τούτου δὲ ἀπεφάνητο ῥητῶς ἄλλοτε τὸ Ὑπουργεῖον. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος προκατόχος, ἀφοῦ ἐφάνη ἀνώτερος πάντων ἀνθρώπων ἐδικαιώθη νὰ φανῇ καὶ ἀνώτερος τῶν νόμων καὶ αὐτογνωμόνως ἔπραξεν ὅ,τι οὐδὲ καὶ τὸ ὑπουργεῖον αὐτὸ ἠδύνετο νὰ ἀποφασίσῃ.

περιοδικῶν εἰς τὸ τῆς ἀρχαίας ἑλλην. φιλολογίας, τὸ δὲ τῆς ἱατρικῆς εἰς τὴν προσθίαν αἵθουσαν, τάξας αὐτὴν μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἱστορίας, ἐνῶ εἰς τὸ τῆς ἱατρικῆς μετεκίνησε τὸ τῶν βοηθητικῶν τῆς ἱστορίας ἐπιστημῶν, νομίσας καταλληλότερον νὰ βοηθῶσιν αὐταὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας. Τὰ δυστυχῆ τμήματα βεβαίως ἐξεπλάγησαν καὶ διὰ τὴν ἀδικον τιμωρίαν καὶ διὰ τὴν θέσιν εἰς ἣν πρὸς ἄλληλα περιέστησαν, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐξεπλάγησαν οἱ ἰδόντες αὐτὰ ἐπιστήμονες. Διετυμπάνισε δὲ τὸ ἔξοχον τοῦτο ἔργον ὁ πρῶτος ἐφορος καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, γράφων ὅτι εἶχε κατεργασθῆ νὰ ἐμπνεύσῃ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ «ἐξοκόνισμα» τῶν πεπαλαιωμένων τόμων, ἵνα τύχῃ τῆς ἐγνωμοσύνης τοῦ Πανελληνίου καὶ τῆς ὑπολήψεως τῆς διορίσεως αὐτὸν κυβερνήσεως. Διὰ τὴν πρωτότυπον ἀληθῶς ταύτην ἰδέαν ὅτι δηλ. πρὸς καθαρισμὸν εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀμοιβαία μετακινήσεις τῶν τμημάτων μόνος ὁ παρ' ἡμῖν νέος αὐτὸς τῆς Βιβλιοθήκης σωτὴρ δύναται νὰ καυχῇ, κατασχύνων οὕτω τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης βιβλιονόμους, οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐπινοίας.

Πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους δὲ νὰ μάθωσιν οἷαν τὸ μέγα τοῦτο ἔργον ἔφερε βελτίωσιν εἰς τὰ τῆς Βιβλιοθήκης, λέγομεν ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀτόπου καὶ ἀστείας μεταθέσεως τοῦ τμήματος τῆς ἱατρικῆς εἰς τὴν αἵθουσαν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλολογίας καὶ τοῦ τῶν βοηθητικῶν τῆς ἱστορίας ἐπιστημῶν ὡς καὶ τοῦ τῆς Θεολογίας εἰς τὴν αἵθουσαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐκτὸς τῆς ματαίας δαπάνης χρόνου καὶ κόπου, χρησίμων εἰς ἄλλα ἀληθῶς ὠφέλιμα ἔργα, τὰ βιβλία, ἅπερ λέγει ὅτι οὐδεὶς μέχρις αὐτοῦ «εἶχε περιποιηθῇ καὶ ἀγαπήσει», καὶ ἅπερ αὐτὸς καυχᾶται ὅτι ἐκ νηπιότητός του ἡγάπα περιπαθῶς καὶ συγκινεῖται διὰ τὴν κατάστασίν των,

τά βιβλία, λέγομεν, ἔπαθον ἐκ τῆς πολλῆς του αὐτῆς ἀγάπης φθορὰν μᾶλλον, κινήσαντα ἐνίοτε εἰς ἀληθῆ συμπαθείαν τοὺς παρεστῶτας ἕνεκα τῆς ἀναγκαίας μεταρρίψεως αὐτῶν μεθ' ὅλον τὸν ζῆλον τῶν ὑπαλλήλων καὶ τὴν φροντίδα, δελτία δὲ οὐκ ὀλίγα ἐν τοῖς κατατακτέοις βιβλίοις παρεντεθειμένα ὡς καὶ βιβλία ἐγένοντο ἄφαντα, πράγματα δὲ οὐκ ὀλίγα παρέσχον ἀκολούθως τοῖς ὑπαλλήλοις ἐν τῇ ἀναζητήσει καὶ κατατάξει αὐτῶν.

Τοιοῦτο τὸ μέγα ἔργον, δι' ὃ στεφάνους ζητεῖ ὁ αὐτόκλητος τῆς Βιβλιοθήκης σωτήρ.

«Τὸ προσωπικὸν τῆς Βιβλιοθήκης, ἔτυχε, λέγει οὗτος, κατ' εὐτυχῇ σύμπτωσιν νὰ ἦναι οὕτως ἐξαιρετικῶς καλὸν ὥστε ἤρκεσε μεταξὺ πέντε ὑπαλλήλων ν' ἀντικατασταθῶσι δύο μόνοι ὅπως κανονικῶς λειτουργήσῃ ἡ ὑπηρεσία». Περὶ τούτου ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ εἰπώμεν ὅτι οὐχὶ κατ' εὐτυχῇ σύμπτωσιν, ὡς δολίως λέγει αὐτὸς ψευδόμενος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐνεργείας τὸ προσωπικὸν ὅπερ εὔρεν ἦν οὕτως ἐξαιρετικῶς καλόν, διότι ἡμεῖς ἀποβαλόντες ἀμελεῖς ἢ ἀχρήστους ὑπαλλήλους, προαγαγόντες ἢ προσατεύσαντες ἐπιμελεῖς καὶ χρησίμους, ἐμορφώσαμεν τοιοῦτον αὐτό, μὴ διστάσαντες καὶ ἐπὶ τῆς ἀπολυσάσης ἡμᾶς κυβερνήσεως ν' ἀντιταχθῶμεν ὑπὲρ τῶν τριῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τῆς βουλευτικῆς πίεσεως τῆς ἀπαιτούσης τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν· ὀφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ἀπολύσας ἀκολούθως ἡμᾶς ὑπουργὸς (1) εἰσακούσας τῶν ἡμετέρων εἰ-

(1) Ὁ ὑπουργὸς οὗτος, ὅστις ἦν ὁ Κ. Ν. Μκυροκορδάτος, δὲν ἐθεώρησε περιττὸν ἀνακοινῶν ἡμῖν τὴν ἀπόλυσιν νὰ ἐκφράσῃ «τὴν πλήρη εὐχρέσκειν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ εὐδοκίμῳ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων ἡμῶν».

σηγήσεων ἐπροστάτευσεν τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀξίους ὑπαλλήλους. Ἐνα δὲ ἐκ τῶν ἀπολυθέντων ὑπ' αὐτοῦ ὑπαλλήλων εἰχομεν ἤδη καταγγεῖλει ἐπὶ ἀμελείᾳ εἰς τὸν ὑπουργόν, ὅστις εἶχεν ὑποσχεθῇ ἡμῖν τὴν ἀντικατάστασιν του.

Ἐσωσεν ὅμως, ἀναφωνεῖ, τὴν Βιβλιοθήκην ἀπὸ τοῦ δανεισμοῦ. Διότι τὸ κακὸν εἶχε λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπίτασιν φοβεράν! ἐπειδὴ «ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἦσαν οἱ καθυστερούμενοι τόμοι, ἐδίδοντο δὲ πλείονες τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ τόμων καὶ εἰς πρόσωπα μὴ ἔχοντα τὰ ὀρισμένα ὑπ' αὐτοῦ προσόντα». Εἰς ταῦτα ἀπαντῶμεν ἐν πρώτοις ὅτι οὐχὶ 1000, ὡς αὐτὸς λέγει, ἀλλὰ 650 κατὰ τὰς ἀκριβεστάτας πληροφορίας ἦσαν οἱ ἐκ τῶν δανεισθέντων ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας καθυστεροῦντες τόμοι, ὅτε δὲ ἡμεῖς ἀνελάβαμεν τὰ τῆς ἐφορείας εὐρήκαμεν τοιοῦτους περὶ τοὺς 750 τόμους. Ἀλλὰ καὶ 1000 ἂν ἦσαν οἱ καθυστεροῦντες, τί τὸ ἐκ τούτου κακόν; ἀφοῦ μάλιστα κατὰ τὰ ἄρθρα 11 τοῦ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματος ἠδύναντο οἱ καθηγηταὶ μόνοι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν Γυμνασίων, ὧν ἕκαστος δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ ἀνὰ 10 τόμους, νὰ ἔχωσι δανεισθῇ τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν τῶν τόμων; Τὴν λογικὴν ὅμως ἀποστρέφεται, περὶ τὰ πλάσματα μόνον τῆς διαστροφῆς ἢ τῆς φαντασίας του ἡδέως διατρίβων. Ἐὰν δὲ εἰς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου ἐδόθησαν ἐνίοτε πλείονες τῶν 10 τόμων, ἢ εἰς πρόσωπά τινα ἄλλως τε γνωστὰ ἐδόθησαν βιβλία ἀνευ τῆς δεούσης ἐγγυήσεως, τοῦτο ἐγένετο ἐκ σφάλματος ἰδίως τοῦ πρώην ἐπὶ τοῦ δανεισμοῦ ὑπαλλήλου διὰ τοῦτο καὶ ἀπολυθέντος· διότι αὐστηρῶς εἶχε τοῦτο παρ' ἡμῶν ἀπαγορευθῇ, ὡς εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ γνωστοῖς. Οὐδεμία ὅμως βλάβη ἐκ τούτου ἐγένετο οὔτε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην οὔτε εἰς τοὺς ἐξ αὐτῆς τὰς σπουδὰς ποιούμενους· διότι πάντα τὰ βιβλία ταῦτα, ὡς καὶ πλεῖ-

στα άλλα πρὸ ἐτῶν ὀφειλόμενα (ἐκτὸς ὀλιγίστων, ὧν διὰ πάσης αὐστηρότητος ἐκδιάζεται καθ' ἐκάστην ἢ ἀπόδοσιν καὶ συντελεσθήσεται ἐν βραχεῖ χρόνῳ), ἀπεδόθησαν ἤδη εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Ἐπὶ δὲ τῆς πενταμήνου ἐφορείας τοῦ αὐστηροῦ ἡμῶν ἐπικριτοῦ ἐδανείσθησαν εἰς πολλοὺς μάλιστα δὲ καὶ ἀλλοδαποὺς βιβλία ἄνευ τῆς δεούσης ἐγγυήσεως, καὶ τοῦτο τῇ ἐγγράφῳ αὐτοῦ ἐγκρίσει, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ὑπάρχουσαι ἐτι τεσσάρων ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Βιβλιοθήκης ἀποδείξεις, καὶ ὁμολογεῖ αὐτὸς οὗτος ἐν σελ. 50 τοῦ φυλλαδίου του λέγων ὅτι «εἶχεν ἀπαγορεύσει καὶ ἀπλοῦ φυλλαδίου τὴν ἐξαγωγήν ἄνευ ἀποδείξεως ἐγγράφως ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἐγκεκριμένης».

Ἄμα ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ προκατόχος ἡμῶν ἔσπευσε νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπὸ 22 Ἰουνίου γνωστοποίησίν του πρὸς τοὺς ὀφειλέτας βιβλίων, ἐν ᾗ θρηνῶν διὰ τὸ μέγα τοῦ δανεισμοῦ κακόν, τὴν ἀπουσίαν 1000 τόμων (ἐνῷ πράγματι, ὡς εἴπομεν, ἔλειπον 650) καὶ τὸν ἀνεπανόρθωτον ἐκ τούτου ἀκρωτηριασμὸν σωμάτων καὶ περιοδικῶν, ἀπέδιδεν αὐτὸν ὡς ἀπὸ τρίποδος «εἰς τὴν μακρὰν καὶ ὀλεθριωτάτην ἀχρηστίαν τῶν περὶ προστίμων διατάξεων τοῦ νόμου». Ἄνθρωπος δηλ. οὐδεμίαν ἔχων γνῶσιν τῆς διοικήσεως τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης οὐδεμίαν πεῖραν τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν προστίμων, εἶχε μὲν τὴν εὐσυνειδησίαν νὰ εἴπῃ ὅτι ἀνεπανόρθωτος ἡκρωτηριάζοντο σώματα, ἐνῷ ἤξευρεν ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές, καὶ ὅτι οὐδεμία σειρὰ περιοδικῶν ἐσώζετο ἀνελλιπής, ἐνῷ καὶ τοῦτο ἦτο ψευδές, ἀπεφαίνετο δὲ μετὰ πάσης ἀφελείας ὅτι τὰ πρόστιμα ἦσαν ἡ μόνη κατὰ τοῦ δανεισμοῦ σωτηρία, ὅπως οἱ ἐκ Θεσσαλίας γνωστοὶ ἐκεῖνοι ἱατροί, οἵτινες πρὶν τὸν ἄρρωστον ἰδῶσιν ἀποφαίνονται περὶ τῆς θεραπείας του. Ἐνῷ δὲ ἐν τῇ

διακηρύξει τοῦ ἐκείνη ἔλεγεν ὅτι «εἶχεν ἀμετάπειστον ἀπόφασιν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ καθήκοντα, καί, παρελθούσης δεκαήμερου προθεσμίας θέλει ἀναγκασθῇ πρὸς περίσωσιν τῶν ναυαγίων τῆς Βιβλιοθήκης (1) νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς πάντας τὰς διατάξεις τοῦ νόμου», ἐξέδωκε μὲν ἀορίστους ἀποφάσεις περὶ προστίμων κατὰ πολλῶν ὀφειλετῶν τῆς Βιβλιοθήκης, ἀποφεύγων, ἐννοεῖται, νὰ συμπεριλάβῃ ἐν αὐταῖς καὶ δυσαρεστήσῃ πρόσωπα φίλα αὐτῷ ἢ ἐπίφοβα, ἀλλὰ τὰς ἀποφάσεις ταύτας διὰ τῆς Διοικητικῆς Ἀστυνομίας ἐπιστείλας, οὐδαμῶς ἐφρόντισε νὰ ἐφαρμόσῃ, εἰ καὶ ἐκείνη ἦτο φιλικωτάτη πρὸς αὐτόν· διότι οὐδὲ τὰς ἀποδείξεις τῆς ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων ἐκείνων ἐφρόντισε νὰ λάβῃ, ἀγρὸν ἀγοράσας καὶ περὶ τούτων καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι τὰ πάντα πράξας (2). Ὡστε οὐ μόνον οὐδὲν εἰσέπραξε ἐκ τῶν ἀποφάσεων ἐκείνων χρηματικὸν ποσόν, ἀλλ' οὐδὲ κἂν κατήγγειλε τοὺς εἰς πρόστιμα καταδικασθέντας εἰς τὸν Κεντρικὸν Ταμίαν ἢ εἰς ἄλλον ταμίαν τοῦ Κράτους πρὸς εἰσπραξίν ὠρισμένου ποσοῦ· οὐδὲ ἀποζημιώσιν ἐζή-

(1) Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἔγραφεν ἐν τῇ γνωστοποίησει τοῦ ἐκείνη, ἐν τῷ φυλλαδίῳ του (σελ. 19) ἀνκιρῶν ἐκυτὸν λέγει «ὅτι ἄδικον ἦθελεν εἶναι ν' ἀποδοθῇ ὁλόκληρος ἡ εὐθύνη εἰς μόνον τὸν δανεισμὸν, ἐνῷ πλεῖστα χάσματα προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κατ' ἔτος περὶ τῶν ληπτέων περιοδικῶν ἀποφασίζουσα ἐπιτροπή, ὅτε μὲν πλείονα ὅτε δὲ ὀλιγώτερα θέλει καὶ σήμερον ταῦτα αὐριον δὲ ἄλλα προτιμᾷ».

(2) Ἐν τούτοις ἔσπευσε νὰ ψευσθῇ καὶ ἐν ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ του ὑπ' ἀριθμ. 71 καὶ χρονολογίαν 12 Ἰουλίου 1881 πρὸς τὸ ὑπουργεῖον εἰπὼν ὅτι ἐτιμώρησε τὸν Κ. Α. Ζυγομκλᾶν διὰ πρόστιμου, ἐνῷ ὁ Κ. Α. Ζυγομκλᾶς οὐδέποτε ἐπλήρωσε πρόστιμον.

τησε διὰ κρατήσεως τοῦ ἀντιτίμου ἀπολωλότων βιβλίων ἐκ τοῦ μισθοῦ ὑπαλλήλων τοῦ Δημοσίου. Ὡστε δὲν ἡδυνήθη δυστυχῶς νὰ φέρῃ τὸ μέγα ἐθνικὸν καλὸν ὅπερ ἀνήγγελλεν ἀναλαβὼν τὰ τῆς ἐφορείας, ὅτι ὁ διορίσας αὐτὸν πρωθυπουργὸς ἔμελλε νὰ ἔχῃ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ σπουδαῖον ἐκ τῶν προστίμων εἰσόδημα, ὅπερ ἡγνῶει ὅτε συνέταττε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους (1). Ἐν σελίδι δὲ 35 τοῦ φυλλαδίου τοῦ λέγει ὅτι «πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ οὐδέποτε ἐφαρμοσθέντος τούτου νόμου (περὶ προστίμων, ἀποζημιώσεων, κρατήσεων ἐκ τοῦ μισθοῦ κτλ.) ἀπαιτεῖται ἡ ἀρμονικὴ σύμπραξις διαφόρων ἀρχῶν εἰς ἃς δὲν περισσεύει καιρὸς διὰ τοιαύτας μικροφροντίδας, ὅτι ἡ δυσκολία ἔγκειται πολλάκις πολλῶ μᾶλλον εἰς τὴν ἀνέυρεσιν ἢ τὸν καταναγκασμὸν τοῦ δυστροποῦντος ὀφειλέτου, ὅτι πρὸς ἄγραν μόνον τῶν ἐν Ἀθήναις κατοικούντων οὐδὲ δέκα ἤθελον ἀρκέσει κλητῆρες, ἡ δὲ Βιβλιοθήκη ἔχει μόνον δύο,» καὶ ἄλλα τοιαῦτα, δημοτελῶς, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀναιρῶν καὶ προσπαθῶν νὰ δικαιολογήσῃ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀληθοῦς καὶ ἀποτελεσματικῆς τοῦ νόμου ἐκείνου ἐφαρμογῆς. Ἰλαρότητος δὲ πρόξενον εἶναι ὅτι ἐνῶ οὐδὲν πρόστιμον εἶχον εἰσπράξει, ἀπέχων φρονίμως τοιοῦτου παρατρόπου καὶ δυσαρέστου μέτρου, καὶ ἐνῶ μετὰ πάσης ἀφελείας ἐν τῷ

(1) Ἐδήλωσε δὲ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Ἰουλίου 1881 ἐγγράφου τοῦ ὅτι ὁ ἐκδότης τῆς Ὁρας κατεχώρισε ὡρεὰν ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ τὴν περὶ ἧς λόγος εἰδοποίησιν του, ἐνῶ ὁ ἐκδότης τῆς Ὁρας Κ. Ἀσλάνης ὑπέβλεπεν ἡμῖν ἀπόδειξιν πληρωμῆς διὰ τὴν γνωστοποίησιν ἐκείνην ἐκ δραχμῶν 22 μετὰ τοῦ φύλλου τῆς Ὁρας, ἐν ᾧ κατεκεχώρισται αὕτη, ἐξαιτούμενος νὰ πληρωθῇ, ἡμεῖς δὲ ὑπεβόλομεν αὐτὴν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ὅπως κρίνῃ μετὰ τῶν δύο τούτων βεβαιώσεων.

φυλλαδίῳ τοῦ κηρύττει ἵνα προλάβῃ πᾶσαν μομφὴν ὅτι «τὸ εἰς ἀπόδοσιν ἐξαναγκάζον μέρος τοῦ τόμου (δηλ. τὰ πρόστιμα κτλ.), ἀδύνατον σχεδὸν εἶναι νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἐφρόντιζε νὰ τυπώσῃ ἀποφάσεις, καθ' ἃς τὸ ἐπιβληθὲν πρόστιμον μιᾶς δραχμῆς ἐδιπλασιάζετο!

Ἐνῶ δὲ προσπαθεῖ νὰ παραστήσῃ ὡς μέγα δεινὸν ὅτι ἐκ σφάλματος ὑπαλλήλων ἐδανείσθησαν τόμοι τινὲς ἄνευ ἐγγυήσεως καθηγητοῦ ἢ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου, ἐν τῷ φυλλαδίῳ τοῦ γράφει ὅτι «οὐδὲν γνωρίζει παράδειγμα ἐγγυητοῦ ζημιωθέντος ἢ ἐννοσούντος νὰ ζημιωθῇ δι' ἀπερισκέπτως δοθεῖσαν ὑπογραφὴν, ὅτι ἀδιστάκτως πιστεύει ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἐγγυωμένων ἤθελον ἐπικαλεσθῇ τὸ εὐεργέτημα τῆς διζήσεως, ἂν ἐστενοχωροῦντο», καὶ «ὅτι διὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος σήμερον συστήματος τῆς ἐγγυήσεως ἡ μὲν βιβλιοθήκη χάνει τὰ βιβλία της, οἱ δ' ἐγγυηταὶ τὴν τιμὴν τῆς ὑπογραφῆς των».

Λέγει δὲ ὅτι οὐδέποτε ἐφηρμόσθη τὸ περὶ προστίμων μέρος τοῦ νόμου, ἐνῶ ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῆς Βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθ. 1042 σημειοῦνται αἱ ὑφ' ἡμῶν ἄλλοτε ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις περὶ προστίμων κατὰ δυστρόπων ὀφειλετῶν τῆς Βιβλιοθήκης. Ἡμεῖς δὲ τὸ δεύτερον ἀναλαβόντες τὰ τῆς ἐφορείας δὲν ἐδιστάσαμεν εἰς πολλοὺς τοιοῦτους, 18 τὸν ἀριθμὸν, καὶ ὧν μετὰξὺ ὑπάρχουσι καὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ στενοὶ ἡμῶν φίλοι, νὰ ἐπιβάλωμεν πρόστιμα βαρύντατα (1) καὶ ζητήσωμεν τὴν εἰσπράξιν αὐτῶν ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου ἢ ἄλλων ταμείων τοῦ Κράτους ἵνα ἐξαναγ-

(1) Εἰς δραχμὰς ἑπτακοσίας τριάκοντα ἔξ ἀνέρχονται, μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν γράφομεν ταῦτα, τὸ ποσὸν τῶν προστίμων, ὧν τὴν εἰσπράξιν ἐζήτησαμεν ἀπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ ἄλλων ταμείων τοῦ Κράτους.

κἀσῶμεν αὐτοὺς εἰς ἀπόδοσιν τῶν κατακρατουμένων βιβλίων πλουτίσωμεν τὴν Βιβλιοθήκην καὶ παραδειγματίσωμεν αὐτοὺς εἰς τοὺς λοιπούς.

Δὲν ἐδίστασε δὲ νὰ κατακρίνῃ ἡμᾶς ἐπὶ ὀλιγωρίᾳ εἰς ἀνάκτησιν τῶν δανεισθέντων βιβλίων, ἐνῶ κάλλιστα ἐγίνωσκε ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Βιβλιοθήκης ὅτι ἓνα μὲν καὶ ἡμῖς μῆνα πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἡμῶν εἴχομεν ζητήσῃ ἀστυνομικὸν κλητῆρα ἀπὸ τῆς Διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας πρὸς σύναξιν τῶν δανεισθέντων βιβλίων, ἥτις ἡρνήθη νὰ παράσχῃ ἡμῖν αὐτὸν (δι' οὗ, ὡς καὶ ἄλλοτε, ἠθέλομεν ταχύτατα συνάξει τὰ βιβλία ἐκεῖνα), μετὰ δὲ τὴν ἀρνήσιν τῆς Διευθύνσεως ὅπως παράσχῃ ἡμῖν τὴν συνδρομὴν ἐκείνην εἴχομεν ἀποστέλλει πρὸς αὐτὴν κατάλογον ὅλων τῶν ὀφειλετῶν βιβλίων ἵνα διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῆς ζητηθῇ ἡ ἀπόδοσις τῶν βιβλίων, ὡς μὴ ἐπαρκοῦντος τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου κλητῆρος τῆς Βιβλιοθήκης εἰς τὸ ἔργον. Εἰς τὸν προκάτοχον δὲ ἡμῶν ἐχορηγήθη ὑπὸ τοῦ διορίσαντος αὐτὸν ὑπουργοῦ καὶ ἔκτακτος κλητῆρ ἐιδικῶς εἰς τὴν καταζήτησιν τῶν ὀφειλομένων βιβλίων ὀρισθεῖς.

Οὐδεὶς βεβαίως περὶ τὰ τῆς Βιβλιοθήκης πεπειραμένος δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ δανεισμὸς ἔχει κινδύνους ἀπωλείας, καὶ γίνεται ἐνίοτε πρόξενος αὐτῆς. Περὶ τοῦτου τὰ ἐξῆς ἐγράψαμεν ἐν ἀμφοτέrais ταῖς ἐκθέσεσιν ἡμῶν, θεωρήσαντες ὡς σπουδαῖον διὰ τὴν Βιβλιοθήκην ζήτημα.

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἐκθέσει ἐλέγομεν τάδε :

« Πολλοὶ ἐκ τῶν δανειζομένων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀληθῶς τῶν ἀλογίων, δυστροποῦσιν ἢ ὀκνοῦσι ν' ἀποδίδωσιν εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τὰ ληφθέντα ἐπὶ δανείῳ βιβλία. Αἱ δὲ δικατᾶξεις τοῦ νόμου δυσκόλως καὶ βραδέως πᾶν ἐκτελοῦνται, μὴ ἀπαρκοῦντος τοῦ ἐνὸς κλητῆρος εἰς τοσοῦτον ἐπίμοχλον ἔργον αὐτῆς κλήσεως τῶν ὑπερημέρων ὀφειλετῶν βιβλίων, ὧν ἀγνοεῖ-

αὐται ἡ διαμονὴ καὶ ὑπ' αὐτῆς ἔτι τῆς Ἀστυνομίας, ἥς τὴν συνδρομὴν ἐζητήσαμεν, ὅπως εὐκολώτερον ἐπιτευχθῇ τὸ ἔργον. « Διότι ἄλλοι μὲν τῶν δανειζομένων ἀνχωροῦσι καὶ ἐκτὸς τῶν Ἀθηῶν καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἄλλοι δὲ ἀποθνήσκουσιν, ὥστε ἀδύνατος σχεδὸν καθίσταται ἡ ἐπιστροφή τῶν δανεισθέντων βιβλίων, αὐτὰ δὲ ἀπόλλυνται βεβαίως. Τοῦτου ἕνεκα φρονῶ ὅτι τὰ περὶ δανεισμοῦ ἄρθρα τοῦ νόμου πρέπει νὰ μεταρρυθμισθῶσιν οὐσιωδῶς, εἴτε ζητούμενων ἐγγυήσεων οὐσιωδῶς ἀπὸ τῶν δανειζομένων, εἴτε ἐξουρισκομένου τρόπου περὶ εὐκολωτέρως ἀποδόσεως τῶν βιβλίων, εἴτε περιοριζομένων τῶν ἀκατηγοριῶν ἐκείνων τῶν προσώπων, ἅτινα δύνανται νὰ δανεισθῶσι βιβλία. Περὶ τούτου δὲ καὶ ἡ Πρυτανεὶς δέον νὰ ἐκθέσῃ τὰ εἰκότα τῷ Κ. ἐπὶ τῆς Πικιδείας ὑπουργῷ, ἵνα συνταχθῇ τὸ προσήκον νομοθέτημα, ἀφοῦ δωδεκαετῆς σχεδὸν πεῖρα τοῦ περὶ Βιβλιοθήκης νόμου δίδει τοιαῦτα δυσάρεστα ἀπορίσματα.

« ... Ἡ δὲ μεταρρυθμισὶς αὕτη τῶν περὶ δανεισμοῦ δικατᾶξεων καὶ ὁ ἐνδεχόμενος περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δανειζομένων βιβλίων προσώπων κατὰδὴλον θέλει κατὰστήσει καὶ ἀναπόφευκτον τὴν καὶ δι' ἄλλους λόγους κατὰδὴλον καὶ ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τῆς ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἀφοῦ τότε βεβαίως ἔσται ἀνάγκη ἀνεγνωστηρίου πολλῷ εὐρυτέρου καὶ ἀνωτέρου τοῦ νῦν ὑπάρχοντος... »

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν ἐκθέσει τάδε ἐλέγομεν περὶ τοῦ δανεισμοῦ.

« Τότε, δηλ. μετὰ τὴν ἀνέγερσιν ἰδίου μεγάρου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης δυνατὸν μὲν ν' αὐξηθῶσιν αἱ ὥραι τῆς ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ διαμονῆς τῶν σπουδαζόντων, ἐπειδὴ θέλουσιν ὑπάρχει ἀνεπὶ ἀνεγνωστήρια δι' αὐτούς, δυνατὸν δὲ νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν δυναμένων δανεισθῆναι βιβλίων εἰς ὀρισμένους ἀτᾶξεις λογίων. Διότι καὶ ἐκ τῆς περὶ τοῦ δανεισμοῦ μελέτης μου καὶ ἐκ τῆς ἰδίης πείρας δυσάρεστον ἔχω συμπερά-

ασμα' ότι δηλ. οὗτος ὅστις βεβαίως ἐνομοθετήθη πρὸς τὸ κα-
 «ταστῆσαι τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην μᾶλλον εὐπρόσιτον τῷ κοινῷ
 «καὶ πολλαπλασιάζει τὸ ἐν αὐτῇ τάλαντον, δυστυχῶς ὡς ἐπα-
 «λούθημα ἔσχε καὶ ἔσχε ἐνίοτε μὲν ἀπώλειν βιβλίων, πλει-
 «στάκις δὲ τὴν βραδυτάτην ἀπόδοσιν αὐτῶν πρὸς ζημίαν μὲν
 «τῆς Βιβλιοθήκης, ἐπασχόλησιν δὲ ματαίαν τῶν ἐν αὐτῇ ὑπαλ-
 «λήλων καὶ στέρησιν τῶν δεομένων βιβλίων πρὸς μελέτην. Διὰ
 «τοῦτο μέγιστα ἔθνη, ἐν οἷς μάλιστα τὰ δημόσια ἦθι πολλὰ
 «αὐστηρότερα εἰσὶν ἢ παρ' ἡμῖν, οἷον ἡ Ἀγγλίς, δὲν παρεδέ-
 «αξαντο τὸν δανεισμόν. Εἰς τὸ ἀναγνωστήριον τῆς μεγίστης βι-
 «βλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου φοιτῶσι γέροντες σοφοί,
 «ὧν μετὰ καὶ ὁ περικλεῆς φυσιοδίφης Darwin, διότι ἀπη-
 «γόρευται καθόλου ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμός. Ὅμοια δὲ διέπουσι
 «τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἐν Περουπόλει Ἀκαδημίας. Ἐν δὲ τοῖς
 «προϋπολογισμοῖς τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Γαλλίας, τῆς
 «Βιβλιοθήκης τοῦ Γερμανικοῦ Instituto Archeologico di Roma
 «ἐγγράφονται κατ' ἔτος σπουδαῖα ποσὰ πρὸς θεράπειαν καὶ πλῆ-
 «ρωσιν τῶν ἐκ τοῦ δανεισμοῦ ἀπωλείων καὶ χασμάτων· ὅπερ
 «ἀδεικνύει ὅτι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπολιτευμένοις τῶν
 «ἑθνῶν ὁ δανεισμός ἀπωλείς πρόξενος ἀποδίδει. Δεινοὶ δὲ
 «βιβλιοθηκολόγοι ἀπεφώνησαν γνῶμην ῥητὴν κατὰ τοῦ δανει-
 «σμοῦ τῶν βιβλίων ὡς ὀλεθρίου εἰς τὰς Βιβλιοθήκας· (ὅρα Mei-
 «er Ueber Bibliothekwissenschaft, Prosper Merimée Rap-
 «port). Διὰ τοῦτο ἡ ἐφορεῖα καὶ διὰ τῆς πέρυσιν ὑποβλήθεισας
 «ἐκθέσεώς της ἐδήλωσε τὰ κακὰ τοῦ δανεισμοῦ καὶ διὰ μεταρ-
 «ρυθμίσεως τοῦ διέποντος τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην δικτάγματος
 «ἐζήτησε τὴν κατάργησιν τοῦλάχιστον τοῦ ἐπὶ ἐγγυήσει δα-
 «νεισμοῦ, καὶ νῦν πάλιν ὑποῖ τὴν φωνὴν ζητοῦσα αὐτήν, ἢ τὴν
 «κατάθεσιν τοῦ ἀντιτίμου τῶν δανειζομένων βιβλίων. Διὰ τοι-
 «ούτων μόνον νομοθετημάτων δύναται ἀσφαλῶς νὰ περισωθῇ
 «ὁ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ θησαυρὸς ὁ νῦν πολλοὺς ὑφιστάμενος κιν-
 «δύνους ἀπωλείας».

Ἄλλ' οὐδέποτε ἐπιστεύσαμεν, τοιαῦτα γράφοντες ἢ προ-
 τείνοντες, ὅτι ἦτον ἐπιτετραμμένος ἡμῖν ὁ αὐθαίρετος πε-
 ριορισμός ἢ ἡ κατάργησις σχεδὸν τοῦ δανεισμοῦ, ὡς ἐγένετο
 ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου διαδόχου. Εἰς τοὺς καθηγητὰς μάλιστα τοῦ
 Πανεπιστημίου, ὧν τινὰς γινώσκομεν ἐργαζομένους μετὰ ζή-
 λου, καὶ ὧν τὰ ἔργα εἰσὶ κατὰ πάντα λόγον ὠφελιμώτερα
 εἰς τὸ ἔθνος ἢ τὰ σκανδαλώδη τινῶν λιβελλογράφων, ἐνομί-
 σασμεν ἡμέτερον καθήκον νὰ παράσχωμεν πάντοτε πᾶσαν δυ-
 νατὴν εὐκολίαν. Οὐδὲ νομίζομεν θεμιτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ πρώην
 ἐφόρου ἐγκρινομένην ἐναντίαν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς δημο-
 σίας ἠθικῆς ἀρχὴν «ὅτι ὁ βιβλιοφύλαξ πρέπει ν' ἀρνηται εἰς
 τοὺς ὑψηλῆς περιωπῆς ἄνδρας βιβλία ἄξια λόγου, διὰ νὰ μὴ
 τὰ χάσῃ», ἀπαντῶν ὅτι δὲν τὰ ἔχει, ἀρχὴν, ἥτις τὰ μὲν πρό-
 σωπα αὐτὰ δεικνύει ὑποπτα ἐπὶ σφετερισμῶ τῶν ἐθνικῶν βι-
 βλίων, ἐλέγχει δὲ δειλίαν ταπεινὴν τοῦ ἐφόρου ἀπέναντι αὐ-
 τῶν, φοβουμένου νὰ ἐξαναγκάσῃ ἢ τιμωρήσῃ αὐτὰ ἐν περι-
 πτώσει δυστροπίας περὶ τὴν ἀπόδοσιν. Διότι μὰ τὴν ἀλήθειαν
 ἂν εἰς τοὺς διαπρέποντας ἐν τῇ πολιτείᾳ ἄνδρας, εἰς ἐκείνους
 δηλ. οἵτινες ὑπερέτησαν τῇ πατρίδι καὶ δύνανται νὰ ὑπηρε-
 τήσωσι ἔτι ὠφελίμως αὐτῇ, ἀρνηθῶμεν τὴν χρῆσιν τῆς Βι-
 βλιοθήκης, τότε πρὸς τί νὰ ὑπάρχῃ αὕτη; ἵνα χρησιμεύῃ ἄρα
 γε ὡς ἀχρήστων φατριαστῶν ἄσυλον; Ὅφειλομεν ὅμως νὰ
 ὁμολογήσωμεν ὅτι τὴν θεωρίαν ταύτην ἀπέφυγε μετ' εὐνοή-
 του φρονήσεως ὁ πρώην ἐφορὸς νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς ἐπιφανῆ ἢ
 ὅπωςδῆποτε ἐπιφοδὰ πρόσωπα, ἐφαρμόσας μόνον αὐτὴν ἐνίοτε
 ἀκινδύνως εἰς πρόσωπα μὴ ἐπιφανῆ ἢ ἀνεπιφοδὰ.

Καὶ ὅποιαν μὲν ἡμεῖς μετήλθομεν αὐστηρότητα περὶ τὸν
 δανεισμόν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν οἱ πολλοὶ τῆς Βιβλιο-
 θήκης φοιτηταί. Τὸν μὲν δανεισμόν τῶν βιβλίων ἐκείνων, ὧν δὲν
 ἐπετρέπετο οὗτος, ἡρνήθημεν καὶ εἰς πρόσωπα φιλικὰ καὶ ἄλλως

λίαν ἀξιόπιστα· πρὸς ἀνανέωσιν δὲ τοῦ δανεισμοῦ ἐζητήσαμεν τὴν ἀπόδοσιν τῶν δανεισθέντων τόμων χάριν ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν περὶ δανεισμοῦ διατάξεων, καὶ τοὺς ἐγγυητάς εἰς τὴν ἀπόδοσιν πρὸς ἄλλους δανεισθέντων βιβλίων ὑπεχρεώσαμεν. Ταῦτα δὲ δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ πράξωμεν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐγκρίτους καθηγητάς τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Κ. Γ. Κόντον καὶ Γ. Μιστριώτην, τὸν περισπούδαστον ἡμῶν φίλον, μοχθοῦντας ἐν συγγραφαῖς τιμώσαις τὰ ἑλληνικὰ γράμματα· πολλάκις δὲ εἰς πρόσωπα ἀξιόπιστα, ἀλλὰ μὴ κεκτημένα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα πρὸς τὸ δανείζεσθαι προσόντα, παρέσχομεν ἡμεῖς τὴν προσωπικὴν ἡμῶν ἐγγύησιν. Ἀνεκτήσαμεν δὲ οὐ μόνον τὰ 6/7 τῶν ὑπ' ἡμῶν δανεισθέντων βιβλίων, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἑκατοντάδας τόμων πρὸ ἐτῶν κατακρατούμενων, ὧν πολλοὶ ἐθεωροῦντο σχεδὸν ἀπολωλότες, οὐ μόνον διὰ τῶν ἐφημερίδων καλέσαντες ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ὀργάνων τοὺς πάντας ἄνευ ἐξαιρέσεως καὶ αὐτοὺς τοὺς φίλους ἡμῶν, καὶ τὰς δυσαρεττήρεις ἐνίκων αὐτῶν πλειστάκις προκαλέσαντες καὶ οὐ μόνον ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ μέχρι Παρισίων τοὺς ὀφειλέτας βιβλίων καταδιώξαντες καὶ εἰς ἀπότισιν ἀγαγόντες. Τούτου δὲ μάρτυς πρόκειται σὺν ἄλλοις τὸ ἀρχεῖον αὐτὸ τῆς Βιβλιοθήκης. Ἐνθυμούμεθα μάλιστα ὅτι ἐν τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως, ὑπ' ἧς διωρίσθη ὁ ἡμέτερος προκάτοχος, κατεῖχεν ἐπὶ πέντε ἔτη βιβλία τινά, ἅτινα μόλις μετὰ δεινὸν ἀγῶνα καὶ μετὰ πολλὰς κλήσεις ἀλληλογραφίας καὶ ἀπειλὰς κατωρθώσαμεν ν' ἀνακτήσωμεν. Ἀλλ' οὐδέποτε ἐφαντάσθημεν ν' ἀρνώμεθα αὐθαιρέτως εἰς τοὺς προσερχομένους βιβλία ἢ διὰ μυρίων δυσκολιῶν ἢ διὰ τυπικῆς σχολαστικότητος περὶ τὰς προθεσμίας, ἥτις εἶναι παρεμφερὲς τῇ ἀγυρτεῖᾳ νὰ καταστήσωμεν ἀπρόσιτον καὶ ἄχρηστον τὴν Βιβλιοθήκην.

Ἀληθῶς ἐξεφράσθημεν κατὰ τοῦ δανεισμοῦ διότι ὑπάρχουσι κίνδυνοι ἀπωλείας ἐξ αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἐζητήσαμεν τὸν διὰ νόμου περιορισμὸν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως φρονοῦμεν ὅτι ἐνὸς ὧν ὑπάρχει μέγαρον τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἀναγνωστήρια ἀληθῆ, δὲν δύναται ἄνευ βλάβης νὰ καταργηθῇ ἢ καὶ νὰ περιορισθῇ μεγάλως ὁ δανεισμός, συνεδέσαμεν τὸ ζήτημα τοῦ δανεισμοῦ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης. Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου δύναται βεβαίως πᾶς τις νὰ σπουδάζῃ ἀνέτως, διότι καὶ γραφεῖον ἔχει ἴδιον, καὶ θερμανσιν καὶ ἑδραν ἀναπαυτικὴν καὶ ἡσυχίαν ὅ,τι πλείστην, ὥστε εὐλόγως πολλάκις προτιμᾷ τὸ ἀναγνωστήριον ἐκεῖνο τοῦ ἰδίου οἴκου, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἡ κατάργησις τοῦ δανεισμοῦ ἢ καὶ ὁ μέγας περιορισμός αὐτοῦ ἄνευ προηγουμένης ἀνεγέρσεως καταλλήλου μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης ἤθελον καταστήσει ἄχρηστον τὴν Βιβλιοθήκην. Περὶ τούτου ὅμως φαίνεται ὅτι ἀδιάφορεῖ ὁ πρῶν ἔφορος· αὐτὸς ὁμοιάζει πρὸς ἓνα βιβλιομανῆ (καὶ περὶ πολλοῦ ὧς φαίνεται ποιεῖται τὸν τίτλον τοῦτον, τὸν μετὰ χάριτος αὐτῷ δοθέντα), ὅστις ἀενάως μὲν μετέβαλλε τὴν θέσιν τῶν βιβλίων, ἀλλ' ἀπηγόρευε νὰ ἐγγίξῃ ἄλλος τις εἰς αὐτά. Ὅτι δὲ ὁ δανεισμός οὐ μόνον παρ' ἡμῖν ἀλλὰ παρ' αὐτοῖς τοῖς φιλονομωτάτοις τῶν ἐθνῶν συνεπάγεται ἀναπόφευκτα ἄτοπα ἰδίως διὰ τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον καὶ βραδεῖαν ἀπόδοσιν τῶν βιβλίων, μαρτυρεῖται ὑπ' αὐτῶν τῶν ξένων βιβλιονόμων.

«Ἡ Βιβλιοθήκη, (λέγει ἐν τῇ περὶ τῶν ἐτῶν 1871-75 ἐκθέσει του ὁ καθηγητὴς Förstemm, ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης «Δρέσδης (1)») βλάπτει κατὰ πολλὰ ἐνεκα μεγίστης ἀνακρί-»

(1) Mittheil. aus der Verwaltung der Kgl. öffentlichen Bibliothek zu Dresden in den Jahren 1871-1875.

«βείας τῶν δανειζομένων. Τετρακόσιαι περίπου κλήσεις, ἃς «κατ' ἔτος ἀναγκάζομεθα νὰ γράφωμεν, ἂν καὶ δὲν εἴμεθα «διόλου σχολαστικοὶ καὶ δὲν ὑπομιμνήσκομεν ἀμέσως μετὰ «τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας, δὲν θὰ ἦτον ἀνάγκη νὰ γρα- «φῶσι οὐδ' αἱ μετ' αὐτῶν συνδεόμεναι ἀνευρέσεις τῶν δανει- «σθέντων νὰ γείνωσι, ἂν ἐκείνη ἡ περὶ τὸ ἐμπρόθεσμον ἀμέ- «λεια δὲν μᾶς ἠνάγκαζε. Ἄλλα δὲ κακὰ εἶναι πολλάκις ἐν- «ἀποφευκτὰ αὐτῆς ἐπακολουθήματα. Ἄν πᾶς ὁ δανειζόμενος «συνησθάνετο τὸ καθήκον ἀμέσως μετὰ τὴν γενομένην χρῆσιν «νὰ ἐπιστρέφῃ τὸ βιβλίον καὶ οὕτω νὰ τὸ καθιστᾷ τοῖς πᾶσι «πάλιν προσιτόν, δὲν θὰ ἠναγκάζομεθα καθ' ἑκάστην τόσα πρό- «σωπα ν' ἀποπέμπωμεν, λέγοντες ὅτι τὸ ζητούμενον βιβλίον «δυστυχῶς εἶναι δεδανεισμένον».

Δὲν ἀσπαζόμεθα ἐν πᾶσι τὴν γνώμην ἐκείνων, ὧν μεταξύ καὶ καθηγῆται τοῦ Πανεπιστημίου, καθ' ἣν ἔστω καὶ μετὰ τινος ἀπωλείας βιβλίων πρέπει νὰ γίνεται ὁ δανεισμός, διότι δι' αὐτοῦ παιδεύεται τὸ ἔθνος καὶ μάλιστα αἱ ἄποροι τάξεις. Οὕτω φρονοῦσιν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ· διὸ ἐκεῖ εἴθισται νὰ ἐγγράφονται ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς ποσὰ σπουδαῖα πρὸς πληρῶσιν τῶν ἐκ τοῦ δανεισμοῦ ἀπωλειῶν (1) ἀλλὰ δὲν ὑπῆρ- ξεν ἐκεῖ βιβλιονόμος κατηγορήσας διὰ τοῦτο τὴν πατρίδα αὐ- τοῦ. Πλὴν βεβαίως, ἐὰν ὠφείλομεν νὰ ἐκλέξωμεν μεταξύ τοῦ

(1) Ἐν Δρέσδῃ μάλιστα, ἐλαττωθέντος πρὸ τινων ἐτῶν τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης Βιβλιοθήκης δανεισμοῦ ἕνεκα τῆς συστάσεως νέας Βιβλιοθήκης ἐζητήθη πᾶρχυτα ὁ λόγος τοῦ φαινομένου· διότι ἐθεωρήθη τοῦτο ὡς δυσάρεστον διὰ τὴν παιδευσιν τοῦ ἔθνους σημεῖον. Ἐξ ἐκείνης δὲ ὡς καὶ ἐξ ἄλλων Βιβλιοθηκῶν τῆς Γερμανίας δανεῖζονται βιβλία καὶ εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρ- χίαις κατοικοῦντας.

δευτέρου τούτου συστήματος τοῦ μετ' ἀπωλείας δανεισμοῦ, καὶ τῆς ἀχρηστίας εἰς ἣν ἕνεκα ἀλόγου καὶ ὑπερμέτρου πε- ριορισμοῦ ἤθελε περιέλθῃ ἡ Βιβλιοθήκη, ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ κατ' αὐτὴν, θέαμα γινομένη περιέργον καὶ οὐχὶ ὠφέλιμόν τι χρῆμα, μετὰ πάσης παρρησίας ἠθέλομεν κηρυχθῇ ὑπέρ- μαχοι καὶ αὐτοῦ τοῦ μετ' ἀπωλείας δανεισμοῦ ἀντὶ συστή- ματος πολεμίου τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους προόδου, ὅπερ μόνος ὁ πρῶην ἔφορος ἠδύνατο καὶ ἐζήτησε νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ.

Ὅμιλῶν αὐτὸς περὶ τῶν καθυστερούντων τόμων ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὅτι ἄφαντοι ἐγένοντο ὑπὲρ τοὺς χιλίους, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀπώλοντο δῆθεν, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ καυχώμενος ὅτι κατῴρθωσε νὰ συνάξῃ περὶ τοὺς 850. Καὶ τοῦτο ἔστω ἐν τῶν πολλῶν τῆς φιλαληθείας αὐτοῦ γνωρισμάτων.

Ἄλλὰ καὶ τὰ λεξικά, λέγει, ἀπεδήμουν ἀνεπιστρε- πτεῖ». Φιλεῖ, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, λέξεις δεινὰς καὶ ἡχηράς, ὅτε μὲν τὴν λέξιν ἄφαντον, ὅτε δὲ τὴν λέξιν ἀνεπιστρεπτεῖ. Τί πρὸς αὐτὸν ἂν διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδειχθῇ ψευδόμενος; Εἰς τοῦτο ἀπαντῶμεν ὅτι τότε γράμ- μα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ διατάγματος δὲν ἀποκλείουσι τὸν δα- νεισμόν τῶν λεξικῶν. Διότι ἐν ἄρθρῳ 15 τὸ περὶ Βιβλιοθήκης διάταγμα ὀρίζει ὅτι δὲν δανεῖζονται λεξικά, ὧν χρεῖαν ἔχουσι καθ' ἡμέραν πολλοί, (σκοποῦν ὅπως μὴ στε- ρῶνται τῆς χρήσεως αὐτῶν οἱ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην φοιτῶν- τες ἵνα συμβουλευθῶσιν αὐτά), ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ὧν δὲν ἔχουσι χρεῖαν πολλοὶ δύναται νὰ γείνῃ δανεισμός. Διὰ τοῦτο ἐδόθησαν ἐπὶ δανείῳ εἴτε λεξικά τοιαῦτα ὧν δὲν εἶχον χρεῖαν πολλοί, εἴτε ἐξ ἐκείνων ὧν ὑπῆρχον πολλὰ ἀντίτυπα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, ἀφοῦ μάλιστα διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 4171 τῆς 30 Μαΐου 1876 ἐγγράφου του ῥητῶς περὶ τούτου τὸ ὑ-

πουργεῖον ἀπεφάνητο, ἐντειλάμενον νὰ δοθῇ εἰς τὸν φοιτητὴν τῆς Θεολογίας Κ. Ἀλιμενάκην ἐν λεξικὸν τῆς ἑβραϊκῆς ἐὰν ὑπάρχωσι πολλὰ τοιαῦτα, ὁρότατα ἑρμηνεύον τό τε γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματος. Διὰ τοῦτο δὲ ἐδόθη τὸ λεξικὸν τοῦ Σμιθ εἰς τὸν Γεν. γραμματέα Κ. Μάμουκαν φιλοτίμως πάνυ ἐργαζόμενον εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ γαλλοελληνικοῦ λεξικοῦ τοῦ Κοραΐ, καὶ μὴ δυνάμενον ἕνεκα γήρως καὶ ἀρρωστήματος νὰ φοιτᾷ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην· ὡσαύτως δὲ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὸν ὑφηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Λάμπρον τὸ λεξικὸν τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου τῆς μὴ ζητουμένης ἐκδόσεως τοῦ Λονδίνου οὐ ὑπάρχουσι 7 ἀντίτυπα ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ, καὶ τὸ λεξικὸν Pape ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας, οὐ ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ ἄλλα ἀντίτυπα, εἰς τὸν καθηγητὴν Γυμνασίου Κ. Λάμπαν, ἐργαζόμενον τότε εἰς διόρθωσιν τῶν πινάκων τοῦ Kiepert, εἰς πρόσωπα δηλ. λίαν ἀξιόχρεα, μὴ δυνάμενα δὲ ἕνεκα εἰδικῶν περιστάσεων νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰς εἰδικὰς αὐτῶν μελέτας καθ' ἃς ὥρας ἡ Βιβλιοθήκη ἦτον ἀνοιχτή. Δυνάμεθα δὲ νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἅπαντα τὰ λεξικά ταῦτα ἀπεδόθησαν εἰς τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην.

Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ἁμαρτήματα ἅτινα ἐκεῖνος μὲν ὡς μετὰ γάλα δεινὰ διεσάλπισεν, φίλοι του δὲ τινες περὶ πλείονος τὴν φιλίαν καὶ τὸ συμφέρον ἢ τὸ καθήκον καὶ τὴν συνείδησιν ποιοῦμενοι ὡς τοιαῦτα ἡγωνίσθησαν νὰ παραστήσωσι.

Ἄλλ' ὅπως ἐπιδείξῃ οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην περιπάθειάν του ἀλλὰ καὶ ἰδέαν τινὰ καινοφανῆ εἰς τοὺς ἀγνώτας τῶν πραγμάτων ἐπραγματεύθη καὶ τὸ περὶ καταλόγου ζήτημα. Ἐπανελάβε δηλ. ὅσας ἰδέας εἶχεν ἀκούσει παρ' ἄλλων ἐκφραζόμενας, ἢ εἶχεν ἀναγνώσει γραφείσας εἴτε ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ Κ. Φρεαρίτου εἴτε ἐν ταῖς ἐκθέσεσι Πρυ-

τάνεων καὶ ἐφόρων καὶ ὑπελόγισε μαθηματικῶς πάλιν τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τὰς ἐργασίας τοῦ καταλόγου χρόνον· διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκ μεγάλης εὐσυνειδησίας καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας τῶν ἀκριβολογιῶν ἐνδιατρίβει.

Περὶ τούτου λέγομεν ὅτι καὶ ἐν μεγάλαις βιβλιοθήκαις τῆς Εὐρώπης δὲν ὑπάρχει τέλειος μόνιμος κατάλογος· ὥστε δὲν εἶναι μόνη ἡ ἡμετέρα Βιβλιοθήκη ἡ ἀμοιροῦσα τούτου. Διότι καὶ τοῦ Βρεταννικοῦ Μουσείου καὶ τῶν Παρισίων αἱ μεγάλαι Βιβλιοθήκαι μεθ' ὅλα τὰ μεγάλα αὐτῶν μετὰ οὐπω κέκτηνται κατάλογον τοιοῦτον. «Δυστυχῶς ἡ ἐλλείψις νεωτέρου καταλόγου (λέγει τὸ μέγα λεξικὸν Larousse ἐν τῷ περὶ Ἑθν. Βιβλιοθήκης ἄρθρῳ σελ. 693) δὲν ἐπιτρέπει πάντοτε εἰς τὴν Διεύθυνσιν αὐτῆς νὰ ἱκανοποιῇ τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῇ αἰτήσεις βιβλίων· πολλάκις δὲ συμβαίνει μετὰ μιᾶς ἢ δύο ὥρων προσδοκίας, καθ' ἃς μετὰ ζήλου ἀνεζητήθη βιβλίον τι εἰς τὰ διάφορα τοῦ κτιρίου μέρη, ἢ ἀπάντησις νὰ ᾖ «λείπει ἢ εἶναι ἄγνωστον». Ἀφοῦ δὲ πολλὰ γνωστὰ καὶ κοινὰ ἀναφέρει περὶ τῆς ἀνάγκης καταλόγου, καταδικάζων ἐν τῇ βιβλιοθηκολογικῇ σοφίᾳ αὐτοῦ τὸν κατάλογον τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης Βιβλιοθηκῶν ὡς σκεῦος πολυτελείας! καταλήγει ἐπὶ τέλους λέγων ὅτι ὁ γεννησόμενος κατάλογος πρέπει νὰ τυπωθῇ νομίζων ὅτι καταπλήττει διὰ καινῆς τινος ἰδέας. Ἀλλὰ τί ἡμεῖς ἐγράψαμεν καὶ προετεινάμεν περὶ αὐτοῦ; Ἐν τῇ κατὰ τὸ 1878 ὑποβληθείσῃ πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἡμετέρα ἐκθέσει τάδε ἐλέγομεν περὶ τούτου.

«Τὸ κυριώτατον ἔργον, ὅπως διαρρυθμισθῶσι κάλλιστα τὰς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ γνωστῇ ἀκριβῶς ἡ περιουσία αὐτῆς καὶ ὑπάρχῃ ὁ ἀπαιτούμενος ἐλεγχος περὶ τῆς καταστάσεώς της εἶναι ἡ ἐξέλεγχξις τῶν ὑπαρχόντων ἀτελῶν κινητῶν κα-

αταλόγων. Κατὰ τὴν ἐξελέγξιν ταύτην θέλουσι διορθωθῇ πάντα ατὰ πλημμελῶς ἔχοντα δελτία, θὰ ἀναπληρωθῶσι τὰ ἀπολω- αλότα καὶ θὰ γραφῶσιν ὅσα νέα ἀπαιτοῦνται, θὰ διορθωθῶσι ατὰ περὶ τὴν ταξινόμησιν σφάλματα, θὰ ἐκχωρισθῶσι δὲ εὐ- ακόλως τὰ ἐν τοῖς τμήμασι διακρίναντα πολλαπλᾶ».

«Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας ταύτης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀκρι- αβοῦς ἐπιστημονικοῦ καταλόγου θέλει συνταχθῇ κατάλογος ἀεπιστημονικὸς μόνιμος, οὗτος δὲ ὁ κατάλογος κατὰ τὴν ἐμὴν ἀγνώμην πρέπει νὰ ἐκτυπωθῇ, (ἐὰν ἡ δαπάνη μὴ ᾖ λίαν με- αγάλη), διότι οὕτως ἐκδιδόμενος θέλει χρησιμεύει κάλλιον εἰς «χρῆσιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν θαμνῶν τῆς Βιβλιοθήκης, ἀδύνανται δὲ καὶ ἀντίτυπα αὐτοῦ νὰ σταλῶσιν εἰς τὰς Βιβλιο- αθήκας τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου ἢ εἰς τὰ σοφὰ ἀλλαχοῦ ασωματεῖα, ἵνα γνωσθῶσι κάλλιον αἱ πρόοδοι τοῦ καταστή- αματος, ὅπερ ἴσως παρὰ μόνων τῶν πρεσβιτημούντων ἐνταῦθα αξένων λογίων διαφερόντως τιμᾶται διὰ τὸν ἐν αὐτῷ πλοῦτον, αὐπέρτερον ἀληθῶς τῆς σμικρότητος καὶ τῶν πόρων τοῦ ἔ- αθνους.»

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐν ἔτει 1879 ὑποβληθείσῃ ἐκθέσει ἡ- μῶν τάδε ἐλέγομεν πάλιν περὶ τοῦ καταλόγου.

«Ἐν τῇ πέρυσι πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν γενομένη ἐκθέσει μᾶλλον εἶχον γνωματεύσει ὅτι πρὸς ἐξакρίβωσιν τοῦ ὑπάρχοντος ἐν ατῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, ἐν ᾗ δὴ καὶ ἡ Πανεπιστημιακὴ, ὁ τστυ- αροῦ ἀπκρίτητος εἶναι νὰ ἐξελεγχθῇ μετὰ πάσης ἐπιμελείας «ὁ ὑπάρχων ἐν δελτίοις κινητὸς κατάλογος, καὶ μετὰ τὴν ἐξε- αλεγξιν ταύτην νὰ συνταχθῇ νέος, οὗτος δὲ νὰ καταστρωθῇ ἀκόλουθως ἐν βιβλίοις ὡς μόνιμος κατάλογος καὶ, εἰ δυνατόν, ἀνὰ τυπωθῇ· διότι ὁ ὑπάρχων κατάλογος οὐχὶ μετὰ τῆς δεοῦ- ασης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας συντεταγμένος, πλεῖστα δ' ὅσα «ἔχων τὰ πλημμελῆ, οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀκρι- αβῶς παριστῶν τὰ ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ βιβλία.»

Ποιούμενοι δὲ λόγον περὶ τῆς γενομένης τότε ἀρχῆς ἐξε- λέξεως τοῦ καταλόγου τάδε προσεπήγομεν ὡς πόρισμα αὐτῆς.

«Ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης ἐγένετο δῆλον ὁπόσον ἀναγκασία εἶναι ἡ ἐξакκολούθησις τοῦ ἔργου ὅπως συντελεσθῇ κατάλογος ἀληθῆς τῶν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλίων καὶ, εἰ δυνα- «τόν, ἐκτυπωθῇ δαπάναις τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται δῆλον, νομίζομεν, τίς πρῶτος ἐσκέφθη καὶ εἰργάσθη περὶ ἐξελέξεως καὶ καταστρώσεως τοῦ καταλόγου ὡς καὶ περὶ τυπώσεως αὐτοῦ.

Οὐδ' εἶναι παντάπασιν ἀληθές ὅτι «αὐτὸς εἰσήγαγε δρα- ακόντειον ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ κανονισμόν, οὐδὲ προσπέ- λασιν ἐπιτρέποντα εἰς τὰ ἐρμάρια, ἀλλ' ἐνυπογράφους μόνον αἰτήσεις»· ὁ δράκων αὐτὸς τῆς Βιβλιοθήκης ψεύδεται δρα- ακοντείως. Διότι ὁ κανονισμὸς οὗτος οὐδεὶς ἄλλος ἦν ἢ ὁ ἐν τῷ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματι περιεχόμενος, ὅστις αὐστη- αρῶς ἐτήρειτο ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας, ὡς μαρτυροῦσιν πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτὰ τὰ περιλειπόμενα ἐνυπογράφων αἰτήσεων βιβλία.

Ἀλλὰ κλητὴρ, λέγει, «μάτην καταμηνυθεὶς ἐπὶ ὑπεξαι- αρέσει βιβλίων καὶ ἀποκοπῇ τῶν εἰκόνων, ἔχαιρε ἀτιμωρησίαν καὶ τὴν εὐνοίαν ἡμῶν» καὶ αὐτὸς ἔσωσε τὴν Βιβλιοθήκην ἀπολύσας αὐτόν.

Περὶ τῆς ἀποκοπῆς τῶν εἰκόνων ἐν γένει ἡ ἀλήθεια ἔχει ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει εἶχο- αμεν διαλάβει.

«Μετὰ λύπης δὲ (ἐγράφομεν ἐν σελίδι 13 αὐτῆς) ποιεῖται ἡ ἀφορεῖα λόγον καὶ περὶ ἄλλου μέτρου εἰς ὃ ἐδέησε νὰ προσ- αδράμῃ ἕνεκα τῶν κακῶν ἡθῶν τινῶν ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς «τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην πρὸς ἀνάγνωσιν. Παρετηρήθη δηλ.

«δυστυχῶς ὅτι τινὲς λαμβάνοντες ἐνίοτε τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ «ἐπόπτου τοῦ ἀνγνωστηρίου καὶ τοῦ κλητῆρος ἀπέκοπτον ἀσεβῶς καὶ παρελάμβανον μετ' ἐκυτῶν φύλλα περιέχοντα εἰκονογραφήματα. Τούτου ἕνεκα δύο μὲν κλητῆρες ἀντὶ ἐνὸς «ἐτάχθησαν μετὰ τοῦ ἐπόπτου ἐν τῷ ἀνγνωστηρίῳ τῶν φοιτητῶν ὅπως ἀσφαλέστερον ἐπιτηρῶσι τοὺς λαμβάνοντας βιβλία μετ' εἰκονογραφημάτων πρὸς ἀνάγνωσιν, ὥρισθη δὲ ἰδιαίτερος τόπος εἰς αὐτοὺς, προσέδραμε δὲ ἡ ἐφορεῖα εἰς τὴν σφράγισιν οὐ μόνον τῆς πρώτης σελίδος τῶν περιεχόντων εἰκονογραφημάτων βιβλίων, ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἀλλ' εἰς τὴν σφράγισιν παντὸς εἰκονογραφηματος ἰδίᾳ. Καὶ ἐσφραγίσθησαν αὐτὰ μέχρι τοῦδε πλείω τῶν 3000 εἰκονογραφημάτων. Διὰ τῶν αἰμάτων δὲ τούτων ἀπεσοδῆθη πᾶσα τοιαύτη ἀπόπειρα, καὶ δι' ἀνάγκην εἶπεῖν ὅτι ἀδύνατος καθίσταται ἡ ἐν τῷ μέλλοντι «ἀποκοπὴ καὶ ὑπεξαίρεσις εἰκονογραφημάτων».

Καὶ εἶχον μὲν ἐκφρασθῇ ὑπόνοιαι ἐπὶ ὑπεξαίρεσει βιβλίων κατὰ τοῦ κλητῆρος ἐκείνου, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐνομίσσαμεν ἐπιτετραμμένον ἐπὶ ἀπλῇ ὑπονοίᾳ νὰ ἀπολύσωμεν αὐτόν, ἀφοῦ ἐπὶ δεκαοκταετίαν ἤδη ὑπηρετεῖ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ὑπὸ τοῦ Κ. Φρεαρίτου εἶχε συσταθῇ ἡμῖν μετ' ἐπαίνων καὶ εὐφρόνως ἐν ταῖς εὐθύναις αὐτοῦ μνημονεύεται ὡς ἀρίστα ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἐφορείας καὶ ἐν κινδύνῳ ὑγείας καὶ ζωῆς διακονήσας. Εἴχομεν ὁμῶς παραγγεῖλει νὰ ληφθῇ πᾶν μέτρον, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἀνακαλυφθῇ, καὶ ἐὰν αὐτὸς ἦτον ὁ ἐνοχος τῆς κλοπῆς, οὐ μόνον ἀπολυθῇ ἀλλὰ καὶ καταγγελοῖται εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν, ὡς ἐπράξαμεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας κατὰ κλέπτου βιβλίων ἀνακαλυφθέντος καὶ συλληφθέντος ὑπὸ τοῦ γέροντος ἀπομάχου Γ. Σταυρῆ. Οἱ δὲ ὑπάλληλοι τῆς Βιβλιοθήκης δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν, ὅποσον πικρὰ παράπονα ἐξέφραζε πάντοτε κατ' ἡμῶν ὁ κλητὴρ ἐκεῖ-

νος διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ ἐπιμισθίου του, κατάργησιν ὀριστικῶς ἀποφασισθεῖσαν μετὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν συντελεσθεῖσαν κανόνισιν τοῦ κληροδοτήματος ἐκείνου κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ δωρητοῦ. Μόνον δὲ ταπεινὴ ἐμπάθεια ἡδύνατο νὰ κατέλθῃ τοσοῦτον, ὥστε νὰ θεωρήσῃ ἁμάρτημα ὅτι ἐδόθη ἅπασι καὶ μόνον εἰς πτωχὸν μὲν, ἀλλ' ἐντιμὸν τεχνίτην ἀριθμὸς τις τόμων πρὸς βιβλιοδεσίαν, διότι οὗτος ἦτο ποτὲ διανομεὺς ἐφημερίδος ὑφ' ἡμῶν δημοσιευομένης.

Ἀναγράφει δὲ καὶ ἄλλο ἔργον, δι' ὃ ζητεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανελληνίου. Δὲν εὔρε, λέγει, βιβλίον εἰσαγωγῆς ἐν τῇ Εὐθ. Βιβλιοθήκῃ καὶ τὴν ἐπροίχισεν δι' αὐτοῦ. «Ἀπίστευτον θέλει φανῇ, λέγει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀληθέστατον εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Βιβλιοθήκης ἐκρίνετο περιττὴ ἡ καταγραφή τῶν εἰσερχομένων τόμων εἰς βιβλίον εἰσαγωγῆς». Ἀπίστευτον θέλει φανῇ τῶντι ὅτι τοσοῦτον ἀσύστολον ψεῦδος ἐγράφη ὑπὸ ἐφόρου κατὰ προκατόχων αὐτοῦ καὶ ἀπίστευτον θέλει φανῇ καὶ ἐν τούτοις ἀληθέστατον εἶναι ὅτι καὶ εἰς τὸ στόμα τοῦ βιβλιοφύλακος ἔθεσε τὸ ψεῦδος ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ πιθανώτερον. Ὅτε δὲ ὁ βιβλιοφύλαξ ἀναγνοὺς ταῦτα ἐξεπλάγη καὶ ἐξέφρασε παράπονα τῷ ἐφόρῳ λέγων ὅτι οὐδέποτε εἶπεν ὅτι δὲν ὑπῆρχον βιβλία καταγραφῆς, σιγὴν ἐτήρησεν ἄκραν ὁ ἐφορος, ὁ ζητῶν καὶ ἄλλους τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ μετόχους νὰ καταστήσῃ. Διότι ἀντὶ ἐνὸς βιβλίου εἰσαγωγῆς ὑπῆρχον τέσσαρα τοιαῦτα, ἐν τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ κτωμένων βιβλίων, δεύτερον τῶν τοῦ Πανεπιστημίου βιβλίων, τρίτον τῶν ἐσωτερικῶν προσφορῶν καὶ τέταρτον τῶν δωρεῶν. Ἀλλ' αὐτὸς ἵνα φανῇ ὅτι κατὰ πράττει καὶ καινοτομεῖ εἰσήγαγε γενικὸν βιβλίον τῆς εἰσαγωγῆς. Καὶ εὐκόλως μὲν ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅποσον εὐχρηστότερα εἰσι τὰ τέσσαρα βιβλία τοῦ ἐνὸς καὶ ὠφελιμώ-

τερα, μάλιστα τὸ τῶν δωρεῶν ἴδιον βιβλίον· λέγομεν δὲ ὅτι πολὺ σκεπτόμεθα περὶ καταργήσεως τοῦ ἐν ὧς αὐτοῦ τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις παρέχει πολλάκις καὶ παρέξει δυσκολίαν κατὰ τὴν καταχώρισιν τῶν βιβλίων, ἅτε ἐνὸς μόνου ὑπαλλήλου δυναμένου νὰ ἐργασθῇ εἰς τὴν καταγραφὴν πληθύος συσσωρευομένων τόμων· ἄλλως τε ἀφοῦ ὀρίζεται ἐν μὲν τῷ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματι ὅτι ἡ καταγραφὴ τῶν τοῦ Πανεπιστημίου βιβλίων χρήζει ἰδίου βιβλίου, ἐν δὲ τῷ δωρητηρίῳ τῶν Ἰωνιδῶν τὸ αὐτὸ διὰ τὰ ἐκ τοῦ κληροδοτήματος ἐκείνου κτώμενα βιβλία, ἀντίκειται πρὸς ἀμφοτέρω ταῦτα ἡ ἰδρυτικὴ γενικοῦ βιβλίου εἰσαγωγῆς.

Ὅπως δὲ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὁποῖα ἐλήφθη φροντίς ὑπὸ τοῦ διαδόχου ἡμῶν περὶ ἀκριβοῦς καταγραφῆς τῶν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην εἰσερχομένων βιβλίων, ἀρκεῖ νὰ μάθῃ ὅτι ἐκ αὐτῶν τὰ δευτέρω τόμων, ἐπὶ τῆς ἐφορείας αὐτοῦ πληρωθέντων καὶ ἀγορασθέντων, παραδοθέντων δὲ καὶ εἰς βιβλιοθεσίαν, εἰς οὐδὲν εἶχον καταγραφῇ βιβλίον, κατεγράφησαν δὲ ἀφοῦ ἀνελάβομεν ἡμεῖς τὸ δεύτερον τὰ τῆς ἐφορείας.

Μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἔργων ὑπάρχει ἐν ἰδίῳς ἐπιδοκιμασθὲν καὶ ἐπαινεθὲν ὑπὸ τε τῶν Πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν καὶ ὑπὸ καθηγητῶν καὶ παντὸς λογίου ἀνδρός. Δι' αὐτοὺς ἐδιπλασιάσθησαν σχεδὸν οἱ πενιχροὶ πόροι τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ μάλιστα τῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Εἶναι δὲ τοῦτο ὁ ὀριστικὸς κανονισμὸς τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν, τοῦ ὁποῦ τὰ χρήματα, περὶ ἄλλα πρότερον δαπανώμενα, ὠρίσθησαν εἰς μόνην τὴν ἀγορὰν βιβλίων κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ φιλογενοῦς δωρητοῦ. Ἐν τούτοις καὶ αὐτὸ ἀγωνίζεται ὁ ἐμπαθὴς ἡμῶν πολέμιος νὰ μειώσῃ, λέγων «ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἀληθὲς ὅτι ἐκ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐφόρων πρῶτοι

καὶ μόνοι ἡμεῖς μετεχειρίσθημεν τοὺς τόκους τοῦ Ἰωνιδείου κληροδοτήματος κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου, ἥτοι εἰς ἀγορὰν ἐπιστημονικῶν βιβλίων κλπ.» καὶ «ὅτι ἄδικον εἶναι νὰ ἐπιρρίπτεται περιληπτικὸς ψόγος ἐπὶ πάντων ἀνεξαίρετως τῶν προκατόχων καὶ νὰ δυσχεραίνεται ἡ θέσις τοῦ διαδόχου». Τί δὲ ἐγράψαμεν ἡμεῖς περὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει, ὁ ἀναγνώστης ἄς ἀκούσῃ.

«Ὅτε ἀνέλαβον τὰ τῆς ἐφορείας καθήκοντα (1), ἔμεινον παρὰ τοῦ προκατόχου μοι τὴν διαχείρισιν τῆς Βιβλιοθήκης ἐφορεύοντος Κ. Δέφνερ ὅτι ὑπῆρχε ταμεῖον ἰδιώτερον τῆς Βιβλιοθήκης· ἀερωτήσας τὴν πηγὴν αὐτοῦ ἔμεινον ὅτι τοῦτο προήρχετο ἐκ αἰώνων τοῦ Α. Ἰωνίδου πρὸ 34 ἐτῶν γενομένης ἐκ δραχμῶν ἀδεκκισχιλίων καὶ διὰ δωρητηρίου ἐγγράφου, δι' οὗ ὁ δωρητὴς ἀξίου ὅπως διὰ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν τῶν δραχμῶν ἀγοράζωνται βιβλία χρήσιμα εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ Κ. Δέφνερ μοι εἶπεν ὅμως ὅτι οὐδέποτε μέχρι οὗ ἀνέλαβον οὗτος τὰ τῆς ἐφορείας, τὸ εἰσόδημα ἐκεῖνο εἶχε χρησιμεύσει εἰς ἀγορὰν βιβλίων, ἐδαπκνᾶτο δὲ εἰς ἐπιμίθια τεκτακῶν καὶ εἰς μισθοὺς ἐκτάκτων κλητῶν καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας τοῦ κατεστήματος. Ἀληθῶς δὲ ἐξετάσας τὰ βιβλία τῆς «λογοδοσίας τῶν προκατόχων μου ἐφόρων (ἔτινα δυστυχῶς μόνον μέχρι τοῦ ἔτους 1867 περιεσώθησαν) εἶδον ὅτι οὐδεμία «χρῆσις τοῦ ποσοῦ ἐκείνου, ἥτοι τοῦ εἰσοδήματος τῶν 10000 «δραχμῶν (ὅπερ πρὸ πολλοῦ διὰ τὴν ὑπερτίμησιν τῶν μετοχῶν «τῆς Τραπεζῆς ἀνῆλθει εἰς δραχ. 2300), εἶχε γείνει πρὸς ἀγορὰν βιβλίων, ἐκτὸς δὲ τῶν ἐπιμιθίων καὶ τῶν μισθῶν τεκτακῶν καὶ ἐκτάκτων κλητῶν μέρος αὐτοῦ ἐδαπκνᾶτο καὶ εἰς «δῶρα πρὸς αὐτοὺς τοὺς κλητῆρας κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτάς

(1) Ἡ ἐκθεσις αὕτη κατακεχώρισται ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ λογοδοσίᾳ τοῦ Πρυτανεύου Κ. Α. Ἀναγνωστῆκη, σελ. 81.

«τοῦ ἔτους. Ἀλλὰ τοιαύτην χρῆσιν, ἀντιβαίνουσιν καὶ εἰς τὴν ἀρήτην θέλησιν τοῦ φιλογενοῦς δωρεοδότου καὶ εἰς τὸ συμφέρον τοῦ δημοσίου δὲν ἠδυνάμην νὰ θεωρήσω ὡς νόμιμον καὶ δυ-
ανκμένην νὰ ἐξακολουθῇ. Ἦδη ὁ Κ. Δέφνερ, ἐφορεύων πρὸ ἐμοῦ, εἶχεν ἀνκνεχθῇ περὶ τῶν ἐπιμισθίων τῶν τακτικῶν κλητῆρων (τῶν ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τῆς δωρεᾶς Ἰωνιδῶν διδομένων) εἰς τὸ ὑπουργεῖον, κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ ὑπουργείου εἶχε κατάρ-
αγῆσαι τὰ ἐπιμισθία ἐκεῖνα, ἐδίδοντο ὅμως μισθοὶ ἐκ τοῦ αὐ-
τοῦ εἰσοδήματος τῶν Ἰωνιδῶν εἰς δύο ἐκτάκτους κλητῆρας, εἰς τὸν γέροντα ἀπόμαχον Γ. Σταυρῆν πρὸ δεκαπενταετίας ἀ-
ὑπηρετοῦντα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ εἰς τὸν Γ. Καμπίτην πρὸ
«ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μόλις ἔτους ὑπηρετοῦντα. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ
«δωρητήριο ἐγγράφον τοῦ Κ. Α. Ἰωνίδου καθ' ἑκάστον ἔτος ὁ
«ἐφορος τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης ὀφείλει νὰ δίδῃ λόγον εἰς
«τὴν Σύγκλητον τοῦ Πανεπιστημίου περὶ τῆς χρήσεως τοῦ εἰ-
«σοδήματος τῶν δέκα ἐκείνων χιλιάδων δραχμῶν, καθῆκόν μου
«ἐνόμισα νὰ ζητήσω τὴν γνώμην τῆς Συγκλήτου ἐὰν ἠδύνατο
«νὰ θεωρηθῇ ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ εἰσοδήματος αὐτοῦ εἰς μι-
«σθοὺς καὶ ἐπιμισθία ὡς ἐκπληροῦσαι τὸν σκοπὸν τοῦ δωρεοδό-
«του. Μετὰ τὴν ἀποφτικὴν τῆς Συγκλήτου ἀπόφασιν ἔσπευσα
«ν' ἀπολύσω τοὺς δύο ἐκείνους ἐκτάκτους κλητῆρας. Ἐπειδὴ
«ὅμως ὁ γέρον ἀπόμαχος Γ. Σταυρῆς ἐθεωρήθη καὶ ὑπὸ τῶν
«προκατόχων μου καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ τὰ μάλιστα τοῦ ἐξο-
«πίστου ὑπογρχμμάτους τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Ἰατρίδου ὡς
«χρησιμώτατος φρουρὸς τοῦ κατὰστήματος καὶ δεινὸς ἐπόπτης
«τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξερχομένων, εἶχε δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀρχαιότητός
«του δικαίωμα τι εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς ἐφορείας, παρεκάλεσα
«τὴν Πρυτανεῖαν καὶ δι' αὐτῆς τὴν Ἀκαδ. Σύγκλητον ὅπως
«εὐκρεστηθῶσιν νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὸν ἀπόμαχον τοῦτον χορή-
«αγῆμά τι περίπου 40 δραχμῶν κατὰ μῆνα, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς
«ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καὶ τὸ κατὰστημα
«σπουδαίως ζημιωθῇ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ φρουροῦ ἐκείνου».

«ὀφείλω δὲ χάριτας τῇ τε Πρυτανείᾳ καὶ τῇ Συγκλήτῳ, διότι
«εἰσακούσασαι τῆς ἐμῆς αἰτήσεως, ἐνέκριναν ὅπως χορηγῶνται
«αὐτῷ ἀπομάχῳ Γ. Σταυρῇ δρ. 400 κατ' ἔτος ἐκ τῶν εἰσοδημά-
«των τοῦ Πανεπιστημίου· οὕτω δὲ διατηρήθη μὲν ὁ γέρον οὐ-
«ατος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Βιβλιοθήκης, δὲν ἠλκιστῶθη δὲ τοῦ
«κατὰστήματος ἡ ἀσφάλεια».

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ἡμῶν ταύτης καταφαίνεται ὅτι δὲν
ὠμιλήσαμεν ἐν αὐτῇ περὶ πάντων τῶν προκατόχων ἡμῶν,
ἀλλὰ περὶ μόνον τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν,
ὧν τὰ βιβλία τῆς ληψοδοσίας ἐσώζοντο ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ,
περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐξ ἀνάγκης ἡγνοοῦμεν ὅτι δῆποτε. Ἐκ
δὲ τῶν κατὰ τὴν δωδεκαετίαν ἐκείνην ἐφόρων καὶ ἐφορευ-
σάντων μόνος ὁ Κ. Δέφνερ εἶχεν ἀγοράσει τινὰ βιβλία
ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν. Περὶ πάντων ἀνε-
ξαιρέτως τῶν προκατόχων ἡμῶν δὲν ὠμιλήσαμεν, τοὺς
δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν οὐδόλως ἐψέξα-
μεν· ἐνομίσαμεν ὅμως καθῆκον ἡμῶν, βλέποντες ὅτι δὲν
ἐτηρεῖτο μὲν ἡ θέλησις τοῦ δωρεοδότου, ἐζημιούτο δὲ ἡ
Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκη, νὰ ὑποβάλωμεν τὰ περὶ τού-
του εἰς τὴν Ἀκαδημαϊκὴν Σύγκλητον, ἥτις παρεδέξατο
τὴν ἡμετέραν γνώμην, ἀποφνηαμένη ὅτι πρέπει νὰ τη-
ρηθῇ ἡ θέλησις τοῦ δωρεοδότου, καταργουμένων τῶν ἐπιμι-
σθίων καὶ μισθῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων κλητῆρων καὶ
ἄλλων δαπανῶν ἐκτὸς τῆς ἀγορᾶς βιβλίων. Καὶ μετὰ τὴν
κατάργησιν δὲ αὐτῆν δι' ἐπιμόνου συστάσεως προφορικῆς τε
καὶ ἐγγράφου κατωρθώσαμεν τὴν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου
διατήρησιν τοῦ χρησίου φρουροῦ τῆς Βιβλιοθήκης ἀπομά-
χου Γ. Σταυρῆ. Περὶ τούτου δὲ τοῦ ὑφ' ἡμῶν γενομένου
ὀριστικοῦ κανονισμοῦ τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν
τάδε λέγει ὁ πρύτανης Κ. Ἀναγνωστάκης ἐν τῇ λογοδοσίᾳ

αὐτοῦ (σελ. 26): «Χάρις εἰς τὴν ἐθελαικρίθειαν τοῦ νέου ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Κ. Χ. Μελετοπούλου, αἱ πρόσοδοι τῆς δωρεᾶς τῶν Ἰωνιδῶν αἱ τέως ἀναλισκόμεναι εἰς πολλάς ἄλλας ἀνάγκας τῆς Βιβλιοθήκης, χρησιμεύουσι νῦν ἀποκλειστικῶς εἰς ἀγορὰν βιβλίων κατὰ τὴν ῥητὴν ἐντολὴν τῶν φιλογενῶν δωρητῶν».

Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀγορᾶς βιβλίου τινός, ἣν κατακρίνει αὐτὸς ἐν τῷ φυλλαδίῳ του, λέγομεν ὅτι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο καὶ σπάνιον εἶναι ὥς περιέχον διηγήματα καὶ ποιήματα τοῦ Lafontaine τοῦ Dorat καὶ τοῦ Gresset καὶ ἄξιον λίαν περιεργείας, πολλῶ δὲ τῆς Παπίσσης Ἰωάννας καὶ χρησιμώτερον καὶ ἠθικώτερον. Ἐὰν δὲ γραμμάτια λαχείου ἡγοράσαμεν ἐκ τοῦ κληροδοτήματος ἐκείνου, ἐπράξαμεν τοῦτο, ὅπως πορίσωμεν τῇ Βιβλιοθήκῃ μετὰ μεγίστης πιθανότητος καὶ σμικρᾶς δαπάνης ὁλόκληρον τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ μακαρίτου ἐφέτου Μανωλέα, πλουσίαν καὶ ἐν φιλολογικοῖς, ἀλλὰ μάλιστα ἐν νομικοῖς βιβλίοις, ὧν ἐστερεῖτο ἡ Βιβλιοθήκη· ἡ δὲ ἀγορὰ τῶν γραμματίων ἐγένετο τῇ ἐγκρίσει τῶν δύο κοσμητόρων τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς ΚΚ. Ἡρακλέους Μητσοπούλου καὶ Κωνσ. Ν. Κωστή, οἵτινες οὐ δέονται βεβαίως νὰ διδαχθῶσι τὸ καθήκον παρὰ τοῦ πρώην ἐφόρου, κήδονται δὲ πολλῶ μᾶλλον ἢ αὐτὸς τῶν συμφερόντων τῆς πανεπιστημιακῆς καὶ ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Πιστεύομεν δὲ ὅτι ὁ κέρβερος αὐτὸς τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης θέλει ἡσυχάσει, μανθάνων ὅτι ὁ ἐκτελεστής τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου Μανωλέα Κ. Ἰω. Νικολαΐδης λογιστῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ὅστις καὶ ὅτε ἐλάβομεν τὰ γραμμάτια ἐκεῖνα, εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ ἀποδώσῃ τῇ ἐφορείᾳ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν ἐν περιπτώσει βραδύτητος ἐκκυβεύσεως τοῦ λαχείου, ἀπέδωκεν, ἀφοῦ τὸ δεύτερον ἀνελάβομεν τὰ

τῆς ἐφορείας, τῇ ἡμετέρᾳ αἰτήσῃ, εἰς τὸ ταμεῖον αὐτῆς τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν.

Καυχᾶται δὲ ὁ πρῶην ἐφορος ὅτι «οὐδ' ὀβολὸν ἐδαπάνησεν ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ εἰσοδήματος ἐκείνου» τῶν Ἰωνιδῶν, ἅρα οὐδὲ πρὸς ἀγορὰν βιβλίων· ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πάλιν ἐπισήμως ψεύδεται, διότι ἐπλήρωσε πρὸς τὸν Κ. Βίλμπεργ δραχ. 1,029 δι' ἀγορὰν βιβλίων, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἀπὸ 31 Ἰουλίου ἀπόδειξις τοῦ τελευταίου καὶ ὁ λογαριασμός του, καὶ ἐπλήρωσε μάλιστα αὐτὰς ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ κοσμητορος παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ δωρεοδότου καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου (1). Καὶ ὅμως αὐτὸς λέγει ὅτι «μάταιον εἶναι νὰ προστίθενται νέα βιβλία πρὶν ἢ τὰ ὑπάρχοντα ἀσφαλισθῶσι καὶ γείνωσι διὰ καταλόγου χρήσιμα τοῖς προσερχομένοις» τοῦτο δέ, ἵνα μὴ ἀποδώσῃ καὶ ἄκων ἀξίαν εἰς τὴν παρ' ἡμῶν γενομένην χρησιμοποίησιν τοῦ εἰσοδήματος ἐκείνου, ἀδιαφορῶν ἂν ἐξελέγχεται οἰκτρῶς ἀντιφάσκων ἄνθρωπος, ὅστις, ἐνῷ θρηνεῖ τὴν γυμνότητα τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὸν ἀκρωτηριασμόν τῶν σειρῶν καὶ τῶν περιοδικῶν, καταδικάζει ἐν τούτοις τὴν πρόσκτησιν νέων βιβλίων ὡς ματαίαν, καὶ καυχᾶται ὅτι «οὐδ' ὀβολὸν ἐδαπάνησεν αὐτὸς πρὸς τοῦτο». Ἐπειδὴ δὲ λέγει ὅτι «ἂν παρουσιασθῇ ἐπιτακτικὴ τις ἀνάγκη, ἂν χρήζῃ λ. χ. παραλαβῆς κιβωτιόν τι ἐν Πειραιεῖ, ἂν καταρρέῃ ἐρμάριον, ἂν χαίνῃ θύρα ἢ πλημμυρίσῃ καὶ πάλιν ἡ ἀποθήκη, καὶ πλὴν τούτου συμπίεση ἢ τε πρυτανεία καὶ ὁ ἀρμόδιος τμηματάρχης νὰ νομίσωσι περιττὴν ἢ μὴ κατεπείγουσαν τὴν ἐξασφάλισιν τῶν

(1) Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ληψοδοσίας ἐφεύσθη, γράψας ὅτι τῶν βιβλίων ἐκείνων εἶχε παργγεληθῇ ἡ ἀγορὰ εἰς τὸν Κ. Βίλμπεργ ὑπὸ τοῦ προκατόχου του, διότι ἡμεῖς δὲν εἶχομεν παργγεῖλαι τὴν ἀγορὰν ἐκείνην.

βιβλίων ἀπὸ τῆς κλοπῆς τοῦ σάρακος ἢ τῶν ὑδάτων, οὐδό-
λως ἤθελε διστάσει νὰ μιμηθῇ τοὺς προκατόχους αὐτοῦ,
καταφεύγων εἰς τοὺς τόκους τοῦ κληροδοτήματος κ.λ.π.»,
ἀναγκαζόμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι διὰ δαπάνας τοιαύτας ὀφείλει
νὰ προκαταβάλῃ χρήματα ὁ ἔφορος ἐξ ἰδίων καὶ οὐχὶ ὡς
ἔπραξεν αὐτὸς ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν, ἐν τό-
σῳτῃ μάλιστα θαυμασίᾳ τάξει καταστρώσας καὶ μετὰ δια-
γραφῶν ποικίλας τοὺς λογαριασμούς, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ
ἐννοήσῃ τὴν μοναδικὴν αὐτὴν λογιστικὴν. Καὶ οὐδαμῶς
μὲν ἀμφίβολον ὅτι καὶ ἡ πρυτανεία καὶ ὁ ἀρμόδιος τμημα-
τάρχης τοῦ ὑπουργείου, προκειμένου περὶ ἀληθοῦς ἀνάγκης
ἐξασφαλίσεως τῶν βιβλίων, θὰ παρεδέχοντο δαπάνην ἐπὶ
τοιούτῳ σκοπῷ γινομένην· ἀλλὰ βεβαίως ὁ ἔφορος, ἐὰν ἔχη
ἀληθῆ καὶ οὐχὶ ἀγυρτικὴν στοργὴν πρὸς τὰ βιβλία, θέλει
θυσιάσει πρὸς τοῦτο ἐν ἀνάγκῃ ἐξ ἰδίων καὶ 10 καὶ 20 καὶ
50 δραχμάς. Καὶ δὲν ἐκπληττόμεθα μὲν ὅτι ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου ὁ πρῶτος ἔφορος δὲν θὰ ἐδίσταζεν, ὡς λέγει, νὰ μὴ
σεβασθῇ τὴν θέλησιν τοῦ δωρεοδότου καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς
Συγκλήτου· τὸ ἐναντίον θὰ ἦτον ἀληθῶς ἐκπληκτικόν. Ἐὰν
δὲ ἡμεῖς μὴ εἴχομεν ζῆλον ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς πα-
νεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, ἡδυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν τὸ
κληροδοτήμα δαπανώμενον ἐφ' ᾧ μὴ ἔδει, δεικνύμενοι μάλι-
στα εἰς τὰ ἐξ αὐτοῦ ὠφελούμενα πρόσωπα χαριστικοὶ καὶ
εὐάρεστοι καὶ τέλειον ἀδιαφοροῦντες, ἂν περὶ τοὺς 400 σχε-
δὸν τόμους ἐξημιοῦτο κατὰ πᾶν ἔτος ἡ πανεπιστημιακὴ Βι-
βλιοθήκη.

Αἱ ἐπιστολαὶ δέ, ὡς λέγει ὅτι ἀφήκαμεν ἄνευ ἀπαντή-
σεως, ἦσαν ἢ ἐπιστολαὶ ἀγγέλλουσαι δωρήματα μήπω ἐλ-
θόντα, ἢ εὐχαριστήρια ἐπὶ ἀποστολῇ βιβλίων ἢ ἄλλα γράμ-
ματα, ἅτινα ἔπρεπε νὰ τεθῶσιν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ. Ἐκ τοῦ φο-

βεροῦ ζήλου τοῦ ὁ προκατόχος ἡμῶν λέγει «ὅτι ἀπήντησεν
εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως», ἀλλ' ἡμεῖς σχέδια μὲν ἀπαντήσεων
αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπιστολάς ἐκείνας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρ-
χον ἐπιστολαὶ ἀγγέλλουσαι τὴν ἀποστολὴν βιβλίων ὑπ' αὐτοῦ
παραληφθέντων, εὐρήκαμεν μόνον δύο, ἀπλῶς δὲ σεσημειωμέ-
νην τὴν λέξιν «ἀπηντήσαμεν» ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Καὶ ἐπό-
σον μὲν ἐξεπλάγησαν οἱ λαβόντες τὰς ἀπαντήσεις του, ἕκα-
στος δύναται εὐκόλως νὰ συμπεράνῃ, ἀλλὰ τινὲς τῶν ἀπαν-
τήσεών του καὶ ἑτερψαν βεβαίως τοὺς λαβόντας, διότι ἀπην-
τήσε, τίς θέλει τὸ πιστεύσει; καὶ εἰς εὐχαριστήρια! καὶ τὸ
ἐσημείωσε μάλιστα ἐπ' αὐτῶν.

Ἐτόλμα δὲ νὰ γράφῃ τοιαῦτα ἐκεῖνος περὶ ἀμελείας ἡμῶν
περὶ τὰς ἀπαντήσεις, ἐνῷ εἶχεν ἀναγνώσει πολλὰ καὶ μα-
κρὰ ἡμῶν εὐχαριστήρια πρὸς τε Κυβερνήσεις ξένας καὶ σοφὰς
Ἑταιρίας καὶ ἰδιώτας, ἐν οἷς μάλιστα ἐζητοῦμεν νὰ κινήσω-
μεν ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑθνικὴν αὐ-
τῆς Βιβλιοθήκην εὐμένειαν αὐτῶν. Ἐκεῖνος δὲ οὔτε πρὸς τὸ
ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Σαξωνίας, οὔτε πρὸς τὴν
Royal Society τοῦ Ἐδιμβούργου (περὶ ἧς λίαν φαίνεται
μεριμνῶν ἐν τῷ φυλλαδίῳ του) οὔτε πρὸς τὴν Κυβέρνη-
σιν τῆς Βρασιλίας, οὔτε πρὸς τὴν Δανικὴν κυβέρνησιν (1),

(1) Ἐνταῦθα δὲν ἐσημειώσαμεν καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἀποι-
κιῶν τῆς Ὀλλανδίας, ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τοῦ ὁποίου ἔχει μὲν
σημειώσει τὴν λέξιν «ἀπηντήσαμεν» ἀλλ' ἡμεῖς οὔτε σχέδιον
ἀπαντήσεως αὐτοῦ εὗρομεν, οὔτε ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ληψοδοσίας
μνημονευομένην τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Δύο δ' ἐπιστολάς, ἀπευ-
θυνομένης εἰς Πέστην καὶ εἰς Οὐάσιγκτων καὶ ὑπογεγραμμένης
πρὸς αὐτοῦ ἐβδομάδης ὅλας πρὸς τῆς ἀπολύσεώς του, ἀλλὰ μὴ
σταλείσας καὶ πρερριμμένης ἐν γωνίᾳ, εὐρόντες ἡμεῖς τυχαίως
ἀπεστείλαμεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

οὐτε πρὸς πλείστα Πανεπιστήμια καὶ ἐταιρίας ἢ πρὸς πρόσωπα ἐγγύωρια καὶ ξένα, δωρήσαντα τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλία, ἠδὲ καὶ νὰ στείλῃ, ἂν μὴ εὐχαριστήριον, τούλαχιστον γνωστοποιητικὴν τῆς παραλήψεως τῶν δωρηθέντων βιβλίων ἐπιστολὴν, εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ καὶ τὴν περὶ τούτου φροντίδα ἀφήσας. Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1880 μέχρι τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1880 δωρηθέντων εἰς τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην τευχῶν, ὧν οἱ δωρηταὶ οὐδεμιᾶς ἠξιώθησαν ἐπιστολῆς, ἀναβαίνει εἰς 655! Ἀγνωστον δὲ πόσοι, κατὰ τοὺς προηγούμενους τρεῖς μῆνας τῆς ἐφορείας τοῦ Ἰουνίου Ἰουλίον καὶ Αὐγούστου δωρήσαντες, ἔμειναν ἄνευ ἀπαντήσεως, διότι, ὡς ἔφθηνεν εἰπόντες, τὰ βιβλία ἐκεῖνα ἐν οὐδενὶ καταλόγῳ εἶχον καταγραφῇ (1).

Ψευδὲς δὲ εἶναι καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον ἐν τῇ ἐκθέσει του ὅτι οὔτε ἡ Ἐφορεία τῆς Βιβλιοθήκης οὔτε ἡ Πρυτανεῖα ἀνταλλάσσουν βιβλία πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Βιβλιοθήκας, Ἀκαδημίας καὶ ἄλλα σοφὰ σωματεῖα. Διότι καὶ περὶ τούτου εἶχομεν προνοήσει. Ῥητῶς δὲ περὶ τούτου λέγομεν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει (σελ. 14) τάδε.

«Περὶ πολλοῦ δὲ ποιουμένη ἡ Ἐφορεῖα τὰς πρὸς ἡμῖν τῆς ἀπιστήμης προόδους ὡς οἷόν τε γνωστὰς καὶ τῷ ξένῳ ἐπι-

(1) Ἐνεκὰ δὲ τῆς περὶ τὴν καταγραφὴν ἐπιχειρήσεως συνέβη καὶ τὸ ἀστεῖον νὰ καταγραφῶσι βιβλία ὑπὸ χρονολογίαν προγενεστέραν ἐκείνης, καθ' ἣν εἰσῆλθον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Οὕτω τῶμοι τινὲς τῶν Transactions τῆς Irish Academy, ἀποσταλέντες τῇ 20 Σεπτεμβρίου, (ε. π.), ἐκ Δουβλίνου καὶ ληφθέντες βεβηλῶς περὶ τὰ τέλη 76οῦ εἶχον καταγραφῇ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς εἰσγωγῆς ὑπὸ χρονολογίαν 5 Σεπτεμβρίου (ε. π.).

«στημονικῶ κόσμῳ καταστήσαι, καὶ μὴ δυνάμενη νὰ διαθέτῃ «πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν τὰ εἰς αὐτὴν στελλόμενα ἐγγύωρια ἐπιστημονικὰ προϊόντα, παρεκάλεσε τὴν Πρυτανεῖαν, ἵνα χορηγήσῃ αὐτῇ τὰ δαπάνη τοῦ Πανεπιστημίου ἐκτυπούμενα ἐπιστημονικὰ βιβλία. Τῆς δὲ Πρυτανεῖας ἐτοίμως ἀποδεχμένης «τὴν αἵτησιν, ἐστάλησαν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας 116 σώματα περιέχοντα βιβλία πρὸς διαφόρους Ἀκαδημίας καὶ Βιβλιοθήκας «Εὐρώπης καὶ Ἀμερικής».

Ἐστείλαμεν δὲ τὴν Σύνοψιν νομισμάτων τὴν ὑπὸ τοῦ Κ. Ποσταλάκα συγγραφείσαν (Synopsis numorum veterum quae in museo numismatico Athenarum publice adservantur), Catalogon systematicon Herbarii τοῦ Κ. Θ. Ὀρφανίδου, τὴν Κρίσιν ἐπὶ τοῦ Οἰκονομείου διαγωνίσματος Ἀφεντούλη, κ.λ.π. Δεκαεὶ δὲ μεγάλα δέματα, ἐπιγραφόμενα Kongelige Bibliothek, Kjöbenhavn, An die Königlich Bibliothek, Dresden, Accademia dei Lincei, Roma, Smithsonian Institution, Whashington, Imperat. Akademija Nank, St-Petersbourg, An die universitæts Bibliothek, Leipsig, British Museum London, Bibliothèque Nationale, Paris, Royal Asiatic Society, London, A l'institut de France, Paris, Kongelige Norske Universitet, Christiania, Royal Irish Academy, Dublin, Kaiserliche öffentliche Bibliothek, St-Petersbourg, An die Königlich Preussische Akademie der Wissenschaften, Berlin, A l'Académie Royale des Sciences, Bruxelles, A la Bibliothèque de l'université, Liège, ἔτοιμα ὄντα πρὸς ἀποστολὴν, ἐν οἷς περιείχοντο Φιλίππου Ἰωάννου Πάρεργα ἐκδ. 6'. Le Laurium par André Cordella, Πρακτικὰ Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας Γρηγορίου ἱερομονάχου Ἰνδικῇ ἀλληλογραφία, Σύνοψις νο-

μισμάτων Ποστολάκα, Πρυτάνεως Ἀναγνωστάκη Λογοδοσία, Λιθαδᾶ Γραμματική, Λόγοι ἀκαδημαϊκοὶ 11, Ἐκθέσεις διάφοροι Πανεπιστημιακοὶ 9 κ.τ.λ. ὡς καὶ 48 ἀντίτυπα τῆς Συνόψεως τοῦ Κυρίου Ποστολάκα, προωρισμένα εἰς ἀποστολὴν πρὸς ἰσάριθμα Νομισματικὰ Μουσεῖα καὶ Ἀρχαιολογικὰς ἐταιρίας τοῦ κόσμου, ἔκειντο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ὑπὸ τὰς ὀφείας τοῦ πρώην ἐφόρου, ματαίως ἐπικαλούμενα τὴν μέριμνάν του. Ἡμεῖς δέ, τὸ δεύτερον ἀναλαβόντες τὰ τῆς Ἐφορείας, ἀπεστείλαμεν αὐτὰ εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον. Ἐνῶ δὲ πλεῖστα ἐπὶ τοῖς πρώτοις εὐχαριστήρια Ἀκαδημιῶν ἢ ἄλλων σοφῶν ἐταιριῶν ἔκειντο ἐπὶ τῆς τραπέζης του ἢ καὶ ἐλήφθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνος ἐνόμισε καλὸν νὰ ψευσθῇ, πρῶτον μὲν, ἵνα καταγνῶ τῆς τε Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου ὀλιγωρίαν περὶ τὴν ἀνταλλαγὴν, δεύτερον δέ, ἵνα καταχλευάσῃ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου ὡς μὴδὲν ἄξιον λόγου ἢ ἀνταλλαγῆς παράγοντας! Δυστυχεῖς καθηγηταί! Ἐὰν ἠδύνασθε νὰ γράφετε βιβλία σκανδαλώδη ἢ σατύρας ἀντεθνικὰς, ἴσως τὰ ἔργα ὑμῶν ἐκρίνοντο ἄξια ἀνταλλαγῆς.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἤρκουν εἰς τὸν εὐσυνειδητὸν ἡμῶν διάδοχον. Προσποιούμενος ὅτι ἐπίστευσεν ὅτι ἡμεῖς « ὑβρίζομεν αὐτὸν διὰ τριῶν συγχρόνως ἐφημερίδων », πράγματι δὲ διότι ἡμᾶς ἐθεώρει ὡς πιθανοὺς διαδόχους του, ἐνόμισε θεμιτὸν πᾶν μέσον ἕπως καταστήσῃ ἀδύνατον τὴν ἐπάνοδον ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Διὸ κατέφυγε καὶ εἰς συκοφαντικούς κατὰ τῆς διαχειρίσεως ἡμῶν ὑπαινιγμούς.

Ὁ ἀναγνώστης ἐννοεῖ τὴν ἡμετέραν θέσιν. Εἶναι ἡ θέσις ἐκείνου, ὅστις, ἐνῶ φρίττει εἰς τὴν ἰδέαν τῆς δολοφονίας, κατηγορεῖται ἐν τούτοις δολοφονικῶς ὡς δολοφόνος. Διό, εἰ καὶ πρόσωπα ἐγκριτα καὶ σπουδαῖα ἐνόμιζον ὅτι πρὸς συκο-

φαντίαν οὕτως ἀνάνδρως ἐκφερομένην ἔπρεπε ν' ἀντιτάξωμεν τὴν περιφρόνησιν μόνην, ἡμεῖς ὅμως φρονούντες ὅτι ὁ συκοφαντούμενος δημόσιος λειτουργὸς οὔτε εἰς τὴν περὶ ἑαυτοῦ οὔτε εἰς τὴν περὶ τοῦ συκοφαντοῦντος ἐσχηματισμένην ἐν τῇ κοινωνίᾳ γνώμην πρέπει ν' ἀποβλέπῃ, τὸν μὲν γράψαντα τοὺς περὶ τῆς διαχειρίσεως ἡμῶν ὑπαινιγμούς ἐκείνους ἐσπεύσαμεν νὰ καταγγείλωμεν εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, ἐνώπιον δὲ τοῦ κοινοῦ ἀφηγούμεθα σήμερον τὸ γεγονός, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐκεῖνος ἐπλασέ τὴν συκοφαντίαν του.

Τῇ 15 Δεκεμβρίου 1879 εἶχομεν ὑποβάλλει εἰς τὸ ὑπουργεῖον πρὸς ἐγκρίσιν ἀγορᾶς κατάλογον βιβλίων δρ. 2,200, ἀνηκόντων εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολήν. Τῇ 15 Ἀπριλίου 1880 τὸ ὑπουργεῖον ἐνέκρινε τὴν ἀγορὰν τῶν βιβλίων τούτων. Τοῦτο δὲ ἀνεκοινώσαμεν ἡμεῖς εἰς τὸν βιβλιοπώλην Κ. Βίλμπεργ, ὅπως φροντίσῃ περὶ προμηθείας τῶν βιβλίων ἐκείνων. Τῇ 30 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπῆλθεν ἡ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπόλυσις ἡμῶν. Μετὰ παρέλευσιν δὲ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μηνός, ἤτοι περὶ τὴν 15 Ἰουλίου, ὁ Κ. Βίλμπεργ παρέδωκε τὰ βιβλία, περὶ ὧν ὁ λόγος, εἰς τὸν διάδοχον ἡμῶν. Οὗτος παρετήρησε τότε τῷ Κ. Βίλμπεργ, ὅτι ἡ τιμὴ βιβλίων τινῶν εἶχε σημειωθῇ ἐν τῷ καταλόγῳ ἀνωτέρα τῆς συνήθους· ὁ δὲ Κ. Βίλμπεργ εἶπεν ὅτι κατὰ τὸν ὅρισμὸν τῶν τιμῶν ἐν τῷ καταλόγῳ εἶχε χρησιμεύσει ὁ κατάλογος τοῦ Γερμανοῦ βιβλιοπώλου Asher, ὅστις ἐξ ἀνάγκης ἔχει διὰ τὰ γαλλικὰ βιβλία τιμὰς ἀνωτέρας ἢ οἱ τῶν γάλλων βιβλιοπωλῶν, κατὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τῶν μαρκῶν εἰς φράγκα καὶ δραχμάς ἀριθμὸς τις τόμων κατὰ λάθος εἶχε σημειωθῇ μὲ τιμὰς ἀνωτέρας τῶν συνήθων. Τότε ἐγένετο μεταρρύθμισις τῶν τιμῶν αὐτῶν, παρεδόθησαν τὰ βιβλία καὶ ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ διαδόχου μου κατάλογος ἢ κατά-

στασις πληρωμῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον πρὸς ἔκδοσιν τοῦ χρηματικοῦ ἐντάλματος. Ἡμεῖς οὔτε τὰ βιβλία παρελάβομεν οὔτε ὑπεβάλομεν τὴν κατάστασιν πληρωμῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον, διότι ὁ ὑποβληθεὶς ὑφ' ἡμῶν κατάλογος ἦτο κατάλογος οὐχὶ πληρωμῆς ἀλλ' ἐγκρίσεως τῆς ἀγορᾶς, ὁ συνήθως ὑποβαλλόμενος, ὅπως τὸ ὑπουργεῖον γνῶ τὸ εἶδος τῶν βιβλίων καὶ ὡς ἔγγιστα τὸ ζητούμενον ποσόν. Καὶ ὅμως τὸ γεγονὸς τοῦτο ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ ὁ προκάτοχος ἡμῶν, ὅπως προσβάλῃ τὴν ἡμετέραν διαχείρισιν, καὶ ἔγραψεν ὅτι κατ' αὐτὴν ἐκ συμφώνου δῆθεν μετὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ' ἡ ἔκπτωσις τῶν δέκα ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν ἐγένετο, ἀφοῦ προηγουμένως ἀνεβιβάζετο ἐν τῷ λογαριασμῷ ἡ τιμὴ τῶν βιβλίων κατὰ εἴκοσι πέντε ταῖς ἑκατὸν ὑπεράνω τῆς ἀπαιτούμενης ἐν τῷ αὐτῷ βιβλιοπωλείῳ παρὰ τοῦ τυχόντος ἀγοραστοῦ κτλ.»

Δὲν περιωρίσθη δὲ εἰς τοῦτο, ἀλλὰ προσθέτει «πρὸς πλήρη ἐκτίμησιν τῆς μεγαλοδωρίας τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης», «ὅτι ἡ Πρυτανεῖα τοῦ Πανεπιστημίου ἔχει συμφωνίαν μετὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ' περὶ ἐκπτώσεως δέκα τοῖς ἑκατὸν οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἀλλὰ τῆς ἐν Εὐρώπῃ τιμῆς τῶν βιβλίων, ἀνεὺ οὐδεμιᾶς διὰ τὰ ἔξοδα τῆς μεταφορᾶς προσθήκης κλπ.» Προσέθηκε δὴλ. ἐν μέγιστον ψεῦδος, ἵνα ἀποδείξῃ τὰς τιμὰς τῆς Ἐφορείας ἀνωτέρας τῶν τῆς Πρυτανείας, ἐνῶ οὐδεμία ἔκπτωσις τοιαύτη ἐγένετο εἰς τὰς τιμὰς τῆς Πρυτανείας, οὐδεμία συμφωνία τοιαύτη μεταξὺ τῆς Πρυτανείας καὶ τοῦ Κ. Βίλμπεργ' ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας, ἀλλ' ἐγένετο μετ' αὐτὴν ὡς θέλει ἰδεῖ ὁ ἀναγνώστης· εἰς ταύτην δὲ τὴν συμφωνίαν εἶχομεν ἡμεῖς τὰ μέγιστα συντελέσει. Ἀλλ' ὅπως δώσωμεν πιστοτέραν εἰκόνα τῆς κακοβουλίας αὐτοῦ, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ ἐκθέσωμεν διὰ βραχέων τὰς περὶ

ἐκπτώσεως τῶν τιμῶν ἡμετέρας ἐνεργείας, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου γενομένης, ἐνεργείας, αἵτινες ἀπέληξαν εἰς τὴν συμφωνίαν ἐκείνην.

Ἀναλαβόντες τὰ καθήκοντα τοῦ ἐφόρου, ὅτε πρῶτον διωρίσθημεν τοιοῦτοι, καὶ φροντίσαντες νὰ πληροφορηθῶμεν παρὰ τοῦ Ἐφόρου τῆς Βουλῆς κ. Φιλήμονος, ὁποίαν ἔκπτωσιν ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν ἀγοραζομένων βιβλίων παρεχώρει αὐτῷ ὁ Κ. Βίλμπεργ', ἐμάθομεν ὅτι εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς παρεχώρει ἔκπτωσιν 10 0/0. Ἐζητήσαμεν λοιπὸν ἐπιμόνως ἀπὸ τοῦ Κ. Βίλμπεργ', ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην παραχώρησιν αὐτὴν τὴν ἔκπτωσιν. Οὗτος δὲ, ἀφοῦ ἐπὶ χρόνον ἀντέστη, συγκατένευσεν τέλος εἰς τοῦτο. Εἰδότες δὲ ἡμεῖς ὅτι εἰς τὴν Πρυτανεῖαν οὐδεμία ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Κ. Βίλμπεργ' ἔκπτωσις, ἐσπεύσαμεν νὰ γνωστοποιήσωμεν αὐτῇ ἐγγράφως τὴν γενομένην ἡμῖν ἔκπτωσιν ὑπ' ἐκείνου. Καὶ ἐπειδὴ ἐνομίσαμεν ὅτι πιεζόμενος ἡδύνατο νὰ παραχωρήσῃ καὶ ἔκπτωσιν ἀνωτέραν 15 - 20 0/0, ἐπεμείναμεν καὶ εἰς τοῦτο. Ἀλλ' ὁ Κ. Βίλμπεργ' ἔμεινεν ἀνένδοτος. Τότε ἀπεστείλαμεν ὁμοίας ἐπιστολάς πρὸς τρεῖς βιβλιοπώλας τῶν Παρισίων Masson, G. Baillière, E. Baillière et fils, ζητοῦντες ὅσον οἶόν τε συμφορωτέρας τιμὰς καὶ ἀπ' εὐθείας ἀνταπόκρισιν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης, ὅπερ ἀνεκοινώσαμεν εἰς τὸν τότε Πρύτανην Κ. Δαμαλᾶν καὶ εἰς τοὺς κοσμητόρας τῶν Σχολῶν, δὲν ἦτον εὐάρεστον, τῇ εἰσηγήσει τοῦ τότε κοσμητόρος τῆς Νομικῆς Σχολῆς Κ. Κοκκίνου, νομίζοντος ὅτι δι' ἀπ' εὐθείας ἀνταπόκρισεως πρὸς τοὺς ἐν Παρισίοις Ἑλληνας ἐμπόρους ΚΚ. Σκληριανιώτην καὶ Μαλανδρῖνον ἡδύνατο νὰ προμηθεύωνται ἢτε Πρυτανεῖα καὶ ἡ Ἐφορεία βιβλία εὐωτότερον ἢ διὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ', ἐγράψαμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ τότε Πρυτά-

νεως Κ. Δαμαλά τῇ 29 Μαρτίου 1879 ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κυρίους τούτους, δι' ἧς μετὰ πολλῶν παρακλήσεων καὶ ἐπικαλούμενοι τὴν ἀφιλοκερδῆ ἀφιλοπατρίαν των ἐζητοῦμεν ἀπ' εὐθείας ἀνταπόκρισιν χάριν ὠφελείας τῆς τε Ἑθν. Βιβλιοθήκης καὶ τῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ δὲ πρύτανις Κ. Δαμαλάς ἐμελλε νὰ γράψῃ ὁμοίαν ἰδίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Λειψία Γενικ. Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος Κ. Ναούμ. διὰ τὸν ἐκεῖ μέγαν βιβλιοπώλην Κ. Brockhaus (1). Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡμῶν καὶ τοῦ Κ. Πρυτάνεως ἀπήντησαν οἱ ΚΚ. Σκληθανιώτης καὶ Μαλανδρίνος διὰ τῆς ἀπὸ 9 Μαΐου 1879 ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ ὠρίζον τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἡδύνατο ν' ἀναδεχθῶσι τὴν προμήθειαν βιβλίων. Αὐτὴν δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐσπεύσαμεν ν' ἀνακοινώσωμεν εἰς συμβούλιον ἐκ τοῦ τοῦ Πρυτάνεως Κ. Δαμαλά καὶ τῶν κοσμητόρων Κ. Κοκκίνου, τῆς Νομικῆς, Κ. Φιντικλέους, τῆς Φιλοσοφικῆς, καὶ, νομίζομεν, τοῦ Κ. Διομήδους Κυριακοῦ, τῆς Θεολογικῆς, τοῦ τῆς Ἱατρικῆς Κ. Παύλου Ἰωάννου κωλυομένου. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ σπουδαίαν σκέψιν ἐκρίθη ἐν τῷ συμβουλίῳ ἐκείνῳ ὅτι οἱ ὑποβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ΚΚ. Σκληθανιώτου καὶ Μαλανδρίνου ὅροι δὲν ἦσαν συμφέροντες, παρεκλήθη ἡ ἐφορεία, ὅπως διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ ἐκπτῶσιν 15 9/10 διὰ τὰ ἀγοραζόμενα ὑπὸ τε τῆς Ἑθνικῆς καὶ τῆς Πανεπιστη-

(1) Τὸ σχέδιον τῆς πρὸς τοὺς ΚΚ. Σκληθανιώτην καὶ Μαλανδρίνον ἐπιστολῆς ἡμῶν καὶ τοῦ Πρυτάνεως Κ. Δαμαλά, ὑφ' ἡμῶν ἰδιοχείρως γεγραμμένον, καθὼς καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Δαμαλά ὑπῆρχον ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ πρώην ἐφόρου καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐφορεῖαν καὶ ὅπως αὐτὸς ἐνεργεῖς τοιαύτας, ἐπιζημιωτάτας τῷ Κ. Βίλμπεργ, οὐδαμῶς ἐνόμισεν ἐκυτὸν ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του ὑπόχρεον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει.

μιακῆς βιβλιοθήκης βιβλία. Εἰς τὴν προφορικὴν δ' ἐρώτησιν ἡμῶν περὶ τούτου, καθὼς καὶ εἰς πρόσθετον ἐρώτησιν περὶ ὑπολογισμοῦ τοῦ φράγκου εἰς δραχμὰς, ὁ Κ. Βίλμπεργ ἀπήντησε κατ' ἀρχὰς μὲν προφορικῶς, ὀρίζων τοὺς ὅρους καθ' οὓς ἡδύνατο νὰ παραχωρήσῃ ἐκπτῶσιν 15 9/10, ἔπειτα δὲ τῇ αἰτήσῃ ἡμῶν δι' ἐπιστολῆς, ἧς τὸ γερμανικὸν κείμενον μετὰ τῆς μεταφράσεως αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν καὶ σχεδίων κατεθέκαμεν παρὰ τῇ ἀνακρίσει. Ταῦτα ἡμεῖς ἀνεκοινώσαμεν τῇ Πρυτανείᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Μαΐου 1879 ἐγγράφου τῆς Ἐφορείας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὅροι τοῦ Κ. Βίλμπεργ δὲν ἐθεωρήθησαν δυνατοὶ καὶ συμφέροντες, διὰ τοῦτο δὲν ἐπετεύχθη τότε ἡ μεταξὺ τοῦ Κ. Βίλμπεργ τῆς Πρυτανείας καὶ τῆς ἐφορείας συμφωνία. Ἐκτοτε ἡμεῖς δὲν ἐπαυσάμεθα κινοῦντες τὸ ζήτημα καὶ ἐπὶ τοῦ πρυτάνεως Κ. Δαμαλά καὶ ἐπὶ τοῦ πρυτάνεως Κ. Ἀρεταίου, ὅπως ὅσον οἶόν τε συμφωρωτέρα τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐπὶ τῇ μείζονι δυνατῇ ἐκπτώσει ἐπιτευχθῇ συμφωνία περὶ ἀγορᾶς βιβλίων, κοινῇ διὰ τε τὴν Πρυτανείαν καὶ τὴν ἐφορείαν. Τέλος δὲ μετὰ πολλὰς περὶ τοῦ πράγματος συζητήσεις ἐπετεύχθη ἡ μετὰ ἐκπτώσεως 10 9/10 συμφωνία τῆς Πρυτανείας μετὰ τοῦ βιβλιοπώλου Κ. Βίλμπεργ, ἧς δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα οἱ πρῶτοι εἰσηγηταί, ἀλλ' ἥτις ἐγένετο περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου, ἥτοι ἐν αὐτῷ μηνί μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἡμῶν, ἐνῶ ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ προκάτοχος ἡμῶν ψευδῶς καὶ δολίως ζητεῖ νὰ δείξῃ αὐτὴν ὡς ὑπάρξασαν ἐπὶ τῆς ἐφορείας ἡμῶν, ἵνα παραστήσῃ τὰς τιμὰς τῆς ἐφορείας ἀνωτέρας τῶν τῆς Πρυτανείας.

Ἐκ τούτων δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς εὐσυνειδησίας αὐτοῦ, ὅστις ἐνῶ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἔγραφε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 37 καὶ ὑπὸ χρονολογίαν 20 Ἰουλίου 1880 ἐγγράφου του ὅτι

ἡ τιμὴ τῶν τινῶν μόνον εἶχε σημειωθῇ ἱκανῶς κατωτέρα ἐν τῇ καταστάσει πληρωμῆς, ἐν τῷ φυλλαδίῳ του λέγει γενικῶς ὅτι «ἀνεβιδάζοντο αἱ τιμαὶ κατὰ 25 % ἄνω τῶν συνήθων», ὑπαινισσόμενος συμφωνίαν τινὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Κ. Βίλμπεργ (1).

Δικαίως ἄρα δύναται τις ἐνταῦθα ν' ἀναφωνήσῃ τὸ τοῦ κωμικοῦ «ὡς ἤδη οὗτος κακίας καὶ συκοφαντίας πνεῖ (2)».

Καὶ πᾶς τις μὲν κρίνεται ἂν ἡμεῖς ἢ οἷός τῃ ποτε ἔφορος Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης ἤθελεν εἰς τοσοῦτον κατέλθαι ἐξευτελισμοῦ, ὥστε νὰ προβαίνει εἰς συμφωνίας μετὰ ξένου βιβλιοπώλου, ὅπως ὠφελήθῃ 50 ἢ 100 ἢ τὸ πολὺ 200 κατ' ἔτος δραχμῶν· ἐάν δὲ ἡμεῖς, οἱ εἰς ἐργασίας ξυλουργικὰς ἢ βιβλιοδετικὰς ἢ εἰς ἀγορὰς ὑλικοῦ συμπεφωνημένους ὑπὸ τοῦ

(1) Ἐν ἐπιστολῇ του δὲ ἐπιγεγραμμένῃ τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1880 ὁ προκατόχος ἡμῶν, ἀπκντῶν εἰς τὸν Κ. Βίλμπεργ, δημოსιεύσαντα τότε ἀντίρρουν τῆς συκοφαντίας του, ἐκείνης, ἔλεγεν ὅτι τοιοῦτο λάθος συνέβαινε καὶ κατὰ τὰ παρελθόντα δύο ἔτη, καθότι εἰς χεῖρας αὐτοῦ εἶχε λογαριασμὸν τοῦ αὐτοῦ Κ. Βίλμπεργ, ἐν ᾧ αἱ στερεότυποι ἐκδόσεις τοῦ Michel Lévy σημειοῦνται πρὸς δρ. 4,80 δι' ἑκάστον τόμον καὶ τὰ τομίδια τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Germer Baillière πρὸς δρ. 3,25. Ὁ ἀναγινώσκων ταῦτα θὰ νομίσῃ ἴσως ὅτι πρόκειται περὶ δεκάδων βιβλίων τουλάχιστον, ἐνῶ τὰ σημειούμενα ἐν τῷ λογαριασμῷ ἐκείνῳ ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Lévy καὶ τοῦ Baillière εἶναι μόνον τρία, καὶ ταῦτα ἡγορήσθησαν κατὰ τὰς συνήθεις τιμὰς, ὡς δύναται ν' ἀποδειχθῇ καὶ δι' ἄλλων λογαριασμῶν τοῦ Κ. Βίλμπεργ καὶ διὰ μαρτυριῶν ἀξιοτίμων προσώπων, ἀγορασάντων ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τιμαῖς· καὶ εἰς αὐτάς δὲ τὰς τιμὰς ἐγένετο ὑφ' ἡμῶν ἡ ἐκπτώσις τῶν 10 %.

(2) Ἀριστοφ. Ἰππ. 435.

ἡμετέρου προκατόχου ποιήσαντες ἐλάττωσιν 15 καὶ 20 καὶ 30 % ἐπὶ τῆς ἀρχικῶς συμφωνηθείσης τιμῆς, ἠθέλομεν ποιῆσαι ὑπαινιγμούς κατὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, ὡς ἔπραξεν αὐτὸς καθ' ἡμῶν, δὲν θὰ ἐδικαιοῦτο ἐκεῖνος νὰ ἀποκαλέσῃ ἡμᾶς ἀσυνειδήτους συκοφάντας;

Νομίζομεν ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταδεικνύεται ἀρκούντως, ἂν ἡμεῖς ἐφροντίσαμεν περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Οἱ πρυτάνεις δὲ Κ. Κ. Δαμαλᾶς καὶ Ἀρεταῖος καθὼς καὶ οἱ τότε κοσμητορες καὶ οἱ γραμματεῖς Κ. Κ. Ζωγράφος καὶ Ἰατροῖδης εἰσὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ ἀριστοὶ περὶ τούτου μάρτυρες (1).

Κατανυκτικώτατος δὲ εἶναι ὁ ἐπίλογος μάλιστα τοῦ φυλλαδίου του καὶ λίαν τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ

(1) Πᾶσιν τῶν κακῶν βδελυρωτέρη πηχά τε τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων ἐθεωρήθη ἡ συκοφαντία.

Χαλεπώτατον θηρίον ἀπάντων οἱ ἀρχαῖοι ἀπεικάζουν τὸν συκοφάντην· ὁ Πλάτων (Πολιτ.) τὸ συκοφαντεῖν νομίζει ἴσον καὶ τὸ κακουργεῖν, ὁ δὲ Πλούταρχος (περὶ φθόνου) τοὺς συκοφαντοῦντας ἀποκαλεῖ εἰς ἔσχατον κακίας ἐλληλακότας· ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Λυσίας, τὰ δύο ἐκείνα τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ εὐγλωττίᾳ καὶ ἀρετῇ σεμνώματτα, ὡς καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, ἐν παντὶ σχεδὸν αὐτῶν λόγῳ στηλιτεύουσι τοὺς συκοφάντας, ὁ δὲ Ἰσοκράτης (πρὸς Νικοκλ.) ταῖς αὐταῖς παροτρύνει κολάζειν ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἷς περ ἂν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας. Ὁ Μένανδρος τὴν συκοφαντίαν ἀποκαλεῖ μάλιστα τοῦ κόσμου τὴν μεγίστην, ἀνδρῶν καὶ πόλεων μεγάλων ὀλέτειραν.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥωμαϊκῇ πολιτείᾳ ὁ νόμος Remucia θεσπισθεὶς τῷ 149 π. χ. διέταττε στιγματισμὸν τῶν συκοφαντῶν διὰ τοῦ γράμματος Κ· ὁ νόμος δὲ οὗτος ἐτηρήθη μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Ἡ δὲ ἐκκλησία ἀνέβηκε τὴν μετὰδοσιν τῶν

ένδεικτικός. Νομίζει τις ὅτι ἀκούει τὸν περίφημον ψαλμὸν τοῦ Δαυὶδ «ἐλέησόν με ὁ Θεός». Ἐν αὐτῷ ἡ σφαγίασις τῆς Βιβλιοθήκης συνάπτεται μὲ τὴν σφαγίαν τοῦ ἐφόρου καὶ ὁ περὶ καταστροφῆς αὐτῆς θρήνος καλύπτεται ὑπὸ τοῦ θρήνου διὰ τὸν θάνατον ἐκείνου. Ἡ πολιτικὴ καταστρέφει τὴν Βιβλιοθήκην, ἀνακράζει. Ἀφήσατε ἡσυχον τὸν δυστυχεῖ ἐφορον. Πρὸς τί ἡ ὁμοφροσύνη μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ ἐφόρου; Καὶ

ἀγίων μυστηρίων εἰς τοὺς συκοφάντας, ὡς εἰς τοὺς φονεῖς, μέχρι θανάτου.

Ὅμοιοι δὲ καὶ οἱ νεώτεροι εἶπον περὶ τῆς συκοφαντίας. Ὁ Βολταῖρος καὶ ποιῶν καὶ γράφων ἐξηκόντιζε τῆς ἀγανακτήσεως αὐτοῦ τοὺς μύθους κατὰ τῶν συκοφαντῶν καὶ λιβελλογράφων (1). Ὁ Διδερότος εἶπεν ὅτι τῆς συκοφαντίας τὰ βέλη εἶναι φονικώτερά τοῦ ἐγχειριδίου τῶν δολοφόνων. Ὁ μέγας Σκίζπηρ ὅτι καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτὴ δὲν διαφεύγει τὰ βέλη τῆς συκοφαντίας. Ὁ Byron ὅτι οἱ τύραννοι καὶ οἱ συκοφάνται εἶναι οἱ μέγιστοι τῶν ἐχθρῶν τῆς δικαιοσύνης. Ὁ Ségyr ὅτι ἡ διαβολὴ εἶναι τὸ ὄπλον τῶν φθονερῶν. Ὁ δὲ Boitard ὅτι εἶναι κακούργημα βδελυρώτατον.

Τοιαῦτα περὶ συκοφαντίας ἐδόξαζον μεγάλοι ἄνδρες καὶ μεγάλοι πολιτεῖς, καὶ οὕτως ἐθέσπιζον αὐτὴν κολαστέαν. Ἐὰν δ' ἐνίοτε αὕτη, ὑπούλως καὶ ἀνάνδρως κρυπτομένη, κρυπτοῦται, ὡς οἱ δολοφόναι, νὰ διαφεύγῃ τὴν ποινικὴν τιμωρίαν, ὁ δημόσιος ἔλεγχος καὶ ἡ ὑπὸ τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἐκφερομένη καταδίκη αὐτῆς καὶ στηλίτευσις ἀποτελοῦσιν ἄλλην πολλῶν φοβερωτέρων ἔως καὶ διακρεστέραν τιμωρίαν.

(1) Mais ne pardonnons pas à ces folliculaires de libelles affreux auteurs téméraires qui ne pouvant apprendre un honnête métier s'occupent jour par jour à salir du papier (Volt.).

ἐὰν αὐτὸς ἀκόμη ἀνῆλθε διὰ τῆς πολιτικῆς σατυρογραφίας, καὶ ἐὰν ἐξύβρισε ἢ ἐσυκοφάντησε κυβερνήσιν τινα, παρέστησεν αὐτὴν ἀθλίαν περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν καὶ τοῦ ἔθνους προδότιδα, διατὶ ἄρα γε νὰ θυσιάσῃ ὑπ' αὐτῆς; Ἀφοῦ μάλιστα αὐτὸς κλίνει τὸ γόνυ ἐνώπιον τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης, ἀφοῦ κηρύττει, ὅπως τὴν ἐξιλεώσῃ, ὅτι ἔσωσε διὰ Κατωनीου χαρακτῆρος ὑπάλληλον ἀνήκοντα εἰς τὸ κόμμα τῆς, ἀφοῦ ὑψοῖ ἱκέτιδας τὰς χεῖρας, ἀφοῦ δὲν διστάζει καὶ τὴν ἰδίαν ἀξιοπρέπειαν νὰ θυσιάσῃ χάριν τῆς μεγάλης αὐτοῦ πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην στοργῆς, δὲν πρέπει νὰ συγχωρηθῇ, δὲν εἶναι ἄξιος ἐλέου; Καὶ μετὰ πόσης εὐγλωττίας λέγονται πάντα ταῦτα; Σοφὸς τις γάλλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ Vauvenargues, νομίζομεν, λέγει «ὅτι ἡ ἀληθὴς εὐγλωττία προέρχεται ἐκ τῆς καρδίας» ἀλλ' ὁ ἀναγινώσκων τὸν ἐπίλογον τοῦ φυλλαδίου τοῦ ἡμετέρου προκατόχου ἀναγνωρίζει ὅτι αὕτη προέρχεται ἰδίως ἐκ τοῦ χωρίου ἐκείνου τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ᾧ ἐδρεύει τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυνηρησίας. Καὶ πολλὰ μὲν καὶ καλὰ ἀναγράφει οὗτος ὡς προσόντα ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, παρέλειψεν ὅμως καὶ ἄλλα οὐχ ἥττον σπουδαῖα ἐκείνων. Ταῦτα δὲ εἶναι: νὰ ὀρκίζεται ἐπὶ βιβλίου ὅπερ ἐχλεύασε καὶ ἀπεκάλεσε μῦθον (1), νὰ λαμβάνῃ τὴν ἐφορείαν ὡς θέσιν τιμητικὴν, ἀδιαφορῶν ἂν δὲν δύναται νὰ συνεννοῇται μετὰ τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν πολυαριθμῶν καθ' ἐκάστην εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ καταστήματος προσερχομένων ξένων, ζητούντων πληροφορίας παρὰ τοῦ ἐφόρου, γινόμενος οὕτω μυρίων καὶ ἐνίοτε ἀστείων παρανοήσεων αἰτία, νὰ διέρχεται ὥρας ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἐργαζόμενος πρὸς συκοφάντησιν ἀντιπάλων καὶ προκατόχων, γράφων σατυρογραφίας ψευδολόγους ἢ ἀν-

(1) Ἴδε σελ. 183 Παπ. Ἰωάννης.

ταποκρίσεις εἰς ἐφημερίδας, νὰ ὁμιλῇ εἰς τοὺς πάντας περὶ διατηρήσεώς του, ὀχληρῶς ἐπὶ τέλους γενόμενος, νὰ κλείῃ αὐθαιρέτως τὴν Βιβλιοθήκην, ὅπως τὴν ἀναστατώσῃ, νὰ δανείζῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ βιβλία, νὰ δίδῃ καισαρικῶς ἀδείας εἰς ὑπαλλήλους, πλουτίζων σύναμα τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν δι' ὀρθογραφικῶν νεωτερισμῶν λίαν ἀξίων περιεργείας (1). Τὰ σπουδαῖα ταῦτα προσόντα ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ πα-

(1) Ἐπειδὴ ἐγράφη ὅτι εὑρέθη δελτίον γραφέν ποτε ὑπὸ ὑπαλλήλου, ἐν ᾧ δασύνεται ὁ Αἰσχύλος, καλὸν νομίζομεν ν' ἀναγράψωμεν γραμμатικά τινα ἔργα ἐφόρου, ἐνώπιον τῶν ὑποίων ὠχρίξ ἢ δόξῃ τῆς δασείας ἐκείνης. Ταῦτα δὲ εἶναι ἡ λέξις ἐκκρεμμῆ, ἰδιοχείρως ἐπὶ θήκης τοῦ γραφείου του γραφεῖσα καὶ μένουσα ἔτι ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐπὶ σχεδίων ἐπιστήμων ἐγγράφων «Κύριε Πρύτανι» δις οὕτω γραφόμενον, «ἀπωλεσθεῖς» «συσσωρευθεῖσα». Ἐπὶ δὲ ἐντύπων ἐπιλείπει ἡμᾶς ὁ χρόνος ἀριθμοῦντας· οὕτως ἐν τῇ ἐκθέσει μόνῃ ἐνὸς ἐφόρου εὑρίσκομεν τυχαίως ῥίψαντες τὸ βλέμμα «ἐμυήθησαν εἰς» «βδελυροτέρα» «κλασικότης» «ὀμώσωμεν» (δις οὕτω γραφόμενον) «διαχείρησις» «ἀπωολότα» (δις ὡσχύτως) καὶ ἄλλα. Ἐὰν δὲ ὁ μακαρίτης διδάσκαλος Λεόντιος ἔζη, πόσας ἄρα γε ἀγκινάρας ἤθελε τεχνηέντως ζωγραφῆσαι ἐπὶ τῶν λέξεων αὐτῶν! Συμφωνοῦμεν δὲ πληρέστατα πρὸς τὸν προκάτοχον ἡμῶν, λέγοντα ὅτι ἐλαχίστη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ὑπαλλήλων τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης καὶ ἐφόρου· ἡμεῖς μάλιστα λέγομεν ὅτι ἐνίοτε κατὰ τὴν γνῶσιν τῆς γλώσσης ὑπερτεροῦσιν οἱ ὑπάλληλοι, καὶ οἱ κατώτεροι αὐτοί, καὶ δικαίως δύνανται νὰ μειδιῶσι μὲν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου γραφόμενα.

Ἀλλὰ ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅποσον δίκαιον εἶχεν ὁ Βολταῖρος λέγων «πολλῶν εἰδῶν ὑπάρχουσιν ἀμάθειαι, ἀλλ' ἡ χείρων ἀπικτών εἶναι ἡ ἀμάθεια ἐπικριτῶν».

ρέλειπε τοῦ φυλλαδίου ὁ ἐκδότης νὰ ἀναγράψῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἐρχόμεθα ἡμεῖς εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου του. Ἀληθῶς δὲ δικαιοῦται νὰ ψέγῃ τοὺς πολιτικούς τῆς Ἑλλάδος ὡς καταστήσαντας τὴν Βιβλιοθήκην «ξενῶνα εὐνοουμένων ἀναπήρων»· διότι τοῦτο γινώσκει αὐτὸς κάλλιστα, ὁ δὲ διορίσας αὐτὸν πολιτικὸς ἐξαιρεῖται βεβαίως τῆς κατηγορίας ἐκείνης, ἐπειδὴ καὶ ἂν εἶχεν κρίνει ὅτι ἦτον ἄχρηστος εἰς πᾶσαν ἄλλην ὑπηρεσίαν, ἔκρινεν ὅμως ὅτι ἐπὶ τὴν Βιβλιοθήκην ἔπρεπε νὰ πέσῃ ἡ μοῖρα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ξενῶν ἢ μᾶλλον ὡς πρυτανεῶν αὐτοῦ. Καὶ τερπνὸν μὲν εἶναι νὰ νομίζῃ τις ἑαυτὸν ἀετὸν, ἐνῶ πρὸς ἄλλο κακόφωνον πτηνὸν ἔχει μόνον κοινὰς ιδιότη-
τας (1), νὰ φρονῇ τις μεγάλη περὶ ἑαυτοῦ καὶ ἐν τῇ φαντασιο-
πληξίᾳ ταύτῃ νὰ προβάλλῃ ὡς ἄλλος τις Ῥενὰν ἢ Σχλαῖερ-
μάχερ ἀξιώσεις ἐπὶ τὴν ἐφορείαν τῆς Βιβλιοθήκης ὡς ἐπὶ θέ-
σιν τιμητικὴν, καὶ γέλωτα τοῖς πολλοῖς νὰ ὀφλισκάνῃ, ἐνῶ διὰ μυθιστορικοῦ κέντρωνος ἢ δι' ἄλλων ἔργων του διέπρεψε μόνον ὡς πιστὸς μεταφραστὴς ξένων συγγραφέων, ὡς ὕβρι-
στὴς σατυρογράφος ἢ ὡς ἄκριτος κριτικὸς. Καταστάσεις τοι-
αῦται εὐλόγως κινοῦσι τὴν συμπάθειαν, διότι ἐνῶ ἔχουσι πολὺ τὸ τερπνόν, δὲν εἶναι ὅμως κατὰ φύσιν. Ἀλλὰ μόνον ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν οἱ νομίζοντες ὅτι πρέπει διὰ παντὸς μέσου νὰ θεραπεύουσιν αὐτὰς καὶ μὴ σκεπτόμενοι ὅτι οὕτως ἔτι μᾶλλον τὰς δεινοῦσιν.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι οὐ μόνον, ὅτε ἐφορος ὢν ὁ συντάκτης τοῦ φυλλαδίου ἔγραφε «κατὰ τῆς ἐκ τῶν διακυμάνσεων τῆς βουλευτικῆς πλειοψηφίας (ἢς ἄλλως τε αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος καὶ ἀγλαὸς καρπὸς) ἐξαρτήσεως τοῦ ἐφόρου» ἐπρέ-

(1) Τὸ πτηνὸν ἐκεῖνο, ὅπως οἱ λογοκλόποι, τρέφεται ἐξ ἀποθνήσκοντων.

σθευεν αὐτά, ἀλλ' ὅτι καὶ σήμερον τὰ πρεσβεύει· διότι προκειμένου περὶ ἀνθρώπου ἀρχῶν, οἷος ὁ πρῶν ἔφορος, οὐδεὶς δύναται οὐδὲ κἂν νὰ ὑπονοήσῃ ὅτι ταῦτα ἔγραφε χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος καὶ τῆς διατηρήσεώς του. Λυπηρὸν εἶναι μόνον ὅτι ἔφορος τοιοῦτος δὲν ἐπείσθη ἐκ τῶν παρακλήσεων τοῦ Κ. Κουμουνδούρου (μεθ' οὗ μάλιστα ἐκήρυττεν ὅτι συνδέεται διὰ κηδεστίας) νὰ μείνῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀλλ' ἐπέμεινε παραδόξως ζητῶν ν' ἀπολυθῇ.

Ποιούμενοι δὲ καὶ ἄκοντες λόγον περὶ τῆς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμετέρας ἐργασίας, ἀναγκάζομεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὀριστικοῦ κανονισμοῦ καὶ τῆς ἀποδόσεως εἰς τὸν ἀρχικὸν ὅρον τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν, ἐκτὸς τῆς διὰ τοῦ Κ. Δέφνερ ἀρξαμένης ἀναθεωρήσεως τοῦ καταλόγου, ἥτις ἀπὸ ἐτῶν εἶχεν ἀμεληθῇ, καὶ τῆς περὶ τούτου μερίμνης, καὶ τῆς εἰσαχθείσης πολλαπλῆς σφραγίσεως τῶν βιβλίων, ἐκτὸς τῆς σφραγίσεως τῶν εἰκονογραφημάτων πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς κλοπῆς πληρεστέραν, τῆς αὐστηρᾶς καταδιώξεως τῶν ὀφειλετῶν βιβλίων καὶ τυπογράφων, μέχρι τῆς ἐπιβολῆς προστίμων (1), ἐκτὸς προτάσεων πρὸς μετερρυθμι-

(1) Ἐν τοῖς ἀριθ. 54 καὶ 60 τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ ἔτους 1879 σεσημειώνονται τὰ ἐπιβληθέντα πρόστιμα εἰς 8 τυπογράφους τῶν Ἀθηνῶν, ὧν οἱ τρεῖς ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων, διὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς νομίμου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καταθέσεως δύο ἀντιτύπων ἐκάστου τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκτυπούμενων συγγραμμάτων. Καὶ τὸ δεύτερον δὲ ἀναλαμβάνοντες τὰ τῆς ἐφορείας, ἐπεβόλομεν εἰς τρεῖς ἐξ αὐτῶν πρόστιμα σπουδαῖα, δι' ὧν καὶ αὐτοὺς καὶ

σιν τῶν περὶ δανεισμοῦ νενομισμένων καὶ πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν πολλαπλῶν ἐν τε τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ δούλῃ Ἑλλάδι εἰς φωτισμὸν τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας ἐγένοντο ἔργα. Διότι καὶ τὰ τοῦ γραφείου τοῦ ἐφόρου ἐπὶ τὸ εὐπρεπέστερον διερρυθμίσθησαν καὶ πλείων τάξεις καὶ ἀκρίβεια εἰσῆχθη ἐπὶ τῆς ἐφορείας ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βιβλιοθήκης ἐν γένει, δραστηριὰ δὲ καὶ ἀποτελεσματικῇ ἐγένετο ἐνέργεια περὶ ἐκπτώσεως τῶν τιμῶν τῶν ἀγοραζομένων βιβλίων, ἀπολήξασα εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν συμφορωτάτην μεταξὺ τῆς Πρυτανείας καὶ τοῦ Κ. Βίλμπεργ, συμφωνίαν, καὶ δωρεὰ χιλιάδων βιβλίων προεκλήθησαν (ὡς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ἄλλως τε αὐτὸς ὁ διευθυντὴς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Κ. Ποστολάκας), καθὼς καὶ δωρεὰ ἐγκρίτων ἐφημερίδων ἑλληνικῶν τε καὶ ξένων (1), καὶ περὶ κτήσεως νεωτέρων συγγραμμάτων πολιτικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν μεγάλη ὑπῆρχε, ὡς γνωστόν, σπάνις, ἐλήφθη πρόνοια (2), καὶ διὰ βιβλίου διπλοτύπων ἐκανονίσθη-

τοὺς συνκδέλους τῶν κατεστήσαμεν τεκτικωτέρους περὶ τὴν κατάθεσιν τῶν δύο ἀντιτύπων. Ὁ δὲ ἡμέτερος προκάτοχος ἐνόμιζε καλὸν νὰ ἀφίνηται περὶ τούτου εἰς τὴν καλὴν τῶν τυπογράφων θέλησιν.

(1) Αἱ ἐφημερίδες αὗται εἶναι ἡ *Κλειὸ* καὶ ἡ *Ἡμέρα* τῆς Τεργέστης, ὁ *Νεολόγος* καὶ ὁ *Levant Herald* Κωνσταντινουπόλεως.

(2) Σὺν τούτοις περὶ κτήσεως πολλῶν ἄλλων φιλολογικῶν καὶ θεολογικῶν συγγραμμάτων τοῦ πολυτόμου βιβλιογραφικοῦ βιβλίου τοῦ Lorenz, ἀπαραίτητου εἰς πᾶσαν μεγάλην Βιβλιοθήκην, ὡς καὶ περὶ κτήσεως ἢ συμπληρώσεως τῶν συγγραμμάτων τῶν Rabelais, Malebranche, Malherbe, Aug. Comte, Littré, Fr. Arago, Edgar Quinet, Michelet, Macaulay, Freeman, St.

σαν ασφαλέστερον ἅμα καὶ ἀκριθέστερον τὰ τῆς καταγραφῆς τῶν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην κατατιθεμένων κατὰ τὸν νόμον ἐγχωρίων βιβλίων, καὶ τὰ τοῦ ἀρχείου μεθοδικῶς καὶ εὐπρεπῶς διερρυθμίσθησαν, καὶ πλείω ἢ δισχίλια τῶν τῆς ἀποθήκης βιβλίων ἐξελεγχθέντα κατετάχθησαν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, καὶ νέα διπλογραφικὴ μέθοδος εἰσῆχθη εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν δανειζομένων βιβλίων πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῶν εὐκολωτέραν, δεόντως δ' ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ τῆς δηλώσεως τῆς τῶν δωρουμένων βιβλίων παραλήψεως, καὶ περὶ ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης ἐγένετο μετὰ ζήλου ἐγγράφως τε καὶ προφορικῶς ἀποτελεσματικὴ ἐνέργεια. Τούτου δὲ μάρτυρες εἰσὶν ὅ,τε ὑπουργὸς Κ. Αὐγερινὸς καὶ ὁ τότε πρύτανις Κ. Δαμαλᾶς καὶ ὁ γενικὸς γραμματεὺς Κ. Μάμουκας καὶ ὁ τμηματάρχης Κ. Πανταζῆς· εἶχε συνταχθῇ μάλιστα καὶ κατάλογος τῆς τοῦ μεγάρου ἐπιτροπείας ἐξ ἐγκρίτων ἀνδρῶν καὶ τοῦ ἐφόρου ἀποτελουμένης καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργοῦ προεδρευομένης, τὸ δὲ ἔργον ἀνεβλήθη μόνον ἕνεκα τῶν ἐπελθουσῶν πολιτικῶν περιστάσεων (1). Ἐπὶ τῆς ἡμε-

Mare Girardin, Taine, Buchon, Boeckh, Lamennais, Victor Hugo, Jules Janin, St. Beuve, Theoph. Gautier, Alfred de Vigny, Alfred de Musset, Méry, Alex. Dumas Fils, Alphonse Carr, Prosper Mérimée, ὧν ἡ ἑλλειψίς ἢ ἡ ἀτέλεια ἦσαν ἐπικισθηταὶ ἐν τῇ Ἐθν. Βιβλιοθήκῃ.

(1) Τῶν περὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐνεργειῶν ἡμῶν καὶ τοῦ πρυτάνεως Κ. Δαμαλᾶ, (αἵτινες ὑπῆρξαν ἀφετηρία τῆς περὶ παρὰχωρήσεως τοῦ παρὰ-πλεύρου τῷ Πανεπιστημίῳ γηπέδου πρὸς ἀνέγερσιν μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης ἀποφάσεως τῆς Συγκλήτου) ἐμνημόνευσε πᾶν εὐφρόνως ἐν τῇ ἐφετεινῇ λογοδοσίᾳ του ὁ πρύτανις Κ. Ἀρεταῖος.

τέρας δ' ἐφορείας πρῶτον ἤδη ἐδημιουργήθη βιβλίον καταγραφῆς ἀποζημιώσεων καὶ προστίμων ὀφειλετῶν βιβλίων.

Διὰ τὰ ἔργα δ' ἐκεῖνα καὶ ὑπὸ πρυτάνεων δημοσίᾳ ἐπηγήμεν καὶ ἐπανελημμένων ἐκφράσεων εὐαρεστήσεων ὑπουργῶν ἐτύχομεν. Ἀλλὰ διὰ ταῦτα οὐδεμία ἐννοοῦμεν ὅτι ὀφείλεται ἡμῖν χάρις. Ἀπλῶς καὶ μόνον ἐπράξαμεν τὸ ἡμέτερον καθήκον.

Ποῖα δὲ τὰ ἔργα τοῦ ἡμετέρου προκατόχου καὶ διαδόχου;

Πρῶτον εἶναι τὸ κλεινὸν ξεσκόνισμα καὶ ἡ μετακίνησις τῶν τμημάτων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐποιησάμεθα λόγον. Δεύτερον εἶναι ὁ αὐθαίρετος περιορισμὸς τοῦ δανεισμοῦ, ἂν μὴ ἡ κατάργησις αὐτοῦ, γινομένου ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν καὶ φόβων τοῦ ἐφόρου, σύστημα ἄδικον μὲν, ἐπιβλαβὲς δὲ ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ τῆς Βιβλιοθήκης. Τρίτον τὸ γενικὸν βιβλίον τῆς εἰσαγωγῆς. Περὶ πάντων τούτων τὴν προσήκουσαν ἐσχημάτισε βεβαίως ὁ ἀναγνώστης γνώμην. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ πέμπτον τῶν βιβλίων, ὅσα λέγει ταξινομηθέντα ὑφ' αὐτοῦ, ἐταξινομήθησαν πράγματι ἐπὶ τῆς ἐφορείας του, οὐδεμίαν δὲ ἔλαβε πρόνοιαν οὔτε περὶ ἐξελέγξεως τῆς ἀποθήκης, τὴν ὁποίαν τόσον λυπεῖται, οὔτε περὶ ἐξασφαλίσεως τοῦ καταστήματος ἀπὸ ἀληθοῦς διὰ ῥήξεως κλοπῆς (καίτοι εὗρηκε προηγουμένην περὶ τούτου ἡμῶν ἐνέργειαν πρὸς τε τὸ ὑπουργεῖον καὶ τὴν Πρυτανεῖαν), οὔτε περὶ συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ὡσαύτως θρηνεῖ, οὔτε περὶ ἀποδόσεως εἰς τὸ νομισματικὸν μουσεῖον τῶν Ζωσιμαίων νομισμάτων, οὔτε περὶ ἀνταλλαγῆς βιβλίων πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Βιβλιοθήκας καὶ ἐταιρίας, οὔτε περὶ ἄλλης τινος βελτιώσεως. Τὰ δ' ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ προτεινόμενα ἔλαβε σχεδὸν ἅπαντα ἐκ τῶν δύο ἡμετέρων ἐκθέσεων, ὡς κατεῖδεν ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀναγραφέντων ἐξ ἐκείνων χωρίων· οἷον τὸ

περί ἀναθεώρησεως τοῦ καταλόγου καὶ τυπώσεως αὐτοῦ, τὸ περί καταργήσεως τοῦ ἐπὶ ἐγγυήσει δανεισμοῦ καὶ καταθέσεως τοῦ ἀντιτίμου τῶν δανειζομένων βιβλίων. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν προδιδασμὸν τῆς θέσεως τοῦ α'. βιβλιοφύλακος εἰς βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου εὔρεν ἐν νομοσχεδίῳ παρεσκευασμένῳ ὑφ' ἡμῶν, οὗ τὸ σχέδιον εἶχεν ἀφεθῆ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἐφόρου. Ἐκ τούτων δὲ εὐλόγως δύναται τις νὰ συμπεράνη ὅτι ἡ πρωτοτυπία τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἐφόρου ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἔργων του ὡς συγγραφέως.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὡς κυβερνήτης· ὁποῖος δὲ ὡς ἀπλοῦς ἐρέτης δεικνύουσιν ὅσα δελτία ἔγραψεν αὐτὸς οὗτος, ἅτινα θέλουσι μείνει ὡς αἰώνιον τῆς δελτιογραφικῆς του ἱκανότητος μνημεῖον (1), ἐὰν μὴ σχολαστικός τις ἄγαν ἢ φθονερός ταξινομὸς θεωρήσῃ αὐτὰ ὅλως ἄχρηστα.

Ζητοῦμεν ὁμῶς συγγνώμην διότι μικροῦ δεῖν ἡδικοῦμεν τὸν ἄνδρα· ἔχει καὶ ἄλλα ἔργα ἄξια ὄντως νὰ ἐγγραφῶσιν ἐν ταῖς δελτοῖς τῆς ἀθανασίας.

Ταῦτα δὲ εἶναι 1) ἡ αὐθαίρετος κλεῖσις τῆς Βιβλιοθήκης ἐπὶ 50 ἡμέρας· 2) ἡ αὐθαίρετος χορήγησις 8 ἡμερῶν ἀδείας πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους, δι' ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ διορίσαντος αὐτὸν ὑπουργοῦ ἐγένοντο αὐτῷ προφορικῶς ἐπιτιμητικαὶ παρατηρήσεις· 3) ἡ αὐθαίρετος χορήγησις ἐνὸς μηνὸς ἀδείας πρὸς τὸν νομισματογνώμονα, δι' ἣν ἐπετιμήθη σχεδὸν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10,729 καὶ ἀπὸ 18 Νοεμβρίου ἐγγράφου· 4) ἡ αὐθαίρετος ἀπόδοσις ἀποδείξεων ἄνευ ἀποδόσεως

(1) Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν δελτίων αὐτῶν ἐκρίθη καλὸν νὰ περὶ κλειφθῇ ἡ σημείωσις τοῦ σχήματος τῶν βιβλίων, ὡς καὶ ἡ σημείωσις τῆς Βιβλιοθήκης εἰς ἣν ἀνήκουσιν τὰ βιβλία, νὰ μὴ ληφθῶσι δὲ ὑπ' ὄψει αἱ χαρὰς θεῖσαι γραμμαί.

βιβλίων, οἷα ἡ πρὸς τὸν Κ. Σποραίτην· 5) ἡ πρόσληψις δύο βοηθῶν εἰς οὓς ἤρμοζε τῷ ὄντι τὸ ὄνομα βοηθουμένων· διότι ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν, ξηράνας τινὰς ὑγρανθέντας τόμους κατὰ τὸ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἔγγραφον τοῦ ἐφόρου, καὶ δελτιογραφῆσας τινὰ βιβλία, ἔλαβε διὰ τοὺς κόπους του ἐκείνους τὴν πλουσιόπαροχον ἀμοιβὴν δραχ. 100· σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὰς ἡμετέρας πληροφορίας οὔτε τόμους ἐξήρανε οὔτε ἐδελτιογράφησεν, ἀλλ' ἐπὶ 1-2 ὥρας μένων ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἐτακτοποιεῖ μεταθέτων τὰ βιβλία· οἱ δὲ τόμοι ἐκεῖνοι, ὡς ἐπληροφορήθημεν, εἶχον ὑγρανθῇ, διότι ἐξ ἀμελείας εἶχον ἀφεθῆ ἡ θύρα καὶ τὰ παράθυρα τῆς ἀποθήκης ἀνεωγμένα· ὁ δὲ δεύτερος, ὃν ἡμεῖς εὔρομεν, ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ἐκάστην ἐφοῖτα εἰς τὴν ἀποθήκην, ἔλεγε δὲ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ὅτι «αὐτὸς δὲν ἤλθε διὰ νὰ ἐργάζεται, ἀλλὰ διὰ νὰ περᾷ ὁ καιρὸς» (1)· καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καλέσαντας ὡμολόγησεν ὅτι αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν ὑπηρεσίαν μόνον ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἐργάζεται μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ μεσημβρίαν, διότι αἱ ἀσχολίαι του δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι πλεοναργασίαν. Εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀνελογίσθημεν, ὅποσον δίκαιον εἶχεν ὁ ἡμέτερος προκάτοχος κατακρίνων τὴν ἐπέμβασιν τῆς πολιτικῆς εἰς τὰ τῆς Βιβλιοθήκης, καὶ γράφων ὅτι ἕκαστος ὑπουργὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ εἰς ἕνα ἔφορον «ἡ τρέφε βοηθουμένους ἢ ἄφες τὰ τέκνα σου ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης». Τὸ δὲ ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τέκνα καὶ οἱ μὴ φοβούμενοι νὰ ἀποθάνωσι τῆς πείνης εἶναι προθυμότεροι πολλὰκις νὰ τρέφωσι βοηθουμένους.

(1) Προσέλαβε δὲ ὁ πρῶτος ἔφορος τὸν βοηθούμενον ἐκεῖνον ἐνῷ διὰ τοῦ ἀπὸ 2 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφου του εἶχε δηλώσει πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ὅτι «ἡ ἐξοκολούθησις τῆς ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἐργασίας θέλει ἀνταπελθῇ εἰς ἕνα τῶν τακτικῶν βοηθῶν.»

Τοσαύτη δὲ ὑπῆρχε πρόνοια ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου προκατόχου περὶ τῆς ἀποθήκης καὶ τῶν χειρογράφων, ὥστε ἄφαντοι ἐγένοντο αἱ κλεῖδες αὐτῶν· ὅτε ἡμεῖς ἀνελάβομεν τὸ δεύτερον τὰ τῆς ἐφορείας, ἡγνοεῖτο παρὰ τίνι εὐρίσκοντο αὐταί, ἔπειτα δὲ κατεφάνη ὅτι αἱ τῶν χειρογράφων ἀπώλοντο, δι' ὃ ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ κατασκευάσωμεν νέα κλεῖθρα καὶ νέας κλεῖδας τῶν χειρογράφων. Τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐξ ἀδιαφορίας τοῦ ἐφόρου ἀπωλείας ταύτης ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ κρίνῃ. Ἄφαντον δὲ ἐγένετο καὶ τὸ βιβλίον τῆς βιβλιοδεσίας τὸ περιέχον τὰς ἀποδείξεις τῆς ὑπὸ τῶν βιβλιοδετῶν παραλήψεως βιβλίων πρὸς σύμπληξιν. Καὶ ἐὰν μὴ ἐβοήθει ἡμᾶς ἡ μνήμη, ἄγνωστος θὰ ἦτον ἡ τύχη ἑκατοντάδων βιβλίων, δοθέντων εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν, ἅτινα ἐπετύχομεν ν' ἀνεύρωμεν. Τὸ βιβλίον δ' αὐτὸ μετὰ τριῶν μηνῶν ἀγῶνας τυχαίως ἀνευρέθη. Ἐπὶ τῆς ἐφορείας δ' αὐτοῦ ἄφαντοι ἐγένοντο ὡσαύτως οἱ δύο ὀγκώδεις τόμοι τοῦ γαλλοελληνικοῦ λεξικοῦ Σχινᾶ καὶ Λεβαδέως.

Ἀφοῦ δὲ τοσούτους ἄθλους διεπράξατο, ἠθέλησε ν' ἀναπαυθῇ ἐπὶ τῶν δαφνῶν του, ὡς ὁ Ἀννίβας ἐν τῇ Καπύῃ, καὶ νὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς τὸ ἔργον· αὕτη δὲ ἦτον εἰκὼν γυναικὸς γυμνῆς καὶ λουομένης, ἣν εὐρὼν κεκρυμμένην ἐν παραθύστῳ καὶ κεκαλυμμένην, ὁ προκατόχος ἡμῶν ἐνόμισε καλὸν καὶ εὐπρεπὲς νὰ θέσῃ ἀπέναντι τοῦ γραφείου τοῦ ἐφόρου καὶ ἀπέναντι τῶν εἰκόνων τῶν αἰοιδίμων ἀγωνιστῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Βιβλιοθήκης Γεωργίου Γενναδίου καὶ Γεωργίου Κοζάκη Τυπάλδου, ἃς ἡμεῖς εὐρόντες παρερριμμένας ἀνηρτήσαμεν εὐλαβῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐφόρου

Διὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔργα ἡμεῖς προτείνομεν «δεδοχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῷ στεφάνῳ καὶ

ἀναγορεῦσαι Παναθηναίους τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ Διονυσίοις, τραγωδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, Πρυτάνεις, Ἀγωνοθέτας.»

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐκ ψευδολογίας ἀνθοδέσμη, ἣν ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἐν ἔτει 1880» προσήνεγκεν εἰς τὸ κοινὸν ὁ προκατόχος ἡμῶν· ἐὰν τὰ ἄνθη αὐτῆς ἦναι ἐξ ἐκείνων ὧν ἡ ὁσμὴ ἀπομακρύνει ἢ φαρμακεύει, οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἔκριναν ἤδη. Ὁ συνθέτης αὐτῆς, ἀφοῦ ἐπλασε μύθους καὶ ψεύδη, ἀφοῦ ἐσώρευσε ὕβρεις καὶ συκοφαντίας κατ' ἐπιφανῶν καὶ ἀφανῶν Ἑλλήνων, κατὰ καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν, κατὰ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, κατὰ προκατόχων καὶ διαδόχων, κατὰ ζώντων καὶ τεθνεώτων, κατ' ἐμφύχων καὶ ἀψύχων, κατέφυγεν εἰς τὸν γέλωτα, ὅπως ἀρτύσῃ τὸ ὕβρεολογίον του. Πειποτῶς εἰς ἰδίαν τινὰ *vis comica*, ἐφ' ἣ διακρίνεται, ἐνεδύθη θεατρικὴν στολὴν, προέβη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐκυβίστησε μέχρις ἐξαθρῶσεως τῶν μελῶν του, ἐμόρφασε μέχρι διαστροφῆς τῶν σιαγόνων του. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡμαρτε τῶν ἐλπίδων. Οἱ σαρκασμοὶ του οὐδένα μὲν ἐθανάτωσαν, ἐγέννησαν δὲ τοσαύτην ἀγανάκτησιν, ὥστε οἱ σπουδαῖοι τῶν θεατῶν ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον καὶ ἔβυσαν τὰ ὦτα· αἱ χειρονομίαι του ἐκίνησαν τὸν γέλωτα, ἀλλὰ δὲν κατέστησαν γελοῖον ἢ μόνον τὸν χειρονομοῦντα, ὡς συμβαίνει παρὰ τοῖς τοιούτοις, αἱ κυβιστήσεις αὐτοῦ καὶ οἱ μορφασμοὶ ἔνεκα τῆς ὑπερμέτρου διαστροφῆς τοῦ σώματος καὶ τοῦ προσώπου του παρήγαγον τὸν οἶκτον.

Ταῦτα ἐδέησε νὰ γράψωμεν πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ σκανδαλώδους βιβλίου τοῦ καθ' ὅλης μὲν τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καθ'

ἡμῶν ἰδίως γραφέντος. Ὁ μετὰ προσοχῆς ἀναγνούς αὐτὸ θέλει ἀποδώσει πάντως ἡμῖν δικαιοσύνην, ἀναγνωρίζων ἅμα ὅτι διὰ μεγάλης ἐθωρακίσθημεν μετριοπαθείας ἀπαντῶντες εἰς τὰς καθ' ἡμῶν ὑβρεῖς καὶ συκοφαντίας. Ἀληθῶς ὁ D'Alembert λέγει ὅτι «ἐὰν ἡ ἐπίκρισις ᾖναι δικαία καὶ εὐλαβής, ὀφείλεται εὐχαριστία καὶ σέβας πρὸς αὐτήν· ἐὰν ᾖναι δικαία ἀνευ εὐλαβείας, ὀφείλεται σέβας ἀνευ εὐχαριστιῶν· ἐὰν ᾖναι ὑβριστικὴ καὶ ἀδίκος, σιωπὴ καὶ λήθη»· ἀλλ' ἡμεῖς φρονούντες ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες τὸ κύρος τοῦ σοφοῦ Γάλλου δύνανται νὰ παρεξηγηθῶσι σιωπῶντες, ἐνομίσσαμεν ἀπαραίτητον νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸ κοινὸν ὁποῖός τις ὁ καταδικάζων ἡμᾶς καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τίς «ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης».

Ἀλλὰ δὲν σκοποῦμεν βεβαίως νὰ θεραπεύσωμεν τὴν ψυχικὴν τοῦ ἀνθρώπου νόσον, διότι εἰς αὐτὸν ἀνευ τοῦ ψευδολογεῖν ἀφόρητον εἶναι ἴσως τὸ ζῆν, ὥστε ἅλις ἡμῖν περὶ τούτου. Ὅλίγα δέ τινα νομίζομεν ἀναγκαῖον ἀκόμη νὰ ἐπιτάξωμεν οὐχὶ πλέον περὶ ἡμῶν ἢ περὶ τοῦ προκατόχου ἡμῶν, ἀλλὰ περὶ τοῦ θέματος ἐκείνου, ὅπερ ἰδίως ἐνδιαφέρει τῷ ἀναγνώστῃ, δηλαδή περὶ «τῆς ἀληθοῦς τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καταστάσεως».

Ἀγύρται δικαίως ἠθέλομεν θεωρηθῇ καὶ μικρὸν ἡμεῖς ἐδεικνύομεν πρὸς τὸ κοινὸν σεβασμὸν, ἐὰν μιμούμενοι ἄλλους ἐβεβαιούμεν, ὅτι ἀφότου ἡμεῖς εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τὸ ἱδρυμα τοῦτο ἐν πᾶσιν ἀνθεῖ, καὶ ὅτι πᾶσα πλέον περὶ προόδου αὐτοῦ εὐχὴ εἶναι περιττή. Τοῦτο ἰδιάζει εἰς ἐκείνους, οἵτινες καυχῶνται, ὅτι κέκτῃνται, ὅπως οἱ ἐπὶ τῶν θεάτρων γόητες, τὴν θαυματουργὸν δύναμιν νὰ κατεργάζωνται ἐντὸς μηνῶν τινῶν τεράστια καὶ ἀδύνατα. Μὴ δυνάμενοι ν' ἀμφισβητήσωμεν αὐτοῖς τοιοῦτον

γέρας, ἀρκούμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι τὰ τῆς Βιβλιοθήκης πολλῶν μὲν βεβαίως χρήζουσιν ἐτι βελτιώσεων, ἔχουσιν ὅμως ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τῆς πολιτείας, ἐὰν μὴ κάλλιον αὐτῆς. Ἀπορίας δὲ ἄξιον θὰ ᾖτον, ἐὰν ἱδρυμά τι ἐθνικὸν ᾖναι κατὰ πολὺ ἀνώτερον τοῦ ὅλου. Καὶ ὅμως ἡ Βιβλιοθήκη αὕτη ἔχει ἴσως πολλῶν κάλλιον ἄλλων ἱδρυμάτων, ἅτινα καὶ πόρους ἔχουσι μεγάλους καὶ αὐτόνομα σχεδὸν τυγχάνουσιν ὄντα. Αὕτη ἡ καταλαληθεῖσα, ἡ συκοφαντηθεῖσα, ἡ καταστᾶσα σκηνὴ προσωπικῶν συγκρούσεων καὶ ἐρίδων καὶ ῥαδιουργιῶν παντοίων, αὕτη ἡ πέρυσιν ὑποβληθεῖσα εἰς φόρον τῇ κρατούσῃ πολιτικῇ, αὕτη μεθ' ὅλα ταῦτα ἀποφέρει καρπούς, οὓς μόνῃ ἡ κακοβουλία ἠδύνατο νὰ παρίδῃ. Οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ξένων διαφερόντως τιμᾶται διὰ τὸν ἐν αὐτῇ πλοῦτον περὶ φιλολογικὰ ἰδίως καὶ ἀρχαῖα βιβλία, ὡς ἐν καταφυγίῳ μοῖρα οὐσα αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐν Ἀθῆναις διατριβὴν των, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἡμεδαπούς, μαθητάς τε καὶ καθηγητάς καὶ πάσης τάξεως λογίους, παιδείας ὄργανα παρέχει μεθ' ὅλην τὴν σμικρὰν περὶ αὐτῆς Βουλῶν καὶ Κυβερνήσεων φροντίδα. Καὶ τὰ μὲν ἐλαττώματα ἔχει κοινὰ πρὸς ἀπάσας σχεδὸν τοῦ κόσμου τὰς Βιβλιοθήκας ἢ καὶ ἐλάσσονα ἐκείνων. Δυνάμεθα ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι καὶ αἱ σποραδικαὶ ἀπώλειαι αὐτῆς εἰσὶ πολλῶν σπανιώτεραι ἢ αἱ συμβαίνουσαι ἐν ἄλλαις Βιβλιοθήκαις, ὅτι οὔτε τὰ βιβλία σήπονται ἐν αὐτῇ, οὔτε ὁ σάραξ τὰ κατατρώγει, οὔτε βόρβωρος ὑπάρχει ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ μόνῃ τοῦ γράψαντος ταῦτα. Πᾶς τις δὲ ἐπισκεπτόμενος αὐτὴν δύναται ἰδίῳις ὁμμασι νὰ πεισθῇ περὶ τούτου, καὶ νὰ κατανοήσῃ, ἐὰν πρὸς στιγμὴν ἐπλανήθῃ, ὅτι ἐγένετο θῦμα ἀπάτης ἐκ μυθοπλαστικοῦ πνεύματος, ὁρμηθέντος ἐξ ἰδιοτελείας καὶ κακοβούλου ἐμπαθείας

καὶ φιλολοιδορίας, ἀπάτης παρασκευασθείσης ὑπ' ἀνθρώπου ὅστις οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸ τοῦ Λουκιανοῦ «ἀπέ-
στω καὶ τὸ διασιλλαίνειν τὰ τῶν ἄλλων καὶ οἰεσθαι ὅτι πρῶ-
τος ἔσῃ αὐτός, ἢν τὰ πάντων συκοφαντῇ». Ἐὰν δὲ περὶ τῆς
ἀπαραιτήτου ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης
ὑπὸ Κυβερνήσεων καὶ Βουλῶν καὶ ὑπὸ Πανεπ. Συγκλήτων
ληφθῇ ἡ δέουσα φροντίς, ἐὰν χορηγηθῶσιν ὡσαύτως τὰ μέσα
πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ τύπωσιν τοῦ καταλόγου καὶ πλου-
τισμὸν πληρέστερον αὐτῆς, ἐὰν διὰ νομοθετημάτων ἐπὶ
τὸ ἀσφαλέστερον μεταρρυθμισθῶσι τὰ περὶ τοῦ δανεισμοῦ,
καὶ ἐπὶ τὸ χρησιμώτερον καὶ ἐθνωφελέστερον διατεθῶσι
τὰ ἐν αὐτῇ πολλαπλᾷ βιβλία, ἡ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη
δύναται ἀγλαωτέρους ν' ἀποδίδῃ καρπούς, νὰ πληροῖ δὲ τὸν
ἀφορισμὸν τοῦ διασήμου Carlyle εἰπόντος. «Τὸ κατ' ἐξοχὴν
Πανεπιστήμιον εἶναι σήμερον μία Βιβλιοθήκη». (1) Ἄλλ' ἐὰν
οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος, ὅπως αἰσθανθῇ τις οἶκτον διὰ τὴν κα-
τάστασιν τῆς Βιβλιοθήκης, εὐλόγως ὅμως πρέπει νὰ οἰκτεί-
ρῃ τις ἐκείνους, οἵτινες ὑπὸ ποταπῶν παθῶν καὶ συμφερόντων
οἰστρηλατούμενοι καταφεύγουσιν εἰς μέσα ὄντως οἰκτιρμοῦ
ἄξια, ὅπως ἐπιτύχωσιν ἰδίου σκοποῦ, καὶ τὸ πρόσωπον ψευδῶς
πλάττονται καὶ χύνουσι ψευδῆ καὶ ἄξια γέλωτος δάκρυα. Οὐ-
δεὶς δὲ θέλει πιστεύσει, ἀκούων τὰς οἰμωγὰς καὶ τοὺς ᾄδοντες
ἀπολυθέντος ἐφόρου, ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ θέλει κα-
ταρρεύσει ἡ Βιβλιοθήκη, οὐδεὶς θέλει πιστεύσει ὅτι ἡ σφα-
γίασις αὐτοῦ, μεθ' ὅσας γοεράς κραυγὰς καὶ ἂν ἐκβάλλῃ,
θέλει φέρει καὶ τὴν σφαγίασιν τῆς Βιβλιοθήκης.

(1) Lectures on Hero Worship.

Σημείωσις ἐπὶ σελ. 32 καὶ 82.

Τῆς περὶ τὴν κλεῖτιν τῆς Βιβλιοθήκης περὶνομίης καὶ αὐ-
θαირείας, ἥς μνημονεύομεν ἐν σελ. 32 καὶ 82, ὀφείλομεν νὰ
ὁμολογήσωμεν ὅτι μετέσχε καὶ αὐτὸς ὁ διορίσας τὸν πρῶτον ἔφο-
ρον ὑπουργός, ἐγκρίνας τὴν περὶ τῆς κλείσεως αὐτῆς πρότασιν
ἐκείνου, ἐνῷ ἄλλοτε τὸ ὑπουργεῖον, ὑπουργοῦντος τοῦ Κ. Θεο-
δώρου Δηλιγιάννη, ἀκριβῶς τὰ νόμιμα ἐφαρμόζον, εἶχεν ἀπορ-
ρίψει ὁμοίαν πρότασιν διὰ τοῦ ἀκολούθου ἐγγράφου.

Ἀρ. πρ. 5784

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 6 Αὐγούστου 1877.

Πρὸς τὴν ἐφορείαν τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης

Ἐπειδὴ ἡ ὑμετέρη ὑπ' ἀριθ. 979 ἀ' τῆσις τῆς 27 Ἰουλίου
περὶ δικκοπῆς τῆς δημοσίης χρήσεως τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης
ἐπὶ ἓνα μῆνα δὲν ἐκπορεύεται ἐξ οὐδεμιᾶς τοῦ περὶ τῆς ΣΜΗ'
νόμου διατάξεως, ἀπαγορεύεται δὲ διερρήδην ὑπὸ τῆς 1 § τοῦ
α' ἄρθρ. τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ εἰρημένου νόμου Β. διατάγματος
τῆς 23 Μαρτίου 1868, δὲν ἐγκρίνομεν αὐτήν. Ἡ προτεινομένη
δὲ ὡς λόγος τῆς προκειμένης δικκοπῆς ἐργασίᾳ δύναται νὰ ἐκ-
τελῇται μετὰ μεσημβρίαν τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς τὸ γ'. ἐδάφιον
τῆς ἀνωτέρω περὶ κλείσεως § ὁρίζει νὰ μὲν κλειστὴ εἰς τὸ
δημόσιον ἡ Βιβλιοθήκη.

Ὁ Ὑπουργός
Θ. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ λ. Β λ ἄ χ ο ς.

ΠΑΠΙΣΣΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Ἐὰν ἀδόκιμος μαθητὴς ζωγραφικῆς, ὑπὸ τῆς ματαιότη-
τος οἰσטרηλατούμενος νὰ φανῇ καὶ αὐτὸς ζωγράφος, ἐπιχει-
ρήσας τῇ γραφῇ εἰκόνας, παρακαλέσῃ τοὺς διδασκάλους του
ὅπως συμβάλωσιν ἕκαστος τὸ ἐξ ἑαυτοῦ, ἵνα θέσῃ ἐπ' αὐ-
τῆς ἐκεῖνος τὸ ὄνομά του, εἰς πολλὴν θέλει περιπέσει ἀμη-
χανίαν τῆς εἰκόνης ἐκείνης ὁ θεατής. Θέλει μὲν ἀναγνω-
ρίσει ἐκ πολλῶν λεπτομερειῶν τὴν ἀδόκιμον χεῖρα, καὶ
ἐννοήσῃ ὅτι, εἴτι καλὸν ἐν αὐτῇ, δὲν εἶναι ἔργον ἐκεί-
νου, οὐ τὸ ὄνομα γέγραπται ἐπὶ γωνίας τινὸς τῆς εἰκόνης,
ἀλλ' ἄλλων, δὲν θέλει δυνηθῇ ὅμως νὰ εἴπῃ τίς ὁ τεχνίτης,
ὁ ἐν τῇ γραφῇ τῆς εἰκόνης ἰδίως ἐργασθεὶς καὶ πατὴρ αὐ-
τῆς. Διότι ἄλλου μὲν θέλει ἀναγνωρίζει τὴν περὶ τὴν ἔκφρα-
σιν δεινότητα, ἄλλου δὲ τὴν περὶ τὸν χρωματισμόν, ὥστε
ἐπὶ τέλους θέλει ὁμολογήσῃ ὅτι ἴσα ἔχουσιν ἐκεῖνοι ἐπὶ τῆς
πατρότητος τῆς εἰκόνης δικαιώματα.

Εἰς ὁμοίαν περιπίπτει ἀμηχανίαν καὶ ὁ ἀναγινώσκων τὴν
ἐλληνικὴν Πάπισσαν Ἰωάνναν. Ἐννοεῖ μὲν ὅτι ὁ παρουσια-
ζόμενος ὡς πατὴρ αὐτῆς ἤττονα ἔχει δικαιώματα ἢ ἄλλοι
ξένοι συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς πατρότητος αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν δύνα-
ται νὰ ὀρίσῃ τίς ὁ ἐξ ἐκείνων ἐν τῇ γεννήσει αὐτῆς ἐπικρα-
τήσας. Διότι ἄλλου μὲν ἀναγνωρίζει τὸ ὕφος, ἄλλου δὲ τὴν
ὕλην, ἄλλου δὲ τὰς ἰδέας ἢ τὰς εἰκόνας. Ὡστε ἐπὶ τέλους
πεῖθεται, ὡς περὶ τῆς εἰκόνης ἐκείνης, ὅτι πολλοὶ εἶναι οἱ
πατέρες αὐτῆς.

Πατὴρ δὲ τῆς Πάπισσης Ἰωάννας ἐν τοῖς πρώτοις
πρέπει δικαίως νὰ λογισθῇ ὁ Byron, καὶ μάλιστα ὁ Don
Juan αὐτοῦ. Ἴσως δ' ἐκ τῆς καταγωγῆς τῆς Παπίσσης, ἥτις
εἶχεν Ἀγγλὸν πατέρα, ἢ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ ὀνόματος

ἐνόμισεν ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς ἐπιτετραμμένην οὐ μόνον τὴν
δουλικὴν μίμησιν τοῦ ὕφους ἐν γένει καὶ τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ
καὶ τὴν κατὰ λέξιν μετάφρασιν καὶ εἰσποίησιν πλείστων χω-
ρίων τοῦ Don Juan. Εἰς αὐτὸν ὀφείλει ἐκείνη τὸ φῶς ἢ τὴν
ἀρχὴν τῆς, ὡς παρακατιῶν θέλει ἰδεῖ ὁ ἀναγνώστης. Εὐλό-
γως ἄρα ἡδύνατο νὰ κληθῇ αὕτη μᾶλλον Δόνα Ἰωάννα. Οἱ
ἀναγνόντες τὸ ἀριστούργημα τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν
Πάπισσαν δὲν ἀμφιβάλλουσι περὶ τούτου· οἱ δὲ μὴ ἀνα-
γνόντες καὶ τυχὸν ἀμφιβάλλοντες ἄς ἀναγνώσωσι τὰ ἐξῆς
χωρὶς καὶ δὲν θ' ἀμφιβάλλωσι πλέον.

ΠΑΠΙΣΣΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ (ἔκδ. 1876)

DON JUAN BYRON

Σελίς	51	Στροφάς	VI, VII ᾠσματος πρώτου
»	54	»	LXIV »
»	95	»	CV »
»	120	»	CLXXXVI »
»	100	»	CXIII »
»	89 καὶ 90	»	XXVII ᾠσματος ἑκτου
»	97	»	XXI ᾠσματος δευτέρου
»	182	»	CLIX ᾠσματος πέμπτου
»	135	»	LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, ᾠσματος ἑκτου
»	211	»	LXIX ᾠσματος ἐνάτου
»	206	»	CXIX, LXXXIII ᾠσμ. πρώτου
»	101	»	CXXXVI »
»	98	»	CXXV »
»	95	»	CXII, CXV »

Ταῦτα δὲ εἶναι ὅσα τυχαίως ἀνεκαλέσαμεν εἰς τὴν ἡμετέραν μνήμην· ἐὰν δὲ μετὰ προσοχῆς ἐρευνήσῃ τις, πόσους ἄρα γε μαργαρίτας τοῦ Ἰσπανοῦ ἥρωος θέλει εὐρεῖ κοσμοῦντας τὸ στήθος τῆς αἰδήμονος Παπίσσης; Ὁ ταλαίπωρος Byron, ἀφοῦ τοσαῦτα ἔπαθε ζῶν ὑπὸ Ἀγγλων Ζωίλων, δὲν ἐφαντάζετο ὅτι ἄλλα τοιαῦτα ὑπὸ Ἑλλήνος μάλιστα θὰ ἔπασχε. Ἐὰν δὲ λίαν εὐτελεῖ ἰδέαν εἶχεν, ὡς γνωστόν, περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πόσον εὐτελεστέραν θὰ εἶχεν, ἂν ἐγειρόμενος ἐκ τοῦ τάφου σήμερον ἀνεγίνωσκε τὴν Πάπισσαν Ἰωάνναν!

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀββᾶς Casti δύναται δικαίως νὰ ἐρίσῃ περὶ πατρότητος τῆς Παπίσσης πρὸς τὸν Ἀγγλον ποιητὴν. Διότι καὶ αὐτὸς ὅχι ὀλιγώτερα ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς Παπίσσης, γυμνωθεὶς ὁ δυστυχὴς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ψυχὴν καὶ σάρκα δοὺς ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ Papessa τοῦ μακαρίτου ἐκείνου οὐ μόνον τὸ διάγραμμα ἐν γένει καὶ τὴν πλοκὴν τοῦ μύθου, ἰδίως ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἄσματος τῆς, ἀλλὰ καὶ πλείστας ὅσας σελίδας αὐτῆς παρέσχεν εἰς τὴν ἐλληνικὴν Πάπισσαν Ἰωάνναν, ἣτις καταντᾷ μετημφιεσμένη διὰ πλατυσμῶν μετάφρασις τῆς Ἰταλικῆς. Περὶ τούτου ὁ ἀναγνώστης θέλει πεισθῇ, ἂν ῥίψῃ ἐκ βλέμματος ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς σημειουμένων χωρίων ἀμφοτέρων τῶν Παπισσῶν.

ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ
(ἔκδ. 1876)

PAPESSA dell' ab. Casti
(Nouvelle galanti, I. III. 1804)

Σελίς	55, 56	Στροφῆ	6, 7, 8, 9 Parte prima
»	57, 58	»	10, 11, 12, 13
»	61	»	18
»	63	»	19

» 185	» 11 parte seconda
» 132	» 19
» 199	» 27
» 210	» 79, 81
» 205 καὶ 211	» 74
» 215	» 55, 56 parte terza
» 218	» 58
» 119	» 59
» 219	» 60
» 220	» 61
» 222	» 64 — 65
» 223	» 66
» 224	» 67, 68
» 225	» 69, 71
» 225	» 74
» 226	» 77, 78
» 227	» 79, 80

Ἐκ τούτων, νομίζομεν, δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐκτιμήσῃ ἀρκούντως τὴν castità (1) τοῦ συγγραφέως τῆς ἐλληνικῆς Παπίσσης Ἰωάννας. Ἀλλ' ὅπως μὴ τις νομίτῃ ἡμᾶς αὐστηροὺς ἄγαν καὶ ὑπερβολικοὺς καὶ ἀδικοῦντας τὸν ἄνδρα, ἐκλέγομεν δύο χωρία, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος αὐτῆς. Τὴν μὲν ἀρχὴν αὐτῆς, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω, ἔλαβεν ἐκ τοῦ Don Juan τοῦ Byron, ἐκ τῆς παραθέσεως δὲ τῶν δύο χωρίων κρίνεται περὶ τούτου ὁ ἀναγνώστης.

ΑΡΧΗ ΠΑΠΙΣΣΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ

DON JUAN TOY BYRON

Στροφὴ VI ἄσματος πρώτου

Ἀπὸ τοῦ μέσου ἄρχονται συνήθως οἱ ἐπικοί ποιηταί. Ταῦτο

Οἱ πλείστοι τῶν ἐπικῶν ποι-

(1) Ἡ λέξις σημαίνει « σεμνότης ».

ποιοῦσι καὶ οἱ μυθιστοριογράφοι ὅσοι τὰς δεκκτόμους τύχας τῶν Πόρθων καὶ Ἀρχμίδων παρκαγγέλλουσιν ὑπομισθίῳ ἐφημερίδι νὰ ὀνομάσῃ, Ἀριστοτελικῇ ἀδείᾳ, ἐποποιίᾳς· ἔπειτα ὁ ἥρως, ὅταν εὕρῃ εὐκαιρίαν, ἐν τὸς σπηλαίου ἢ ἀνκκτόρου, ἐπὶ εὐώδους χλόης ἢ μυλκκῆς κλίνης διηγεῖται τὰ προηγούμενα τῇ ἐρωμένῃ «ἐπεὶ εὐνῆς καὶ φιλότητος ἐξ ἔρον ἔντο». Οὕτω θέλει καὶ ὁ Λατίνος Ὁράτιος ἐν τῇ ποιητικῇ του· τοῦτο συνιστῶσι καὶ οἱ βιβλιοπῶλαι ὁσάκις παρκαγγέλλουσι βιβλίον, ὀρίζοντες εἰς τὸν συγγραφέα τὸ μῆκος, τὸ πλάτος καὶ τὴν ὕλην αὐτοῦ ὡς τοῦ ἐνδύματος εἰς τὸν ῥάπτην. Τοιαύτη τέλος εἶναι ἡ κοινὴ μέθοδος, ἀλλ' ἐγὼ προτιμῶ ν' ἀρχίσω ἀπὸ τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν κλασσικὴν ἀταξίαν δύναται ν' ἀναγνώσῃ πρῶτον τὰς τελευταίας τοῦ βιβλίου μου σελίδας, μετασχηματίζων οὕτως εἰς ἐπικλὸν μυθιστόρημα τὴν ἀπέριττον καὶ φιλαλήθη διήγησίν μου.

ητῶν ἄρχονται ἀπὸ τοῦ μέσου, ῥίπτονται, οὕτως εἰπεῖν, in medias res· ὁ Ὁράτιος ἐν τῇ ποιητικῇ του ταύτην θεωρεῖ μεγάλην τῆς ἐποποιίᾳς ὁδόν. Ἐπειτα, ὅταν σᾶς ἀρέσκη, ὁ ἥρως σὰς διηγεῖται τὰ προηγούμενα ἐν εἴδει ἐπεισοδίου, μετὰ τὸ δεῖπνον, ἀνέτως καθήμενος παρὰ τῇ ἐρωμένῃ του ἐντὸς θελκτικοῦ οἰκήματος, ἀνκκτόρου, κήπου, παραδείσου ἢ σπηλαίου, ὅπερ χρησιμεύει ὡς κατὰ λυμὰ εἰς τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος.

Τοιαύτη εἶναι ἡ κοινὴ μέθοδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἐδική μου. Ἐγὼ ὡς συνήθειαν νὰ ἀρχίζω ἀπὸ τὴν ἀρχήν· ἡ τάξις τοῦ σχεδίου μου μοι ἀπαγορεύει πᾶσαν παρέκβασιν ὡς θανάσιμον ἀμάρτημα· καὶ ἂν διὰ τὸν πρῶτον στίχον μου εἶχον ἀνάγκην μιᾶς ὥρας, θ' ἀρχίσω διηγούμενος κατὰ τι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ Don Juan καὶ περὶ τῆς μητρὸς του ἀκόμη, ἂν θέλετε.

Τὸ δὲ τέλος ἔλαβεν ἐκ τῆς Papessa τοῦ Casti.

ΠΑΠΕΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ

(σελ. 226)

PAPESSA

Novelle galanti τοῦ Casti
Stanze 77, 78, 79. Part. III.

Ἄμα ἡ ἀμκρτωλὴ ἐκείνη ψυχὴ ἐγκατέλειπε τὴν πρόσκαιρον αὐτῆς κατοικίαν, πληθὺς δαιμόνων ἐξώρμησεν ἐκ τῆς ἀθύσσου, ἵνα ἀρπάσῃ τὴν λείαν, ἐφ' ἧς ἐνόμιζον ὅτι εἶχαν ἐγγεγραμμένην πρὸ πολλοῦ ἀνκμφισθήτητον ὑποθήκην, ἀλλὰ συγχρόνως κατέβηκεν ἐξ οὐρανοῦ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πονηρῶν πνευμάτων φάλαγξ ἀγγέλων, ἰσχυρίζομένων ὅτι ἡ μετόνοια αὐτῆς εἶχε ἐξελείψει πάντα τοῦ Ἄδου τὰ δικιώματα. Ἀλλ' οἱ δαίμονες ἦσαν δυσμετάπειστοι καὶ εἰς τῶν ἀγγέλων τὰ ἐπιχειρήματα ἀντέταττον τὰ κέρκτά των, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐγύμνουσαν τὰς ῥομφαίας. Ἡ μεταξὺ τῶν πνευμάτων πάλη εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀκμήν, τὰ ὅπλα των ἀντήχουν ὡς συγκρουόμενα νέφη καὶ αἰμακτώδης βροχὴ ἔσταζεν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ πλατείᾳ συνηγμένων πιστῶν, ὅτε αἰφνης ὁ φανεὶς εἰς τὴν Ἰωάνναν ἄγγελος, δικσχί-

Ἄμα ἡ ψυχὴ ἐκείνης ἐγκατέλειπε τὸ ἀκάθαρτον αὐτῆς σκήνωμα, ὡς πρὸς λείαν αὐτῶν ἐξώρμησεν τὰ καταχθόνια πνεύματα. Ἀλλ' ἀπέκρουσαν αὐτοὺς οἱ ἄγγελοι, καὶ φοβερὰ συγκρούσεις ἐπῆλθε μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων, ὁ κρότος ἀντήχει κατὰ τὸν αἰθέρα καὶ σφοδρὸς ἀνεμὸς ἠγέρθη. Ἡ μεταξὺ τῶν πνευμάτων σκληρὰ πάλη ἦτον εἰς τὴν ἀκμήν, ὅτε αἰφνης ὁ φανεὶς εἰς τὴν Ἰωάνναν ἄγγελος, συλλαμβάνει αὐτήν, πόθεν δὲν γνωρίζω, καὶ ἐντὸς πυκνοῦ νέφους βυθιζόμενος γίνεται ἄφαντος μετὰ τῆς φιλονεικουμένης ψυχῆς, φέρων αὐτὴν ἀλλοχουῖν ἵνα ἐξαγνισθῇ ἀπὸ τῶν ἀμκρτιῶν της. Καὶ ποῦ μὲν τὴν μετέφερεν εἶναι ἄγνωστον, πιθανὸν ὅμως φαίνεται ὅτι μετέφερεν αὐτὴν εἰς τὸ καθαρτῆριον.

σας τὰς τάξεις τῶν μαχομέ-
νων, συνέλαβε τὴν ἀθλίαν αὐ-
τῆς ψυχὴν, πόθεν δὲν γινώριζω,
καὶ ἐπιβὰς νέφους, μετέφερεν
αὐτήν... εἰς τὸ καθαρότερον
πιθανῶς.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Prosper Merimée συνήνεγκεν, ἄκων καὶ αὐ-
τός, τὸ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν Παπίσσαν, δηλ. ὁλόκληρον σκηνήν·
ὁ δὲ ἀμφιβάλλων ἄς ἀναγνώσῃ τὰς σελίδας 80 καὶ 81 τῆς
Παπίσσης καὶ τὰς σελίδ. 92 καὶ 93 τοῦ χρονικοῦ τῆς βα-
σιλείας Καρόλου τοῦ Θ'. (μεταφρ. Πανδώρας) ὑπὸ Prosper
Merimée. Ἀλλὰ καὶ ὁ Heine καὶ ὁ Tassoni καὶ ὁ Pulci
ἄφηκαν ἕκαστος μέρος τοῦ ἱματίου των εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
συγγραφέως τῆς Παπίσσης. Δι' ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερα οἱ
ἀδελφοὶ Σούτσοι ἀπεκλήθησαν ἄλλοτε ὑπ' αὐτοῦ «δοκιμώ-
τατοι μεταφρασταὶ τῶν στίχων Οὐγὼ καὶ Λαμαρτίνου (1)». Καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦ Π. Σούτσου (ὃν μέχρι κόρου καὶ ἀηδίας
χλευάζει ἐν τῇ Παπίσσει πιθηκίζων τὸν Byron), τὸν Ὀδοι-
πόρον δὲν ἀπηξίωσε καὶ τι νὰ πάρῃ (ἴδε Παπ. Ἰωάν. σελ.
193, σελ. 80 Ὀδοιπόρου Π. Σούτσου ἔκδ. 1864).

Οὕτω, συνυποβλήθέντων εἰς βίαιον ἔρανον τῶν συγγρα-
φέων ἐκείνων, οἵτινες νεκροὶ ὄντες οἱ δυστυχεῖς δὲν ἠδύναντο
νὰ βάλωσι κραυγὴν κατὰ τῆς ἀρπαγῆς, συνετελέσθη περι-
κοσμηθεῖσα ἡ Παπίσσα Ἰωάννα.

Πῶς δὲ ἐκρίθη πάντοτε ἡ λογοκλοπεία; Ἀκούσωμεν τοὺς
περὶ ταῦτα δεινοὺς καὶ εἰδικούς. Ὁ μὲν Βολταῖρος (Diction-
naire Philosophique, article Plagiat) λέγει «ὅταν συγ-

(1) Ἰδε σελ. 4 τοῦ περὶ συγχρόνου ἑλληνικῆς ποιήσεως φυλ-
λαδίου τοῦ.

γραφεὺς τις πωλῇ τὰς ιδέας ἄλλου τινὸς ὡς ιδίας ἑαυτοῦ, ἡ
κλοπὴ αὕτη καλεῖται λογοκλοπεία... Ἡ ἀληθὴς λογοκλοπεία
εἶναι νὰ παρουσιάσῃ τις ὡς ἴδιον σύγγραμμα ἄλλου, νὰ πα-
ρενθῆτῃ εἰς τὰς οἰκείας ραψωδίας μακρὰ χωρία καλοῦ βιβλίου
μετὰ τινων μεταβολῶν. Ἀλλ' ὁ πεφωτισμένος ἀναγνώστης,
βλέπων τὸ τεμάχιον αὐτὸ χρυσοῦ ὑφάσματος ἐπὶ σαγίνου
ἱματίου, ἀναγινώριζει πάραυτα τὸν ἀδέξιον κλέπτην». Ὁ δὲ
Bonnet (Lett. Div. Oeuvr. t. XII p. 206. dans Pou-
gens) λέγει ὅτι «ἡ λογοκλοπεία εἶναι ἀναντιρρήτως ἐν τῶν
βαρυτέρων ἐγκλημάτων, ἅτινα δύνανται νὰ διαπραχθῶσιν ἐν
τῇ δημοκρατίᾳ τῶν γραμμάτων καὶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ὑπέρ-
τατον δικαστήριον, ἵνα τὴν κρίνῃ». Ὁ Le Sage παρα-
βάλλει τοὺς λογοκλόπους τοὺς ἀποσιωπῶντας τὸ ὄνομα τῶν
συγγραφέων, οὓς περιεσύλησαν, πρὸς τοὺς κλέπτας, οἵτινες,
ἵνα πωλήσωσιν ἀτιμωρητὴ σκεῦος πολύτιμον τραπέζης,
ὅπερ ἔκλεψαν, ἐξαλείφουσι τὰ ἐπ' αὐτοῦ σήματα. Κατὰ τὸν
Charles Nodier (Questions de littérature légale) λο-
γοκλοπεία εἶναι τὸ ἐξάγειν ἐξ συγγραφέως τὴν κυρίαν ὑπό-
θεσιν ποιήματος ἢ μυθιστορήματος (le fond d'un ouvrage
d'invention) τὴν ἀνάπτυξιν γνώσεως νέας ἢ μὴ ἀρκούντως
ἔτι γνωστῆς, τὴν ἔκφρασιν μιᾶς ἢ πολλῶν ιδεῶν.

Κατὰ τὸν Littré (Dictionnaire de la langue française)
«λογοκλόπος εἶναι ὁ λαμβάνων ἐκ συγγράμματος, ὅπερ δὲν
ἀναφέρει, ιδέας, ἐκφράσεις ἀξίας λόγου ἢ καὶ ὁλόκληρα ἔτι
χωρία». Κατὰ δὲ τὸ φιλοσοφικὸν λεξικὸν τοῦ Γερμανοῦ Krug,
«λογοκλοπεία καλεῖται ἡ κλοπὴ καὶ ἡν ἀλλότρια συγγράμ-
ματα οὕτως ἀντιγράφει τις, ὥστε φέρει τὰ ἀντιγραφέντα
εἰς τὸ μέσον ὡς προϊόντα τοῦ ἑαυτοῦ πνεύματος. Ἡ πράξις
αὕτη εἶναι μὲν φιλολογικῶς ἄμα καὶ ἠθικῶς αἰσχρὰ καὶ ἀξία
πικροτάτων μομφῶν, νομικῶς ὅμως ἀτιμώρητος, διότι τὸ

κλέμμα δύναται τὸ μὲν διὰ μεταβολῶν περὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πρωτοτύπου, τὸ δὲ δι' ἐπενθέσεως ἰδίων τόσον εὐκόλως νὰ καλυφθῇ, ὥστε νομικῶς νὰ μὴ ἀποδεικνύηται».

Πόσον δ' ἐκφραστικὸς ὁ περὶ λογοκλοπείας στίχος τοῦ ἐξο-
χου ποιητοῦ Alfred de Musset.

Je hais comme la mort l'état de plagiaire!

(La Coupe et les lèvres, Dédicace)

Καὶ τοιαῦτα μὲν περὶ λογοκλοπείας ἀπεφάναντο οἱ περὶ ταῦτα δεινοί· ἐπέπρωτο δὲ ἐπὶ τῆς παρούσης γενεᾶς καὶ τοῦτο τῇ ἀτυχεῖ Ἑλλάδι, ἐνδόξους λογοκλόπους νὰ τρέφῃ ἢ ἐνδο-
ξος αὕτη μήτηρ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΔΟΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 5
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Φίλε Κύριε Φιλῆμον (1)

Ἐν τῷ φύλλῳ τοῦ Αἰῶνος τῆς παρελθούσης πέμπτης κατε-
χωρίσθη ἀρθριδίον τι, ἀφορῶν εἰς τὴν ἀπόλυσιν τοῦ προκατόχου
μου Κ. Ροῦδου καὶ εἰς τὸν διορισμὸν μου ὡς ἐφόρου τῆς Ἑθνι-
κῆς Βιβλιοθήκης.

Ἐν τῷ ἀρθριδίῳ τούτῳ ἐκδηλοῦται μεγάλη μὲν λύπη ἐπὶ
τῇ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομακρύνσει τοῦ προκατόχου μου, ἐπί-
κρισις δὲ καὶ ἔμοῦ, διότι ἐδέχθην νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὴν ὑπηρε-
σίαν. Ὁμολογῶ ἀληθῶς ὅτι ἀμφοτέρω ταῦτα εἰς οὐκ ὀλίγην μὲ
ἐνέβαλον ἀπορίαν, διότι ἐθεώρουν ὅτι ἀφ' ὑψηλῆς περιωπῆς κρί-
νοντες τὰ πράγματα, δὲν ἠθέλετε μὲν σπεύσει νὰ ὑπερτιμήσῃτε
μεγάλως τὸ ἔργον τοῦ προκατόχου μου, ὑποτιμῶντες τὸ ἑμὸν,
δὲν ἠθέλετε δὲ λησμονήσῃτε τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος
εἴχομεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν.

Ἀληθῶς δὲν εἶχον ἀνέλθει ἐγὼ εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Ἑθν.
Βιβλιοθήκης διὰ τῆς πολιτικῆς. Ὅτε πρὸ τριῶν περίπου ἐτῶν
διωρίσθην τὸ πρῶτον ἔφορος τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, εἶχον
δικτελέσει ἐπὶ ἔτη ἡδὴ νομάρχης, δηλ. ἐν ἀνωτέρῃ τῆς τοῦ
ἐφόρου λειτουργίᾳ, ἥς δὲν ἐδείχθην, ὑποθέτω, ἀνάξιος, ἢ δὲ θέ-
σις τοῦ ἐφόρου ἦτο κενή, πρὸς κτηθέντος τότε τοῦ Κ. Βερνερ-
δάκη καὶ μὴ δεχομένου νὰ ἐπανεέλθῃ. Πῶς δὲ ὁ διαδόχός μου
Κ. Ροῦδης εἰσηλθεν εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης νο-
μίζω περιττὸν νὰ ἀφηγηθῶ ἐνταῦθα.

Ἐὰν ὑμεῖς νομίζετε ἀτύχημα τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομά-
κρυνσιν τοῦ προκατόχου μου, διότι δι' αὐτῆς, ὡς λέγετε, «ἡ
Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἀπόλλυσι διευθυντήν, ὅστις ἐκ τῶν μέχρι
τουδε πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ ἰδρύματι τούτῳ τελεσθέντων καὶ ἐκ
τῶν περὶ αὐτοῦ σκέψεων τοῦ ἀπέδειξεν, ὅτι κατενόησε τὰ τρωτά
τοῦ σπουδαίου τούτου κατεστήματος μέρη, καὶ ἱκανὸς ἦτο νὰ

(1) Περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν περὶ ἡμῶν γνώμην τοῦ ἀρχαίου ἡμῶν συνα-
δέλφου Κ. Τιμοκρίτου Φιλῆμονος, ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον, ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει
ἄρθρου τοῦ Αἰῶνος, δι' οὗ ἐπεκρίνετο ἡτε ἡμετέρα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἐργασία
καὶ ὁ διορισμὸς ἡμῶν, νὰ πέμψωμεν πρὸς τὸν Κ. Φιλῆμονα ἐπιστολήν, ἣν κρί-
νομεν εὐκαιρὸν νὰ δημοσιεύσωμεν ὧδε.

κατορθώση τῶν πλημμελῶς ἐχόντων τὴν διόρθωσιν», καὶ διότι «ὕπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἤθελε βεβαίως ἀναστηθῇ, διεκόπη δὲ τὸ ἀρξάμενον ἀγαθὸν ἔργον, καὶ κατίσχυσαν αἱ πολιτικαὶ ἢ μᾶλλον αἱ κομματικαὶ ἀπαιτήσεις τοῦ συμφέροντος τῆς ὑπηρεσίας», λυποῦμαι διότι οὐδαμῶς δύναμαι νὰ συμφρονήσω ὑμῖν περὶ τούτου. Ταῦτα ἠδύναντο, πιστεύω, ὁρθηότερον νὰ λεχθῶσι περὶ τῆς ἐμῆς γενομένης ἄλλοτε ἀπολύσεως ἢ περὶ τῆς τοῦ προκατόχου μου, διότι, ὡς ὑμεῖς αὐτοὶ ὁμολογεῖτε, ἐκεῖνος ὑπηρέτει κόμμα καὶ ἐξηκολούθει σφοδρῶς δημοσιογραφῶν καὶ πολιτευόμενος, οἱ δὲ λόγοι τῆς ὑπηρεσίας μόνον δὲν ὑπηγόρευαν τὸν διορισμὸν του. Καὶ ὡς εἰδικὸς μὲν περὶ τὰ τῆς Βιβλιοθήκης δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ, διότι οὐδέποτε εἶχεν ἀποδείξει εἰδικότητα τοιαύτην, ὡς τινες τῶν ἀξιολόγων προκατόχων μου, ὅποτον δὲ τὸ ὑπ' ἐμοῦ γενομένον ἔργον καὶ ὅποτον τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, μεθ' ὅλην τὴν μεγίστην ὑποστήριξιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τῆς πεσούσης κυβερνήσεως, θέλω προσεχῶς καταδείξει ἐν τῇ ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθησομένῃ ἐκθέσει περὶ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἀπὸ τοῦδε ὁμῶς κρίνας ὅτι ὁ προκατόχος μου ἐζήτησε νὰ προσβάλῃ ἐν ἐμοὶ ὅ,τι ἐδικαιούμην καὶ δικαιῶμαι νὰ θεωρῶ ὡς ἀπρόσβλητον, ἐνόμισα ἀναγκάσιον νὰ καταγγείλω αὐτὸν εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην.

Νομίζω δὲ ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον ἐδικαιούμην ν' ἀπορήσω, ἐπὶ τῷ ὅτι ἐσπεύσατε ν' ἀποφνθῇτε γνώμην τοιαύτην περὶ τοῦ ἔργου τοῦ προκατόχου μου καὶ περὶ τοῦ ἐμοῦ, ὅσῳ εἶχον ἀποστείλει πρὸς ὑμᾶς πέρασί τε καὶ ἐφέτος τὰς δύο πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης ἐκθέσεις μου, ἃς ἐνόμιζον ὅτι εἶχετε λάβει τὸν καιρὸν νὰ ἀναγνώσχητε, καὶ ἐν αἷς καταφάνεται ὅποσον εἰργάσθην ὑπὲρ τε τῆς Ἐθνικῆς ἐν γένει καὶ τῆς πανεπιστημιακῆς ἰδίᾳ Βιβλιοθήκης, καὶ ὅσῳ ὑμεῖς προσέτι αὐτὸς εἴσθε μάρτυς τοῦ περὶ τῆς προόδου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ζήλου μου, διότι ζητήσαντί μοι παρέσχετε ἐτοίμως τὴν ὑμετέραν συνδρομὴν, ὑψώσαντες προπέρυσι φωνὴν ἐν τῇ βουλῇ

ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ὑπάρχοντος νόμου, ἣτις δυστυχῶς δὲν ἠκούσθη τότε ὑπὸ τῆς βουλῆς.

Πιστεύω ὅτι περὶ τούτων πάντων ἐπλάκησεν ὑμᾶς ἡ μνήμη, διότι, ἀρχαῖος συνάδελφος ὑμῶν ἐν τε τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ διεύθυνσει Βιβλιοθήκης, ἠδυνήθην νὰ ἐκτιμῆσω οὐ μόνον τὴν πεφωτισμένην ὑμῶν διάνοιν ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθεῖαν συνείδησιν καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα. Λέγω δὲ μόνον ὅτι, ἐκφράζων ὑμῖν ἄλλοτε τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον ἐπὶ τῇ ὑφ' ὑμῶν γενομένῃ δημιουργίᾳ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς βουλῆς, καὶ ἀφηγοῦμενος ὅποσα προσκόμματα ἀπαντᾷ ἐν τῷ ἔργῳ του ὁ ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ ὅποιος δεῖται αὕτη συνδρομῆς ὅπως ἐκπληρῶσιν τὸν προορισμὸν της, ἤκουον ὑμᾶς ὁμολογοῦντας τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου καὶ ὑπισχνουμένους τὴν ὑμετέραν συνδρομὴν.

Ταῦτα ἐνόμισα ἀναγκαῖον, φίλε κύριε Φιλήμον, νὰ ὑπομνήσω φιλικῶς ὑμᾶς, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν ὑμετέραν γνώμην, ἀδιαφορῶν δὲ περὶ τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῶν ὑβρεῶν ἐφημερίδων γνωστῶν εἰς τὸ κοινόν. Καὶ ὁμολογῶ μὲν χάριτας ὑμῖν ἐπὶ τῇ μεγάλῃ εὐμενεῖᾳ μεθ' ἧς ἐκφράζεσθε ἐκτιμῶντες τὰ προσωπικά μου προσόντα, ἀλλὰ νομίζω ἀναγκαῖον νὰ ὑπομνήσω ὑμᾶς ὅτι ἐπικηλθὼν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν φέρων ἐφόδιν οὐχὶ οἷα ὑμεῖς νομίζετε, ἀλλὰ τὴν ὑπηρεσίαν μου αὐτήν, τὰς ἐπανελημμένας ἐκφράσεις εὐχεστῆσεων ὑπουργῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπολύσαντός με, καὶ τὸν ἔπαινον πρυτάνεων καὶ καθηγητῶν ἐπισήμως ἐκφρασθέντα, νὰ σᾶς παρηκαλέσω δὲ νὰ πιστεύσητε ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θέλω θεωρήσει ὡς καθήκον μου ὅ,τι ἐθεώρησα καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, δηλ. τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ἀνατεθειμένον μοι ἔργον. Πέποιθα δὲ ὅτι, ταῦτα πάντα ἐν λόγῳ τιθέμενοι, ἀλλοίαν περὶ τῆς ἐργασίας μου εἴχετε γνώμην.

Τῆς παρούσης δύνασθε, ἀν' εὐχεστῆσθε, νὰ ποιήσητε οἶκν τὰ φιλοδίκαια ὑμῶν αἰσθήματα ὑπαγορεύσωσιν ὑμῖν χρῆσιν.

Δέξασθε, παρηκαλῶ, τὴν ἐκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου.

Ὅπως ἡμέτερος

Χ. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΘΕΝ ΑΠΟ 1838-75 ΥΠΑΙΣΑΙΡΕΣΕΩΣ 58000 ΤΟΜΩΝ
ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ ΔΕΦΝΕΡ

Α'. Βιβλιοφύλακος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Ἐννεαετῆς ἐν Ἑλλάδι βίος μὲ ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ Ἕλλην, ἐνῶ γίνεται ἔξω φρενῶν διὰ τὸν ἐλάχιστον ὑπὸ ξένου τινὸς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκφερόμενον ψόγον — καὶ τοῦτο ἀρετὴ κατ' ἐμὲ οὐχὶ μικρὰ —, ἀδικοῦρετ' δυστυχῶς πρὸς ἀπάσας τὰς ὑπὸ Ἑλλήνων καθ' ἐκάστην κατὰ τῆς πατρίδος του ἐκστομιζομένας κατηγορίας καὶ ὕβρεις, καὶ τὰς μᾶλλον βχρεῖας καὶ ἀνοσίους. Τοῦτο δὲ ἴσως, διότι τὸν μὲν τοῦ ξένου ψόγον θεωρεῖ ἐξ ὠρίμου σκέψεως προελθόντα — τοῦτο ὑπολαμβάνων πλειστάκις ἀπατᾶται —, περὶ δὲ τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων ὕβρεων ἐξ ἰδίης πείρας γινώσκει, ὅτι ἀπερισκέπτως καὶ ἀδυσκνίστως καὶ πρόσθετος ἄνευ κοβουλίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκφέρονται. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἕλλην τὰ τῆς πατρίδος του κατὰκρίνει καὶ τοὺς αὐτὴν κυβερνῶντας καθυβρίζει, ὅσον οὐδέποτε οὐδ' ὁ τὰ μάλιστα μισέλλην ξένος ἤθελε τολμήσει, συμβαίνει, ὥστε τοιοῦτός τις ἠδύνετο εὐκόλως νὰ γράψῃ τόμους ὀλοκλήρους κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ὑπερκακίσῃ πᾶν τὸ μέχρι τοῦδε γράφον, περιοριζόμενος μόνον εἰς τὸ νὰ μεταφράσῃ ἐξ ἑλληνικῶν ἐφημερίδων καὶ λιθέλλων καὶ ἐκ τῶν ἐπισήμων προκτικῶν τῆς ἑλληνικῆς βουλῆς.

Οὕτω πρὸ δέκα περίπου ἡμερῶν ὁ βουλευτὴς Ἀττικῆς καὶ Φιλήμων, ἵνα πείσῃ τοὺς συναδέλφους του εἰς χορήγησιν χρημάτων πρὸς σύνταξιν κατὰλόγου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς βουλῆς, εἶπεν εἰς ἐπήκοον καὶ τῶν ξένων διπλωματῶν περίπου τάδε: «Θέλετε νὰ κλαπῶσι καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου βιβλιοθήκην τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδες τόμοι, καθὼς ἐκλάπησαν ἐκ τῆς Ἐθνικῆς;» Οἱ κ. κ. ὑπουργοὶ καὶ βουλευταὶ ἤκουσαν τὸν βχρὺν τοῦτον λόγον, πολλοὶ δ' ἴσως αὐτῶν πρῶτην φορὰν, μεγάλην ἐντύπωσιν ὅμως δὲν θὰ ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς, διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ γείνωσιν ἐπερωτήσεις. Ἰσως ἐξέλαβον τοὺς λό-

γους τοῦ κ. Φιλήμονος ὡς ὑπερβολικοὺς καὶ ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν ἰδικήν του Βιβλιοθήκην ζήλου ὑπεργορευθέντας.

Ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἄδικον ὁ κ. βουλευτὴς Ἀττικῆς ταῦτα εἰπὼν, διότι τὰ εὔρε γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ ἀξιότιμου πρῶτην ἐφόρου κ. Ροῖδου, — πρὸς δὲ τούτοις τῷ συμφέρει, κατὰ-εἰσάγων τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην, νὰ ἀναβιβάζῃ τὴν τῆς βουλῆς (1). Ἀλλὰ μὴδὲ ὁ κ. Ροῖδης πταίει, διότι καὶ αὐτὸς εὔρε γεγραμμένον, ὅτι ἐν διαστήματι 26 ἐτῶν ἐξέλιπον τόμοι 43,236, ἥτοι χίλιοι ἐξακόσιοι περίπου κατ' ἔτος (2). Εὔρε δὲ τὴν πληροφάνειαν ταύτην εἰς τὰς «Εὐθύναις» τοῦ κ. Φρεαρίτου, ὅστις σὺν τοῖς ἄλλοις λέγει (ἐν σελ. 48) καὶ τάδε:

«Ἐπεται ὅτι σήμερον (δηλ. ἐν ἔτει 1866) ἀπὸ τοῦ μεγίστου τόμου εἰς φύλλον μέχρι τοῦ ἐλαχίστου ἐπιστημονικοῦ φυλλαδίου ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλία μόνον 75,645.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἀπὸ τοῦ 1838-1865 εἰσῆχθησαν ἐν ὅλῳ κατ' ἐλάχιστον ὅρον τόμοι 118,881, ἐξάγεται ὅτι ἐκ τῆς Δημοσίας καὶ ἐκ τῆς Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης ἐξέλιπον τόμοι 43,236.

Οὐκοθεν δὲ ἐννοεῖται, ὅτι τὰ ἐκλιπόντα ταῦτα βιβλία ἦσαν δυστυχῶς καὶ τὰ ἄριστα, διότι οὐδεὶς βεβχίως ἐκλέγει ποτὲ καὶ λαμβάνει τὸ χεῖριστον».

Λοιπὸν, 43 χιλιάδες τόμων ἐξέλιπον κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. Φρεαρίτου! Ὅτε ὁ κ. Ροῖδης, καθ' ὃν χρόνον ἔγραψε τὴν ἐκθεσίν του, μοι ἐπέδειξε τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῶν *Εὐθυνῶν*, ἐξέφρασα ἀμέσως τὴν πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς ἐκείνους δυσπιστίαν μου, μὲ ὅλον τὸ ἀξιοπίστον τοῦ κ. Φρεαρίτου, οὐ καὶ τὰς πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ἐκδουλεύσεις μετὰ σεβασμοῦ ἀναγνώριζω.

(1) Δὲν πιστεύομεν ἡμεῖς, ὡς ὁ κ. Δέφνερ, ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ πρόθεσις τοῦ ἀξιότιμου ἐφόρου τῆς βουλῆς, ὅστις ἄλλοτε ὕψωσε φωνὴν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

(2) Ἄγαν ἐπιεικὴς ἐκ μεγάλης ἀδωροφροσύνης φαίνεται ἡμῖν ὁ κ. Δέφνερ πρὸς τὸν πρῶτον ἔφορον. Δικαιολογεῖται ἄρα γε οὗτος, διότι «εὐρὺν γεγραμμένον τι» καὶ μὴ φροντίσας νὰ τὸ ἐξελέγῃ, ἐζήτησεν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ νὰ ὁρίσῃ καὶ νὰ σατυρίσῃ ὀλόκληρον κοινωνίαν;

Διότι τὸ τοιοῦτον προϋποθέτει οὐδὲν ἄλλο ἢ συνεχῆ ἐπὶ 26 ἔτη συνωμοσίαν ὄλων τῶν ἐφόρων καὶ ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης, ὄλων τῶν καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Βιβλιοθήκην καὶ δανειζομένων ἐξ αὐτῆς, προϋποθέτει κατὰστασιν, οἷα, ἐλπίζω, δὲν ὑπῆρξέ ποτε ἐν Ἑλλάδι, μὲ ὅλας τὰς ἐν ἀρχῇ τοῦ Βασιλείου καὶ κατὰ τὰ 1862 ἐκρύθμους περιστάσεις, προϋποθέτει νομιμοποιημένην τὴν κλοπὴν, ἔθνος ἀποτελούμενον ἐκ κλεπτῶν ἀλληλοδοθησομένων, ἐντελῶς δὲ ἐλλείπουσαν πᾶσαν περὶ ιδιοκτησίας ιδέαν. Καὶ ποῖοι θὰ ἦσαν οἱ κλέπται, ἐὰν οἱ ὑπολογισμοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ὀρθοί; Οἱ μᾶλλον μεμορφωμένοι τοῦ ἔθνους, διότι ὁ ἀγράμματος δὲν κλέπτει βιβλία. Καὶ ποῦ θὰ εὕρισκοντο αὐτὰ τὰ βιβλία; Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι ἢ ἐν τῷ ἔξω κόσμῳ βεβαίως σχετικῶς ὀλίγιστα, ἐπομένως κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐν Ἀθήναις. Ἀλλ' αἱ ἐνταῦθα ιδιωτικαὶ βιβλιοθήκαι ἀμφιβόλῳ, ἀν ὅλοι ὁμοῦ ἀποτελοῦσι 60 χιλιάδας τόμων.

Ἐγὼ λοιπὸν δὲν ἐπίστευσα οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ὅτι ἡδύνακτό ποτε νὰ κλαπῶσι τόσοι τόμοι ἐκ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἀλλὰ μὴ ἀρκεσθεῖς εἰς ἀπλὴν ἀπιστίαν, ἐζήτησα νὰ εὕρω τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου ἀποδείξεις, ἥδη δὲ ἔρχομαι ἐναντίον τῶν δι' αὐτοῦ τῶν ἀνω ἀξιοτίμων ἀνδρῶν, νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ αἰτῶν, οὗ μεγάλτερον ἀδύνακτον νὰ φαντασθῇ τις, καὶ νὰ ἀποδείξω, ὅτι ἐκ τῶν δῆθεν 118,881 εἰς τὴν Βιβλιοθήκην εἰσπαρόντων τόμων μόλις τόσοι θὰ ἐχάθησαν διὰ τοῦ δανεισμοῦ καὶ ἴσως καὶ διὰ σποράδην γενομένης κλοπῆς, ὅσοι καὶ ἄνευ τῶν ἐκρύθμων περιστάσεων, δι' ὧν διήλθεν ἡ Ἑλλάς, χάνονται καὶ εἰς ἄλλα μέρη ἐντὸς 26 ἐτῶν, ὅτι ἐπομένως ὁ ἀριθμὸς 43,236 βεβαίως κατὰ τὰ $\frac{1}{9}_{20}$ ἐπὶ ἐντελῶς ἐσφαλμένων ὑπολογισμῶν.

Τὰς πρυτανικὰς ἐκθέσεις, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς βάσεις τοῦ ζητήματος τούτου, οὔτε ὁ κ. Ροῖδης οὔτε ὁ κ. Φιλήμων εἶδον, ὁ δὲ κ. Φρεαρίτης τὰς μετεχειρίσθη μὲν, ἀλλὰ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀριθμοὺς ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν, χωρὶς νὰ τοὺς ἐξελέγξῃ, διότι

ἄλλως θὰ εὑρίσκειν ἐκεῖνο, ὅπερ εὔρον ἐγὼ καὶ ὅπερ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κ. Φρεαρίτης εἰς τὸ ἄνω παρκατεθὲν χωρίον λέγει, ὅτι δυστυχῶς τὰ ἄριστα συγγράμματα ἐξέλιπον, ἐξέλεξα καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἐκδιδόμενων καταλόγων τῶν δωρηθέντων καὶ ἀγορασθέντων βιβλίων ἀνά δύο ἢ τρία πολῦτιμα συγγράμματα, ἵνα ἐξετάσω, ἂν καὶ πῶς ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ.

1) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1849-50 δωρηθέντων βιβλίων ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων

Ἡ Α. Μ. ὁ σεβαστὸς ἡμῶν Βασιλεὺς

Τὴν πολῦτιμον ἀρχιτεκτονικὴν ἐφημερίδα τοῦ Φοιρστέρου τόμοι 30.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1851-52 δωρηθέντων ἀναφέρεται

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν

Τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐφημερίδα (Allgemeine Bauzeitung) μετὰ τῶν εἰκόνων τόμ. 50.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τέλος τῶν κατὰ τὸ 1855-56 δωρηθέντων

Ὁ ἐν Βιέννῃ ἐκδότης τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐφημερίδος

K. Chr. Fr. Ludw. Förster

Allgemeine Bauzeitung mit Abbildungen, τοῦ 1852 11 Lieferungen-1853, 12-1854, 12-1855, 12-1856, Heft 1-13 τόμ. 50.

Allgemeiner Atlas, id. in folio τόμ. 50.

Οἱ μὲν πρῶτοι 30 τόμοι εἶναι ἀληθῶς τόμοι καὶ ὑπάρχουσι τέλειοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, γνωρίζεται δὲ ἐκ τοῦ ἐκδύματος αὐτῶν, ὅτι ἐν Γερμανίᾳ ἄπαντες ὁμοῦ ἐδέθησαν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ 1836, ὅτε ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη ἐφημερίς ἤρχισε νὰ ἐκδίδεται, μέχρι τοῦ ἔτους 1848 μόνον 13 τόμοι κειμένου καὶ ἄλλοι 13 τόμοι πινάκων (ἐν συνόλῳ 26) εἶχον ἐκδοθῇ, πρέπει οἱ ἐπίλοιποι 4 τόμοι τῆς πρώτης δωρεᾶς νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τεύχη.

Τεύχη δὲ ἦσαν καὶ οἱ ἄλλοι δὴθεν 150 τόμοι, οἱ ἀπὸ τὸ 1851 μέχρι Μαρτίου 1856 ἐκδοθέντες, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐπίσης τέλειοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὡς δέκα τόμοι (2 κατ' ἔτος) ὁμοῦ μετὰ τῶν 3 τευχῶν τοῦ 1856, ἅτινα μένουσιν ἀκόμη ἄδετα, μὴ συμπληρωθέντος τοῦ περιοδικοῦ μήτε διὰ δωρεᾶς μήτε δι' ἀγορᾶς. Οὕτως οἱ 180 τόμοι τῶν ἐκθέσεων μετεβλήθησαν εἰς τόμους 36 καὶ τεύχη 3, χωρὶς νὰ λάβῃ χώραν κλοπὴ οὐδεμία.

2) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1850-51 δωρηθέντων ἀναφέρεται μετὰ τῶν ἄλλων·

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ὀλλάνδης

Τὴν συνέχειαν καὶ τὸ τέλος τοῦ πολυτίμου βοτανικοῦ συγγραμματος *Flora Javae* τόμ. 20.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1859-60 δωρηθέντων·

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας

Blume, *Flora Javae*, Nova Series, τὰς διαφορὰς 1-6 τόμ. 6.

Ἄν δὲν προέκυπτεν ἤδη ἐκ τῆς λέξεως *διαφοραί*, ὅτι περὶ φυλλαδίων πρόκειται καὶ οὐχὶ περὶ τόμων, ἠδυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὸν ἀνγκνῶστην, ὅτι τὸ σύγγραμμα ὑπάρχει τέλειον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (Φ. Ε. 116), δεδεμένον εἰς 4 μεγάλους τόμους, χωρὶς νὰ κλαπῶσι οἱ κατὰ τὰς ἐκθέσεις ἐλλιπόντες 22.

3) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1855-56 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται μετὰ τῶν ἄλλων·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Le Bas, voyage archéologique en Grèce et en Asie Mineure. *Inscriptions livraisons* 1-29, *Architecture livraisons* 1-22 τόμ. 51.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦ 1856-57 ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Le Bas, voyage archéologique, etc. *livraisons* 40-43 et la 23ème τόμ. 5.

Αἱ 56 *livraisons* μετ' ἄλλων μὴ ἀναφερομένων ἀπετέλεσαν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ 5 τόμους (ΑΡΧ. 450).

4) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1856-57 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται καὶ τοῦτο·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Voyage au Sinay par Lottin de Naval, *livraisons* 1-24 texte, et *livraisons* 1-24 planches τόμ. 48.

Ἀντὶ 48 τόμων τοῦ καταλόγου ἔχομεν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἓνα τόμον κειμένου (Γ. Π. 362) καὶ ἓνα τόμον πινάκων (Γ. Π. 148), καὶ ὅμως τὸ ἔργον ὑπάρχει τέλειον. Ἐκλάπησαν λοιπὸν οἱ ἐλλιπόντες 46;

5) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

L' Orient par Eug. Flandin, planches *livraisons* 1-12, texte *feuilles* 1-12 τόμ. 13.

Οἱ 13 τόμοι ἔγειναν διὰ τοῦ βιβλιοδέτου 4, οἵτινες εὕρισκονται τέλειοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (ΚΑΑ. 48).

6) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Voyage en Turquie et en Perse. Texte, tome I, *partie* 1-2, tome II, *partie* 1. Atlas *livraisons* 1-26 et *livraisons* 3-25 (2 exemplaires) τόμ. 54.

Τὰ 54 φυλλάδια ἀπετέλεσαν 2 ἀντίτυπα, ὧν ἕκαστον ἔχει τέσσαρας τόμους κειμένου (Γ. Π. 1476) καὶ 1476α) καὶ ἓνα τόμον πινάκων (Γ. Π. 132 καὶ 132α). Οἱ δὴθεν 54 τόμοι ἔγειναν λοιπὸν 10, χωρὶς νὰ λάβῃ χώραν κλοπὴ τις, ἀπ' ἐναντίας πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 6' ἀντιτύπου ἐπρομηθεύθη ὕστερον ὁλόκληρον τὸ κείμενον καὶ τὰ φυλλάδια 1 καὶ 2 τῶν πινάκων.

7) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Blanc, histoires des peintres de toutes les écoles, *livraisons* 74-150 τόμ. 77.

Τὰ 77 φυλλάδια ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ δεδεμένα εἰς τρεῖς τόμους (ΚΑΑ. 192), Ἐκλάπησαν λοιπὸν 74;

8) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1857-58 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων·

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις τῆς Γαλλίας

Dumont d'Urville, voyage au pôle sud et dans l'Océanie, Texte 14 vol., planches 25 *livraisons* in fol., atlas hydrographique 1 vol. τόμ. 40.

Τὰ μὲν 25 φυλλάδια τῶν πινάκων μετέβαλεν ὁ βιβλιοδότης εἰς 4 τόμους (Γ. Π. 23), ὁ δὲ ὑδρογραφικὸς ἄτλας ἔμεινε 1 τόμος (Γ. Π. 24), τὸ κείμενον τέλος ἀποτελεῖ 23 τόμους, καὶ οὐχὶ 14 (Γ. Π. 554). Ἄς δοξάσωμεν τὸν Θεόν, ὅτι οἱ τόμοι τοῦ κειμένου ἐστάλησαν δεδεμένοι ἐκ Γαλλίας καὶ οὐχὶ κατὰ φυλλάδια, ἄλλως θὰ προσετίθεντο εἰς τὰς 43 χιλ. κλαπέντων τόμων ἴσως ἄλλοι ὀγδοήκοντα.

9) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις τῆς Γαλλίας

Gaimard, voyages en Scandinavie, en Laponie etc. Texte 19 vol., planches 43 *livraisons* τόμ. 62.

Τὸ μὲν κείμενον ἀποτελεῖ 26 (οὐχὶ 19) τόμους, ὑπάρχοντας τελείους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (Γ. Π. 1362), οἱ δὲ πίνακες (43 τεύχη καὶ οὐχὶ τόμοι) ὑπάρχουσιν ἐπίσης τέλειοι, δεδεμένοι εἰς δύο μεγάλους τόμους (Γ. Π. 124M).

10) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1859-60 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται·

Ὁ Κύριος de Witte

Lenormant Ch. et J. de Witte, élite des mouniments céramographiques 137 *livraisons* τόμ. 137.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦ 1861-62·

Ὁ Κύριος de Witte

Lenormant Ch. et J. de Witte, élite des monuments céramographiques *livraisons* 138-145 τόμ. 8.

Ὅλα τὰ 145 φυλλάδια, τὰ ὅποια ὑπὸ τοῦ Κ. Φρακρίτου

145 τόμοι ἐλογαριάσθησαν, ὑπάρχουσι τέλειαι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, δεδεμένα εἰς 4 τόμους (APX. 28 M).

11) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1862-63 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται·

Ὁ Κύριος Casimir Leconte

L'oeuvre de Fogelberg, publié par M. Casimir Leconte, en 10 *livraisons* τόμ. 10.

Ὑπάρχει τέλειον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ εἰς ἓνα τόμον δεδεμένον (ΚΑΛ. 88).

12) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1863-64 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται·

Ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις

Sanskrit-Woerterbuch, herausgeg. von d. K. Akademie d. Wissenschaften, bearb. von O. Boethlingk und R. Roth. Theil I-II, Lieferungen 17 τόμ. 17.

Οἱ δὴθεν 17 οὔτοι τόμοι ἀποτελοῦσι τὸν I καὶ II τόμον τοῦ ὑπὸ ΓΑ. 2700 κατατεταγμένου λεξικοῦ τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης, ὅπερ τέλειον ὑπάρχει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ.

13) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Ῥωσικὴ Ἀκαδημία

Mémoires de l'Académie Impériale de St. Petersbourg, Tome I—IV en *livraisons* τόμ. 42.

Καὶ ἐχρηιάσθησαν ἀκόμη δύο φυλλάδια, ἵνα σχηματισθῶσι τέλειοι τέσσαρες τόμοι.

14) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις

Trinius C. B., species graminum iconibus et descriptionibus illustravit. Tomi 3 in fasciculis 30 τόμ. 30.

Τὰ 30 φυλλάδια ἀπετέλεσαν συμφώνως πρὸς τὸν τίτλον τόμους 3.

Ὁ ἀναγνώστης ἐκπλήττεται καὶ ἐσχημάτισε βεβαίως ἤδη τὴν ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τοῦ πῶς συνέβη ἡ πολυθρόνητος αὕτη

τῶν βιβλίων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐλάττωσις, ἡ ὡς συστηματικὴ ἑλληνικῶν γενεῶν χαρακτηρισθεῖσα. Καὶ δι' ὅλα αὐτὰ πταίει ὁ μακαρίτης Γ. Ἀποστολίδης Κοσμητῆς, ὁ καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα βιβλιοφύλαξ διατελέσας, ὅστις, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν αὐξήσιν τῆς βιβλιακῆς περιουσίας γιγαντιαίοις βήμασι, βήμασι βιβλιοθήκης βουλῆς, προχωροῦσαν, ἐπρωτίμα νὰ σημειόνῃ τὰς διανομὰς καὶ τὰ φυλλάδια ὡς τόμους. Διότι ἄλλον τῆς πράξεως ταύτης λόγον δὲν δύναμει νὰ εὔρω, εἰς περιστάσεις μάλιστα, ὅπου, ὡς ἐν 13) καὶ 14), ὁ συγγραφεὺς ῥητῶς δηλοῦ: *Tomes I—IV en livraisons 72, ἢ Tomi 3 in fasciculis 30.*

Ἀλλὰ τὰ μέχρι τοῦδε μνημονευθέντα συγγράμματα δὲν ἔπαθον τοσαύτην ὑποθετικὴν θραύσιν ὅσην τὰ περιοδικά. Διότι τὰ ἄνω συγγράμματα, ἐκδιδόμενα κατὰ φυλλάδια, ἐφέρθησαν εἰς πέρας μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν. Τὰ περιοδικὰ ὅμως, τῶν ὁποίων ἡ ἑκδοσις ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης μέχρι τῆς σήμερον ἐξακολουθεῖ, ἐνέχονται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν κατὰ 58,000 τόμων ἐλάττωσιν τῆς βιβλιακῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους περιουσίας. Πρὸς διασάφησιν τῶν λόγων μου ἀναφέρω ὀλίγα παραδείγματα.

Τὰ πρακτικά τῆς ἐν Βερολίνῳ πρωσσικῆς ἀκαδημίας (*Berliner Monatsberichte*) ἐκδίδονται κατὰ μηνιαῖα τεύχη, ὧν 12 ἀποτελοῦσιν ἓνα τόμον. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1852-53 ἐξακολουθοῦσιν ἀναφερόμενα τὰ τεύχη ὡς τόμοι, ὥστε, ἐπειδὴ ἀπὸ 1838 μέχρι 1865 ἐξεδόθησαν τεύχη 336, τὰ ὅποια ἐδέθησαν εἰς 28 τόμους, προκύπτει δῆθεν ὑπεξαίρεσις τόμων 308.

Ἄλλο παράδειγμα! Τῶν πρακτικῶν τῆς βιενναῖας Ἀκαδημίας (*Wiener Sitzungsberichte*), τὰ ὅποια ἐπίσης κατὰ τεύχη ἐκδίδονται, ὧν κατὰ μέσον ὅρον τρία ἀποτελοῦσιν ἓνα τόμον, ἀναφέρονται ἐπίσης πάντοτε τὰ τεύχη ὡς τόμοι· τοιοῦτοτρόπως δὲ φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὰς ἐκθέσεις δωρηθέντων δῆθεν τόμων διὰ τῆς συμπήξεως ἡλαττώθη εἰς τὸ ἐν τρίτον.

Μεταβρίνομεν εἰς τὰ ῥωσσικά περιοδικά! Κατὰ τὸ 1863-64 ἐστάλησαν βιβλία πολλὰ ἐκ Ῥωσσίας, λ. χ. «*Ἡ τῆς Κυριακῆς ἀνάγνωσις*», ἐβδομαδιαία ῥωσσικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐφημερίς ἐν Κιέβῳ ἐκδιδομένη, καὶ ἀναφέρονται μὲν τὰ πρῶτα 18 ἔτη ὁρθῶς ὡς 18 τόμοι, καθὼ σπαλνέντες δεδεμένοι ἡμιδεσμ., τὰ δὲ ἐπόμενα ὡς ἐξῆς:

Ἔτος *KB'*. ἀριθ. 1-26 καὶ 47-55 (ἐλλειπές 1859-60), ἄδειον ἦτοι φυλλάδια τόμ. 35.

Ἔτος *KΓ'*. ἀριθ. 1-40 (1861), ἀριθ. 1-50 (1862), ἀριθ. 1-14 καὶ 41-51 (ἐλλειπές, 1863), ἄδεια καὶ φυλλάδι. τόμ. 114.

Καὶ ὅμως οἱ 149 οὗτοι τόμοι ἐχρειάζοντο ἀκόμη 59 φυλλάδια, ὅπως ἀποτελεσθῶσι 4 τέλειοι τόμοι!

Ὁμοίως ἀναφέρονται ἐν τῇ αὐτῇ ἐκθέσει 46 ἀριθμοὶ ἀσυνάρτητοι τοῦ «Ὁρθοδόξου Συνομιλητοῦ» ὡς 46 τόμοι, καὶ 74 διάφοροι *διαφορεῖται* τοῦ ἐν Πετρούπολει ἐκδιδομένου «Χριστιανικοῦ ἀναγνώσματος» ὡς τόμοι 74, κτλ. κτλ.

Οὕτως ἐννοοῦμεν, πῶς ἐν τῇ ἀνακεφαλαίῳ τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1863-64 δωρηθέντων συγγράμμάτων ἐδωρήθησαν τότε ἐκ Ῥωσσίας 1377, ἐνῶ ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ ἀρχαίου καὶ νέου κόσμου μόνον 50 τόμοι.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1864-65. Κατὰ τὸν τρόπον, ὃν ἤδη γνωρίζει ὁ ἀναγνώστης, ἐλήφθησαν ἐκ Ῥωσσίας 1022, ἐνῶ ὁ λοιπὸς κόσμος, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὁμογενῶν, ἐδωρήσατο μόνον τόμους 171.

Ἀλλὰ ὅλης τῆς εὐσεβοῦς Ῥωσσίας μεγάλωδρότερος ἐδείχθη ὁ ἐν Βενετίᾳ μεγχεκδότης κ. G. Antonelli. Οὗτος κατὰ τὸ 1844-45 ἀπέστειλε

	τόμους	320
ὁμοίως	»	210
»	»	879
»	»	128
κατὰ τὸ 1845—46	»	220
» 1846—47	»	170
» 1847—48 (οὐδέν!)		

» 1848—49 (οὐδέν!)	
» 1852—53	» 224
» 1858—59	» 959
» 1859—60	» 600
» 1861—62	» 480
» 1862—63 (κάθε χρόνον; αἱ νισάφι πλέον! χαλάλι ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος!)	

Ἐν ὅλῳ τόμοι 4188

Ποίαις φύσεως ὅμως ἦσαν οἱ ὑπὸ τοῦ γενναιοτάτου τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης εὐεργέτου ἀποσταλέντες οὗτοι 4188 τόμοι (N. B. ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ιδίου ἐκδοθέντες, — τί Brockhaus καὶ Teubner!), ἀναφαίνεται ἐκ τῶν ἐξῆς τριῶν ἐκθέσεων·

α') Τοῦ 1856-57:

Ὁ ἐν Βενετία G. Antonelli.

Tomi 40 e distribuzioni 919 di varie opere 959.

β') Τοῦ 1859-60:

Ὁ ἐν Ἑνετία K. Ἀντωνέλλης·

Διάφορα συγγράμματα· συνεπλήρωσε δὲ καὶ ἄλλα παρ' αὐτοῦ ἄλλοτε σταλέντα, ἀποστείλας τὴν συνέχειαν αὐτῶν, δημοσιευμένων κατὰ διαρομὰς· τὸ ὅλον τόμοι καὶ διανομαὶ 600.

γ') Τοῦ 1861-62:

Ὁ ἐν Βενετία μεγαλεκδότης K. G. Antonelli:

Διανομαὶ διαφόρων συγγραμμάτων θεολογικῶν... ἐκδιδομένων κατὰ φυλλάδια 480.

[ΣΗΜΕΙΩΤΕΟΝ, ὅτι, ἂν καὶ ἐντὸς τῆς ἐκθέσεως διακρίνονται ἐνίοτε τόμοι καὶ φυλλάδια, αἱ ἀνακεφαλαιώσεις γνωρίζουσι μόνον τόμους. Περὶ τῆς ἀκριβοείας αὐτῶν ἰδέαν παρέχει τὸ ἐξῆς παράδειγμα, ληφθὲν ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1859-60, ὅπερ ἴσως ὁ ἀναγνώστης ἀδυνατεῖ νὰ πιστεύσῃ. Ἀφοῦ ὁ συντάξας τὴν ἐκθέσιν ἀνέφερεν ὅλα τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο δωρηθέντα βιβλία καὶ εὗρεν ὅτι εἶναι τόμοι 5584, προσθέτει ἀκόμη τὴν κατὰ

χώρας ἀνακεφαλαιώσιν, ἐν ᾗ ἡ Ῥωσσία ἀντιπροσωπεύεται μὲν 19 κιβώτια καὶ τόμους = 7(!), οὕτω δέ, ἀθροίζομένων τοῦ ὅλου ποσοῦ καὶ τῆς ἀνακεφαλαιώσεως, γίνονται τόμοι 8,730. Βεβαιῶ τὸν ἀναγνώστην, ὅτι λαμπρῶς διεσκέδασα κατὰ τὴν μελέτην καὶ ἐξέλεγξιν τῶν ἐκθέσεων, πολλὰκις ὁμῶς κατ' ἐμπαυτὸν εἶπον· δυστυχησμένη Ἑλλάς!]

Πρὸς τὸν κ. Ἀντωνέλλον ἡμιλλῶντο κατὰ τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἐποχὴν καὶ ἄλλοι φιλέλληνες ἱππῶται Ἴταλοί, ὡς ὁ ἐν Νεαπόλει Δουξ Κορελιάνος (Duca di Coregliano):

Δεκαπέντε μεγάλα κιβώτια, περιέχοντα βιβλία παντοίας ὕλης, πολλὰ ἐκκλησιαστικά, ἄλλα μεταξὺ τούτων ὑπάρχουσι πολλὰ ἐλλιπῆ καὶ ἄχρηστα...	3000
Ὁ ἐν Βικεντία κύριος Ἀντώνιος Νόβιλε-Βάρβαρος...	1000
καὶ πάλιν.....	369
» »	550
» »	150
» »	273
Ὁ Μαρκέζος Ἀλβεργάτος Σίνης.....	2150
Ὁ ἐν Μεδιολάνοις K. Βαλλάρδος.....	680
	8167

καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι,

ὥστε εἰς τοὺς φιλέλληνας Ἴταλοὺς ὀφείλονται ἔτι 20 χιλιάδες τόμων (δηλ. λεγόμενων τόμων), οἱ ὅποιοι ὅμως θὰ ἀπετέλεσαν τὸ πολὺ 1000 τόμους δεδεμένους. Πιστεύω ἐν τούτοις, ὅτι εὐτυχῶς δὲν ἐδέθησαν ὅλα αὐτὰ τὰ πολύτιμα συγγράμματα, διότι σωροὶ ἰταλικῶν φυλλαδίων πληροῦσι τὰ ῥάφια τῆς ἀποθήκης.

Εἰς ταῦτα προσθέτω τὰ ἐξῆς περίεργα, τὰ ὅποια ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ὁ μακαρίτης Ἀποστολίδης ἐδίδε τὴν εὐρυτάτην ἔννοιαν εἰς τὴν λέξιν τόμος.

ΕΚΘΕΣΙΣ 1844-45.

α') 20 φάκελλοι ἐξ Εὐρώπης παρὰ διαφόρων Ἀκαδημιῶν τόμ. 225.

Ὡσάν ἦτο ποτὲ δυνατόν, 20 φάκελλοι νὰ ἐμπεριέχωσι 225 τόμους.

β') Ἐλάβομεν ἔτι φύλλα γεωγραφικῶν πιράκων καὶ χωρογραφικῶν τόμ. 380.

Καὶ χαλκογραφίας διαφόρου εἵδους καὶ μεγέθους τόμ. 620.

ΕΚΘΕΣΙΣ 1855-56.

Bobièrre Adolphe

Καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν Ναντούρ.

Leçons élémentaires de chimie appliquée aux arts. 1 vol. τόμ. 100.

Ἐνῷ ὁ ἴδιος ὁ δωρητὴς, ἀν ἔζη ἀκόμη, ἠδύνετο διὰ ὅρκου νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν ἔστειλεν ἄλλον τόμον ἢ ἐκεῖνον, ὅστις ὑπάρχει ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (Φ. Ε. 1199).

ΕΚΘΕΣΙΣ 1848-49 καὶ 1849-50.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Κ. Βρέυερ κληροδοτηθεῖσα βιβλιοθήκη ἐκ 535 τόμων ἀναφέρεται καὶ εἰς ἀμφοτέρως τὰς ἐκθέσεις, εἰς τὴν δευτέραν μάλιστα αὐξάνει κατὰ 9 τόμους.

Ἄς ἐπανεέλθωμεν ἐπὶ στιγμὴν ἀκόμη εἰς τὰ περιοδικῶς ἐκδιδόμενα συγγράμματα. Ἴνα ὁ ἀναγνώστης ἐννοήσῃ κατὰ πόσον φερκίνουσι ταῦτα διὰ τῆς συμπήξεως, ἀναφέρω τὰ ἑξῆς. Ἡ Πανεπιστημικὴ Βιβλιοθήκη ἐλάμβανε κατὰ τὸ ἔτος 1878 περιοδικὰ 92 συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Αὐγούστης, ὧν τὰ πλεῖστα ἐξ ἀγορᾶς, ὀλίγα δὲ ξένων δωρεῶν, τὰ δὲ ἑλληνικὰ ἐκ προσφορᾶς κατὰ νόμον. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν περιοδικῶν, ὃν ἀκριβῶς ἐκράτουν, ἀποτελοῦσι ταῦτα ἐν συνόλῳ τεύχη καὶ φυλλάδια 2109, διὰ δὲ τῆς συμπήξεως ἔγειναν τόμοι 165-170.

«Τίς δὲ νῦν ὁ ἀφαιρέσας ταῦτα ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης;» ἐρωτᾷ ὁ κ. Φρεαρίτης, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν 43,236 τόμων. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαντᾷ: «Οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ ἑξωτερικὸς δανεισμὸς, ὁ εἰς μυρίαις καταχρήσεις διδούς ἀφορμὰς», ἐγὼ δὲ πιστεύω, ὅτι ἐπεισὰ τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι εἰς τὴν κλοπὴν ταύτην, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐτέραν δεκαπέντε χιλιάδων τόμων,

ἦν ἡ ὑπὸ τοῦ φίλου μου κ. Κρέμου ποδοδηγηθεῖσα ἐπιτροπὴ κατὰ τὰ 1875 ἀνίχνευσεν, οὐδεὶς ἄλλος ἐνέχεται ἢ οἱ βιβλιοδέται, οἵτινες, ἀγράμματοι ὄντες καὶ τὸ συμφέρον τῶν μὴ ἐννοοῦντες, κατὰ τὴν σύμπηξιν τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκθέσεις τοῦ μακαρίτου Ἀποστολίδου, ὥστε πᾶν ἐν ἐκείναις ὡς τόμον ἀναφερόμενον φυλλάδιον νὰ δέσουν καὶ ἰδικιτέρως! Ἀξιοὶ ἀγχόνης τῷ ὄντι οἱ ἀγράμματοι οὗτοι, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πράξεώς τῶν ταύτης οὐ μόνον ἔγειναν ἀφορμὴ ὥστε νὰ δυσφημηθῶσιν οἱ ἔφοροι καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῆς Βιβλιοθήκης, οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταί, ὅλη ἐν γένει ἡ μεμορφωμένη τάξις τῶν ἀνθρώπων, — διότι, ὡς εἴπομεν ἤδη, ὁ ἀγράμματος δὲν κλέπτει βιβλίον — ἀλλὰ ἐσκοτίσθη καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀρμόδιων καὶ τῶν ἐπιτροπῶν περὶ τοῦ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ γείνωσι τοικῦται κλοπαὶ χωρὶς κάρρα, χωρὶς Μκνιάττα. Καὶ ὅμως τοικῦτας κλοπὰς δὲν θὰ ἠδύνετο νὰ προλάβῃ οὔτε ὁ Θεός, ἀν κατεδέχετο νὰ γείνῃ ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἐτοποιεῖται ὅλα τὰ ἀγγελικά του στίφη εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Βιβλιοθήκης καὶ προσέθετεν ἀκόμη καὶ νέον ἄρθρον εἰς τὸν κανονισμόν της, ὅτι ἅπαντες οἱ εἰσπερχόμενοι δεόν νὰ εἶναι γυμνοί.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ ἀστεῖα, καὶ ἄς ἀναφέρωμεν ἀκόμη δύο ἄλλα αἴτια τῆς ἐλαττώσεως τῶν βιβλίων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι, ὅτι πολλὰ βιβλία ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐκθέσεις καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Φρεαρίτου ἐν τῷ λογαριασμῷ του συμπεριληφθέντα, ἐδωρήθησαν μὲ τὸν ῥητὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διανεμηθῶσι δωρεὰν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ κράτους καὶ τοὺς ἐνδεεῖς μαθητάς. Οὕτως ἐδωρήσατο κατὰ τὰ 1847-48 ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Μ. Στούρτζας 90 ἀντίτυπα τοῦ ἑλληνογαλλικοῦ λεξικοῦ τοῦ κ. Βυζαντίου καὶ ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλογενὴς κ. Τζιτζίνιας 60 ἔτερα τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν, καὶ πολλάκις ἐδόθησαν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ κράτους καὶ εἰς ἐνδεεῖς μαθητάς βιβλία ἐκ τῶν τῆς ἀποθήκης, περὶ οὗ σώζονται ἀκόμη καὶ ἀποδείξεις.

Τὸ δὲ ἄλλο αἴτιον τῆς τῶν βιβλίων ἐλαττώσεως εἶναι, ὅτι πολλὰ βιβλία ἀναφέρονται εἰς τὰς ἐκθέσεις ὡς διὰ ἀνταλλαγῆς

με βιβλία τῆς ἀποθήκης ἀποκτηθέντα, χωρὶς ὅμως οὐδ' ἀπαξ
νὰ ἐκπέσῃ ὁ τὴν ἐκθεσιν συντάξας τὸ πᾶν τῶν ὡς ἀντάλλαγμα
δοθέντων. Οὕτω κατὰ τὰς ἐκθέσεις ἀπέκτησεν ἡ Βιβλιοθήκη
ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς βιβλία τῆς ἀποθήκης

κατὰ τὸ	1848—49	τόμους	45
»	1849—50	»	141
»	1850—51	»	105
»	1851—52	»	44
»	1852—53	»	162
»	1853—54	»	155
»	1854—55	»	82
»	1856—57	»	60
»	1857—58	»	38
»	1858—59	»	22
»	1859—60	»	39
»	1860—61	»	25

ἦτοι ἐντὸς 12 ἐτῶν τόμους 918

Κατὰ δὲ τὸ 1862-63 ἀπεκτήθησαν δι' ἀνταλλαγῆς πρὸς βι-
βλία τῆς ἀποθήκης χειρόγραφα 8, διὰ τὰ ὅποια βεβαίως ἡ ἐφο-
ρεὶα δὲν θὰ ἔδωκε βωστικά κεκραγάρια, ἀλλὰ ἀνάλογον ἀριθ-
μὸν καλῶν πολλαπλῶν.

Κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλούϊα! Ὁ κόσμος δὲν εἶναι τόσον κακὸς
ὅσον μερικοὶ τὸν θέλουν, καὶ ἡ βιβλιοθήκη μας δὲν εἶναι πολὺ
χειρότερη ἀπὸ πολλὰς τῆς Εὐρώπης. Πρὸς ἄλλας δυσκολίας ἔχει
νὰ παλαίσῃ, οὐχὶ ὅμως πρὸς τὴν κλοπὴν. Μόνον τὰ ἔργα τῶν
νεωτέρων τῆς Ἑλλάδος ποιητῶν ὑπόκεινται εἰς τὰς σφετεριστι-
κὰς τάσεις ἄλλων μουσοτραφῶν, πταίουσιν ὅμως οἱ ἴδιοι, διότι
τὰ ἀποκυήματα τῆς Μούσης τῶν εἶναι λίαν ἱσχνά.

Οἱ κύριοι ὁμογενεῖς λοιπόν, ἂν ἔχωσι βιβλία νὰ προσφέρωσιν
εἰς τὴν ἡμετέραν βιβλιοθήκην, ἂς τὸ κάμωσιν ἄνευ δισταγμοῦ

καὶ ἂς εἶναι βέβαιοι, ὅτι τόσον καλῶς φυλάττονται ἐν τῇ ἡμε-
τέρᾳ ὅσον ἐν τῇ τῆς βουλῆς. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἐν τῇ
ἡμετέρᾳ πολὺ περισσότεροι θὰ ὠφελῶνται ἐξ αὐτῶν. Τὰ χρή-
ματά των ἂς μὴ δώσωσι μήτε εἰς τὴν μίαν μήτε εἰς τὴν ἄλλην,
διότι ἀλλαχοῦ χρειάζονται ἀπὸ τῶρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	3	στίχ.	4	ἀντὶ	οὗτοι εἰσὶν	γρ. οὗτοί εἰσιν
»	4	»	19	»	αὐτοῖς	» αὐτοῖς
»	11	»	8	»	αὐτῷ	» αὐτῇ
»	26	»	10	»	Πολλοὶ εἰσὶν	» Πολλοὶ εἰσιν
»	38	»	21	»	εἶχον	» εἶχεν
»	42	»	9	»	αὐστηρότερά εἰσιν	» αὐστηρότερά εἰσιν
»	45	»	26	»	Förstemam	» Förstemann
»	53	»	4	»	ἐπροίκησεν δι'	» ἐπροίκισε δι'

815

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Δ. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφόρου αὐτῆς.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεύδως
ἐπ' ὀλίγον ἰσχύσαν ἀπεμαράνθη.
(ΘΕΟΦΡ.)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΔΟΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 5
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τιμᾶται δραχμῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1881